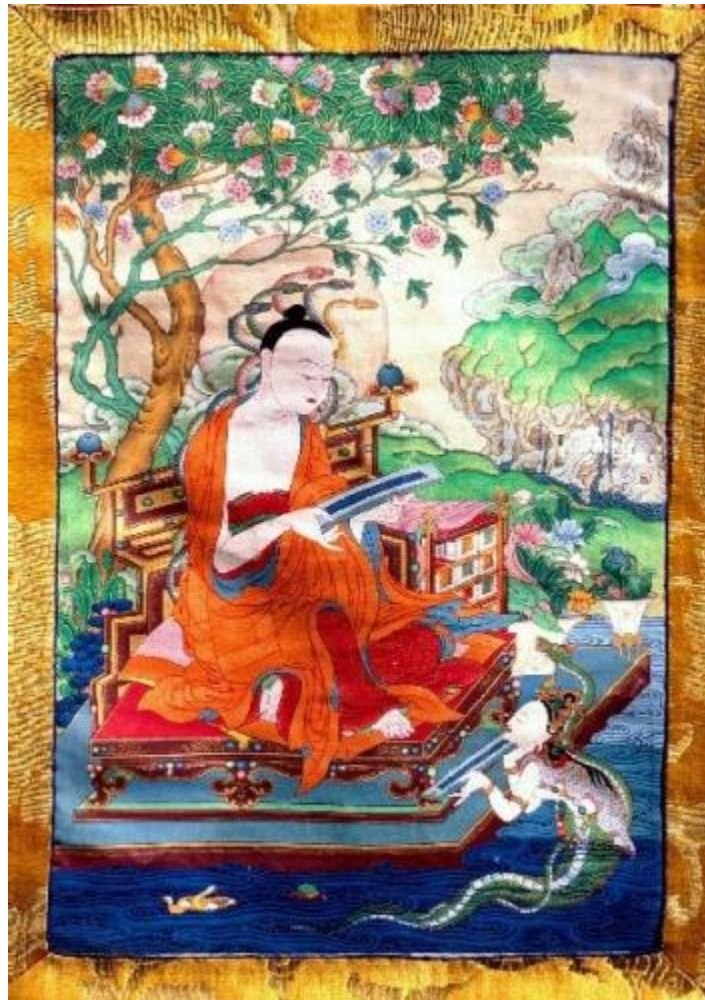

Ratnāvalī

Ghirlanda de nestemate

compusă de Ārya Nāgārjuna

Reprezentare a lui Ārya Nāgārjuna predând Dharma unui Nāga

text și comentariu

Notă introductivă

Această lucrare se poate găsi la adresa web:

<http://www.AryaDharma.ro>

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veți găsi multe traduceri ale unor texte esențiale din Buddha-Dharma, atât Sutre (discursuri sau învățăături ale Divinului Buddha) cât și tratate fundamentale derivate din aceste Sutre, adnotate sau comentate, după caz.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, și se pot distribui ca fișiere sau ca documente tipărite, oricui doriți, dacă și numai dacă nu faceți nicio modificare asupra lor, și dacă și numai dacă le oferiți celorlalți în mod gratuit.

În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveți nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor sau de alte variante ale lor, vă rugăm să luați legătura cu noi.

Traducere, prefață, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica și a răspândi această lucrare, fie ca toate ființele să atingă Trezirea Perfectă.

Introducere

„Ghirlanda de Nestemate” (*Ratnāvalī* în limba sanscrită) a lui Ārya Nāgārjuna este una dintre cele mai precise, profunde, complexe și complete dintre lucrările care au Dharma drept fundament. Așa cum a fost prezis de către Divinul Buddha, Ārya Nāgārjuna a transmis extrem de precis și de clar învățăturile sale, fără nicio greșeală, iar *Ratnāvalī* este un exemplu perfect.

Compusă din cinci sute de versete, această lucrare cuprinde toate elementele esențiale ale învățăturilor Divinului Buddha, și rezumă foarte eficient un mare număr de Sutare (adică de discursuri ale sale).

Sub pretextul oferirii unor învățături unui rege din acea perioadă, Ārya Nāgārjuna a compus de fapt o învățătură universal valabilă pentru orice ființă, o învățătură care respectă foarte strict Buddha-Dharma, și care poate fi înțeleasă și aplicată de către oricare dintre noi.

La sfârșitul textului veți găsi și o rugăciune pentru curățarea minții și pentru acumularea de merite, pe care o puteți folosi în practica zilnică, și care este foarte răspândită printre buddhiști.

După text veți găsi un dicționar de termeni cuprinzător, și explicația unor noțiuni fundamentale din Dharma. Acestea două vă pot ajuta să înțelegeți atât lucrarea de față cât și multe dintre celelalte lucrări aflate pe aceeași pagină web cu acest text.

Pentru a ușura înțelegerea acestor învățături profunde am adăugat note explicative și am realizat și un comentariu destul de cuprinzător. Bineînțeles, comentariul nu are profunzimea învățăturilor, însă vă poate ajuta în lămurirea unor noțiuni, și conține și informații suplimentare despre Dharma în general.

Pe aceeași pagină web puteți găsi atât versiunea fără comentariu cât și cea cu comentariu. Vă recomand ca mai întâi să citiți de câteva ori versiunea fără comentariu, pentru a vă construi propria înțelegere directă a textului, și abia apoi să citiți comentariile, dacă doriți clarificări suplimentare care v-ar putea ajuta la aprofundarea înțelegerii lucrării.

Ghirlanda de nestemate (Ratnāvalī)

Capitolul 1

Renașterile superioare și binele suprem

1. Calea către fericire și Eliberare

1.

**Mă plec în fața Omniscientului,
Complet lipsit de orice defect,
Împodobit cu toate calitățile,
Singurul prieten al tuturor ființelor.**

Ārya Nāgārjuna se referă la Divinul Buddha. El este singurul prieten adevărat al ființelor, pentru că este complet lipsit de defecte, are toate calitățile posibile, nu acționează din interes ci din compasiune echilibrată, are înțelepciunea perfectă cu care poate acționa corect, știind exact ce anume face, are și intenția și capacitatea de a ajuta ființele, nu cere nimic în schimb, fiind total dezinteresat, și așa mai departe. Afirmatia se poate generaliza pentru oricare Buddha, și pentru toți Buddhașii, ei fiind singurii prieteni ai tuturor ființelor.

2.

**O, rege, îți voi explica practicile complet virtuose
Pentru a genera în tine Dharma,
Deoarece realizarea Dharmei va fi stabilă
Într-un vas al excelenței Învățătură.**

Regele este vasul potrivit pentru excelența învățătură, adică pentru Dharma, și acesta este motivul pentru care Ārya Nāgārjuna îi scrie această scrisoare, această învățătură.

Prin aplicarea practicilor corecte, care sunt numai și numai pozitive, în continuumul mental al ceea ce este acum rege va apărea Dharma, adică vederea (sau înțelegerea) corectă, acțiunea corectă, ș.a.m.d.

Însă, așa cum putem vedea la sfârșitul acestei lucrări, în versetul 498, Ārya Nāgārjuna se adresează de fapt tuturor ființelor.

3.

**[Practică] mai întâi Dharma pentru renașterile superioare
Și apoi pentru binele suprem,
Fiindcă după ce ai obținut o renaștere superioară,
Vei merge, treptat, către binele absolut.**

4.

**Renașterile superioare sunt fericire,
Iar binele suprem este Eliberarea.
Pe scurt, esența mijloacelor pentru a le atinge
Este rezumată la credință și la înțelepciune.**

Referitor la renașterile numite superioare (de om, de semizeu sau de zeu), „fericire” nu înseamnă o fericire absolută, ci o stare în care suferința este semnificativ mai redusă prin comparație cu cea din renașterile inferioare (ca animal, ca fantomă flămândă, sau ca ființă dintr-un infern). În nașterile superioare, datorită condițiilor bune, ființa are posibilitatea și capacitatea de a studia, de a urma și de a realiza Dharma.

Binele suprem este Eliberarea de ignoranță și de efectele ei, adică, pe rând: de emoțiile negative cum ar fi furia sau lăcomia, de percepțiile (exclusiv greșite) cum ar fi cele de existență inerentă sau de apariție a fenomenelor (dharmelor), de acțiunile (exclusiv negative, în diverse măsuri) realizate din aceste cauze, de suferință (care este efectul acestor acțiuni), și de repetarea la infinit a acestui cerc vicios din cauza faptului că suferința generează la rândul ei ignoranță, emoții negative și percepții greșite, care cauzează acțiuni negative și din nou suferință, și tot așa, la nesfârșit (în sensul că Eliberarea nu are loc fără efort, nu are loc accidental sau întâmplător; o ființă este prinsă în cercul vicios al renașterilor pe termen nedeterminat, până când reușește, prin efort, să atingă Eliberarea).

Dacă scopul de a ne elibera de ignoranță nu pare a fi foarte folositor la prima vedere, în sensul că „ignoranța nu doare”, atunci trebuie să reflectăm la faptul că ignoranța și suferința sunt inseparabile și că se generează reciproc, conform descrierii de mai sus – așadar, cât timp ignoranța nu încetează, nu încetează nici suferința: chiar dacă emoțiile negative încetează sau rămân latente, acțiunile făcute pe baza percepțiilor și a intențiilor bune au ca rezultat renașteri bune, dar care nu sunt complet în afara suferinței, oricât ar fi de bune, chiar și pentru că pe parcursul lor boala și moartea sunt inevitabile. Așadar, ignoranța doare foarte mult.

„Credința” se referă la credința și încrederea în legea cauzei și a efectului (sau karmei și efectului), în încrederea în Cele Patru Adevăruri Nobile (suferința, cauza suferinței, încetarea suferinței, Nobila Cale octuplă care duce la încetarea

suferinței), în cele Trei Nestemate (Buddha, Dharma și Sangha), și așa mai departe. Aceasta nu este o credință oarbă, ci este o încredere apărută din verificare directă și clară.

„Înțelepciunea” se referă la înțelepciunea care realizează lipsa apariției oricărui fenomen (a oricărei dharma) având drept consecință încetarea imaginării lor; sau, altfel formulat a lipsei de esență a oricărui fenomen aparent (sau a vacuității fenomenelor), a faptului că în afara simplei percepții nu există nimic real care să fie „obiectul” perceput, că orice dharma percepută este numai imaginație, că în măsura în care pare că apare, apare doar dependent și că nu există în mod independent, că este nepermanentă, nesatisfăcătoare (mergând până la suferință) și că nu este un sine, nu aparține unui sine, nu este inclusă într-un sine și nu conține un sine, că nu are semne distinctive absolute, că nu are dorințe și că nu este de dorit.

5.

Datorită faptului că are credință, cineva se bazează pe practici.

Datorită faptului că are înțelepciune, cineva cunoaște corect.

Dintre acestea două, înțelepciunea este principală,

Dar credința este o premisă necesară.

„Practici” se referă la practicile indicate de Dharma, ca de exemplu: evitarea celor zece acțiuni negative, săvârșirea opusurilor lor, meditația la Cele Patru Adevăruri Nobile, meditația la nepermanentă, la suferință, la absența sinelui, meditațiile la Lipsa Semnelor, la Lipsa Dorințelor, la Lipsa Esenței, cele patru Dhyāna, la practicile Bodhisattvașilor, adică la practicile generozității, moralității, răbdării, efortului viguros, meditației și vederii perfect corecte (sau înțelepciunii). Aceasta din urmă duce la cunoașterea corectă, și este practica principală. Credința este necesară inițial pentru a încerca această cale, și apoi încrederea apare din convingere, prin verificare.

Ārya Nāgārjuna le enumerează pe cele esențiale în acest tratat.

6.

Persoana care nu neglijează practicile

Prin dorință, ură, frică sau confuzie (ignoranță),

Este cunoscută drept cineva care are credință,

Un vas superior pentru binele suprem.

O asemenea persoană are credință în faptul că aceste practici trebuie îndeplinite, și le realizează, nelăsându-se dominată de dorință, ură, frică sau confuzie (cum ar fi îndoiala, sau imagineri suprapuse peste alte imagineri).

7.

După ce au analizat cu claritate

Toate faptele corpului, vorbirii și minții,

Cei care realizează ce este bun pentru sine și pentru ceilalți

Și fac mereu acele [n.t. acțiuni], sunt înțelepți.

„Ceea ce este bun” include atât faptele bune, aducătoare de merite, cât mai ales cultivarea înțelepciunii, care este cauza pentru faptele bune și pentru Eliberare și Trezire.

2. Avantajele unei conduite morale și ale unei vieți favorabile și înzestrate

8.

A nu ucide, a nu fura,

A nu te implica în adulter,

A te abține complet de la vorbirea

Intrigantă, mincinoasă, aspră și de la cea fără rost,

9.

Abandonarea completă a lăcomiei, a intențiilor rele,

Și a vederilor nihiliste:

Acestea sunt cele zece căi strălucitoare de acțiune;

Opusurile lor sunt cele zece căi întunecate.

10.

A nu consuma intoxicanți, a-ți câștiga corect traiul,

Abandonarea vătămării, generozitatea respectuoasă,

Cinstirea celor care sunt onorabili, și bunătatea iubitoare:

Pe scurt, aceasta este practica.

Divinul Buddha a spus că viața câștigată corect înseamnă nu doar păstrarea moralității ci și evitarea în orice mod a implicării în cele cinci feluri de afaceri rele: cu carne, cu ființe (pentru distracție, pentru experimente, pentru foloase cum e transportul, pentru vânătăi, pentru comportamente deviate, etc.), cu intoxicanți, cu otrăvuri și cu arme. Aici se includ atât afacerea cât și susținerea ei prin a-i fi client sau beneficiar, precum și evitarea implicării în asemenea acțiuni chiar și numai pentru beneficiul personal, cum ar fi folosirea în gospodărie a

animalelor de povară, care pare o activitate inofensivă, dacă nu este văzută corect.

11.

Practica nu se face pur și simplu

Prin mortificarea corpului sau prin austerități,

Pentru că cel care o face nu a abandonat vătămarea,

Și nici nu îi ajută pe ceilalți.

Ascetismul nu are niciun folos, nici corporal și nici mental, deoarece are loc vătămare a propriului corp sau a propriei minți, și nici nu îi ajută pe alții prin vreo acțiune. Ascetismul nu ajută nici prin exemplu, pentru ființele care doresc să imite un asemenea ascet ajung pe același drum înfundat. Așadar, nu ajută deloc. Ascetismul era larg răspândit în India și nu numai, și era considerat drept o cale către Eliberare, deși nu este. De asemenea, mortificarea și ascetismul mai apar și în alte religii.

12.

Cei care nu au respect

Pentru Calea măreață a Excelentei Învățători (Dharma),

Strălucitoare de la generozitate, moralitate și răbdare,

Merg pe calea chinuirii corpului,

La fel cum merge o vacă pe urmele celorlalte vaci din turmă.

Generozitatea este de patru feluri, enumerate în ordinea crescătoare a impactului lor pozitiv: a dăruii obiecte materiale, a dăruii ușurare a fricii prin protejarea de pericole, a dăruii iubire binevoitoare cu gândul ca toate ființele să fie fericite, și a dăruii Dharma (atât a dăruii texte nealterate cât și a preda, atunci când ființa este calificată să o facă).

Moralitate înseamnă a abandona cele zece acțiuni negative (enumerate mai sus), precum și cele trei acțiuni demne de dispreț (a folosi intoxicanți, a duce o viață necinstită, și vătămarea).

Cei care nu înțeleg valoarea imensă a Dharmei, merg pe calea chinuirii corpului, imitându-i pe ceilalți, fără reflexivitate.

13.

Cu corpurile împresurate de șerpai cei răi

Ai emoțiilor negative, ei rătăcesc mult timp

În jungla înspăimântătoare a existenței ciclice,

În care copacii sunt nesfârșitele ființe.

14.

**Prin ucidere, vine o viață scurtă;
Multă suferință vine prin vătămare;
Sărăcie (sau puține resurse), prin furt;
Dușmani, prin adulter.**

Uciderea duce la o viață scurtă atât pentru victime cât și pentru ucigași, și mai mult, dacă totuși ucigașii renasc în vieți ceva mai bune (datorită altor merite anterioare), aceste vieți vor fi scurte, din nou și din nou. Prin vătămare suferă atât victimele cât și cel care vatămă, cel din urmă atât în viața prezentă cât și în multe vieți viitoare, când va fi de multe ori și victimă la rândul său. Prin furt, victimele au acum mai puține resurse, și deseori chiar în viața actuală hoțul le va pierde atât pe cele furate cât și pe altele, iar în viețile viitoare cu siguranță nu va mai avea la dispoziție resurse, sau vor fi puține, și va fi și victima furturilor. Adulterul duce la dușmănie din partea partenerilor înșelați, a rudelor și a prietenilor lor, iar cei care săvârșesc adulterul vor avea parte de dușmănie și în viețile viitoare, și de relații personale pline de probleme.

15.

**Din minciună apare defăimarea,
Din intrigă, despărțirea prietenilor.
Din vorbirea aspră, auzirea a ceea ce este neplăcut.
Prin vorbirea fără rost, vorbirea persoanei nu este respectată.**

16.

**Lăcomia distruge obiectele dorite,
Intențiile rele produc frică și suspiciune,
Vederile greșite duc la vederi rele,
Și intoxicanții duc la confuzia minții.**

Minciuna duce la defăimarea celorlalți, și apoi la propria defăimare, atunci când minciunile sunt descoperite sau când produc alte efecte.

După cum se poate vedea din această enumerare, pentru ființa care a efectuat-o, fiecare atitudine și acțiune duce la un rezultat asemănător cu efectul ei.

În particular, vederile greșite duc la vederi nepăsătoare sau rău intenționate, în urma cărora rezultatul este acțiune greșită și invariabil suferință, deși nu este dorită.

Ingerarea de intoxicanți (tutun, alcool, droguri, etc.) duc la confuzia minții, la vederi greșite, la acțiuni greșite, la suferință, și la imposibilitatea Eliberării, din aceste motive.

17.

**Prin a nu da (sau a nu oferi), vine sărăcia,
Prin mijloacele de trai greșite apare înșelăciunea,
Prin aroganță, un statut rău,
Prin invidie, un aspect urât.**

18.

**O culoare urâtă a tenului vine de la furie,
Prostie, din a nu-i întreba pe cei înțelepți.
Acestea sunt efectele asupra nașterilor ca om;
Dar, cel mai important, [n.t. efectul este] renașterea proastă.**

Toate aceste efecte enumerate se produc atât pentru victime cât și pentru făptuitori, și pentru aceștia din urmă și în viețile următoare.

Unele dintre efectele descrise în aceste strofe vor avea loc atunci când ființa care face acțiunile rele va renaște (extrem de greu) tot ca om sau ca zeu, dar cele mai multe vor duce mai întâi la foarte multe renașteri rele, ca animal, ca fantomă mereu flămândă, sau ca locuitor al unui infern, unde ființa va fi la rândul ei victimă a unor acțiuni similare cu cele făcute anterior.

Așadar, dacă acțiunile sunt suficient de grave și afectează suficiente ființe, făptuitorii vor renaște mai întâi în stările inferioare, rele, în funcție de consecințele faptelor lor, și odată ajunși în ele, ieșirea din acest ciclu al renașterilor rele este extrem de grea, are loc foarte rar. De aceea, poate dura extrem de mult până când o ființă va renaște ca om, din nou. Spre exemplu, o ființă renăscută într-un infern, încercând să își reducă suferința imensă, va face acțiuni negative în acel infern, și pentru că durata unei asemenea existențe este imensă, ea ajunge să facă atât de multe acțiuni negative încât atunci când moare în acel infern renaște tot într-un infern, din cauza acelor acțiuni săvârșite chiar în infernul anterior, și astfel se poate ajunge la un cerc vicios în interiorul cercului vicios al Samsarei în general. De asemenea, chiar și în cazul renașterii ca animal sau ca fantomă flămândă, probabilitatea ca o ființă să facă acțiuni pozitive care să o ducă din nou la renașteri mai bune este foarte, foarte redusă, și de aceea ființa va renaște tot într-una dintre cele trei stări rele.

Divinul Buddha a spus că probabilitatea ca o ființă să se nască în formă umană este la fel de mică cu probabilitatea ca o țestoasă oarbă, care trăiește pe o planetă acoperită complet de ocean, și care iese la suprafață ca să respire doar

o singură dată la o sută de ani, să își scoată capul la suprafață pentru a respira, și întâmplător să îl scoată din apă fix prin gaura dintr-un jug de lemn care plutește în derivă pe acel ocean, purtat în derivă de vânt și de curenți. (Acest discurs are în pali denumirea „Chiggala Sutta”).

Așadar, chiar și atunci când o ființă dintr-o renaștere inferioară are șansa de a renaște într-o formă umană, va suferi consecințele acțiunilor sale anterioare, așa cum descrie Ārya Nagarjuna mai sus.

Acesta este motivul pentru care trebuie să evităm cu orice preț acțiunile negative, faptele rele, intențiile rele, etc. Până și suferințele noastre din prezent se datorează tot ignoranței și karmei negative acumulate anterior, și dacă acum nu suntem încântați de ele, cu siguranță că nu vom fi încântați de mai multe efecte (decât resimțim acum) ale unor acțiuni rele.

19.

Acestea sunt binecunoscutele

Fructe ale acestor non-virtuți [n.t. de mai sus].

Pentru toate acțiunile virtuose

Au loc efectele opuse [n.t. celor descrise].

„Fructe” este un cuvânt folosit pentru „rezultate”, pentru „efecte”.

Toate acțiunile virtuose, adică (1) evitarea acțiunilor negative, (2) realizarea acțiunilor pozitive opuse celor negative, și (3) încurajarea și sprijinirea celorlalți să facă la fel, au efecte opuse celor enumerate mai sus. De exemplu, a evita uciderea și a salva viața altor ființe duce la o viață lungă, atât pentru ființele salvate cât și pentru salvator, care va avea parte de viață lungă și în renașterile următoare, până la epuizarea meritului acelei acțiuni. Desigur, între timp poate acumula și alte merite, și așa mai departe.

În afacerile cinstite și de succes, banii obținuți dintr-o afacere pot fi parțial bine investiți și parțial cheltuiți, însă omul de afaceri nu va duce lipsă de bani deși poate banii câștigați dintr-o afacere se vor epuiza până la urmă, deoarece între timp a făcut alte investiții care îi asigură alte venituri, și tot așa, el are mereu bani și resurse la dispoziție.

Într-un fel similar cu mecanismul acestor afaceri, acțiunile virtuose asigură mereu merite, care duc la condiții favorabile atât pentru realizarea altor acțiuni meritorii cât și pentru obținerea de plăceri temporare, de confort, etc.

Este un „cerc vicios” care funcționează după aceleași reguli cu „cercul vicios” generat de acțiunile rele (sărăcie și suferință, ratarea oportunităților din lipsă de resurse, acțiuni negative din disperare, și mai multă sărăcie și suferință, ș.a.m.d.), doar că efectele sale sunt diametral opuse.

20.

**Dorința, ura, ignoranța,
Și acțiunile pe care le generează,
Sunt non-virtuți.**

**Non-dorința, non-ura, non-ignoranța,
Și acțiunile pe care le generează,
Sunt virtuți.**

Non-dorința, non-ura și non-ignoranța se referă la orice nu este ură, dorință sau ignoranță, fiind incluse atât lipsa dorinței, lipsa urii și lipsa ignoranței, cât și opusurile lor cum sunt iubirea binevoitoare, atitudinea echilibrată și înțelepciunea.

21.

**Din non-virtuți apar toate suferințele
Și la fel și toate renașterile nefavorabile.
Din virtuți apar toate renașterile fericite,
Și fericirea din toate viețile.**

22.

**Abținerea de la toate non-virtuțile
Și întotdeauna implicarea în virtuți
Cu corpul, cu vorbirea și cu mintea –
Acestea sunt practicile pentru renașterile favorabile.**

23.

**Prin aceste practici, ființa este eliberată de renașterile
Ca ființă din infern, ca fantomă înfometată, și ca animal.
Renăscută ca om sau zeu, acea ființă obține
Multă fericire, avere și stăpânire.**

24.

**Prin concentrări, prin nemăsurabile, și prin cele fără formă,
Se obține extazul lui Brahmă, și așa mai departe.
Acestea sunt, pe scurt, practicile
Pentru stările bune și pentru fructele (sau efectele) lor.**

Cele patru concentrări, cele patru nemăsurabile și cele patru meditații fără formă se regăsesc în dicționar.

Cei care se rezumă la aceste instrucțiuni pentru renașteri bune sunt socotiți ființe cu aspirații modeste, care doresc doar să le fie cât mai bine în Samsara, care doresc doar să renască în condiții cât mai bune posibil, și care nu sunt interesate nici de eliberarea personală (care este calea ființei cu aspirații medii), și nici de ajutorarea tuturor celorlalte ființe și de a deveni un Buddha perfect Trezit (care este calea ființei cu aspirații înalte).

Totuși, obținerea renașterilor favorabile nu trebuie să fie un scop în sine, ci doar un mijloc pentru ca, având la dispoziție condiții favorabile, ființa să meargă pe calea ființei cu aspirații înalte.

3. Calea către Eliberare și către Trezirea supremă

25.

Învățăturile despre binele suprem

Sunt caracterizate de către Cuceritori

Ca fiind profunde, subtile,

Și înfricoșătoare pentru cei imaturi (puerili) și neînvățați.

„Cuceritori” este un alt epitet pentru Buddhași, care au cucerit complet ignoranța și toate efectele sale, cum ar fi dorința, ura, și suferința.

Învățăturile profunde și subtile sunt înfricoșătoare numai pentru cei copilăroși și neînvățați, care nu le analizează, din lene, din frică, din dezinteres, din cauza lipsei înclinației pentru analiză și introspecție, etc.

26.

„Nu exist, nu voi exista,

Nu am, nu voi avea”,

Formulate astfel, [învățăturile] îi sperie pe cei copilăroși,

Dar celor înțelepți le oprește teama.

Este foarte important pentru o persoană care nu înțelege încă sensul Vacuității sau al non-apariției să nu se teamă instinctiv de „eu nu exist” și să nu creadă că aceasta înseamnă că „nimic nu contează, din moment ce nimic nu există”.

În mod evident, chiar dacă s-ar afirma „nimic nu există”, atunci și această afirmație nu ar exista deloc, și nici ființa care afirmă, ceea ce este contrazis de experiență. La fel, nu se poate nega în niciun caz faptul că o cauză, în condiții propice, are efecte: plantarea unei semințe va duce la apariția unei plante. La fel,

faptele rele au drept consecință suferința temporară, și faptele bune au drept consecință fericirea temporară.

Ceea ce se afirmă prin aceste învățături este că, în realitatea ultimă, absolută, toate acestea nu există, ci există numai aparent și numai ca un fel de iluzie funcțională. Cât timp ființa este prizoniera fără voie a acestei iluzii, totul pare să existe și să funcționeze, iar atunci când ființa se trezește la Realitate, constată că acestea nu există în modul presupus înainte de trezire, similar cu visele din timpul somnului și cu trezirea dimineții.

A gândi „nimic nu există deci nimic nu contează, pot face orice” nu va face ca iluzia să înceteze, ci va genera, din cauza acțiunilor nesăbuite, tot mai multă suferință și mai multă ignoranță.

Calea corectă este încetarea acțiunilor negative, realizarea acțiunilor pozitive, și investigarea clară a realității, fără teamă și fără idei extreme (despre existență și inexistență).

Cei care sunt mai înțelepți analizează serios și limpede sensul acestor afirmații și, după realizarea Adevărului, a Realității, ciclul renașterilor se oprește, și în consecință ei nu mai au nicio teamă și nu mai trec prin nicio suferință.

27.

Cel care vorbește numai pentru a ajuta ființele

A spus că toate ființele

Apar din conceperea lui „eu”

Și sunt învelite în conceperea lui „al meu”.

Cel care vorbește numai cu scopul de a ajuta ființele: Divinul Buddha. Orice a rostit după ce a devenit Buddha, a avut singurul scop de a ajuta ființele. Un Buddha nu mai simte absolut deloc nicio înclinație de a vorbi din niciun alt motiv, cum ar fi bârfa, curiozitatea, dorința de a arăta ce știe, ș.a.m.d., pentru că este complet lipsit de orice perturbare mentală.

28.

„<Eu> există, <al meu> există”

Acestea sunt greșite ca adevăruri absolute,

Pentru că cele două nu sunt [sesizate]

Printr-o conștiință amănunțită a realității așa cum este ea.

O altă variantă de traducere:

Din punct de vedere ultim, ideile

„Eu exist” și „Ceea ce e al meu există” sunt greșite,

Deoarece din perspectiva cunoașterii Adevărului așa cum este,
Niciuna dintre ele nu există.

29.

**Agregatele mentale și fizice apar
Din conceperea unui „eu”,
Care este de fapt greșită, lipsită de realitate.
Cum ar putea avea loc apariție
Dintr-o sămânță ireală?**

Agregatele (skandha) apar din conceperea unui „eu”, care este complet iluzorie. Așadar, și aggregatele sunt la fel, ele nu pot fi mai reale decât cauza lor.

30.

**Văzând astfel aggregatele că sunt ireale,
Conceperea lui „eu” este abandonată,
Și datorită abandonării conceperii unui „eu”
Aggregatele nu mai apar.**

Dacă nu mai are loc conceperea unui „eu” (de exemplu, presupunerea existenței unui „eu” care acționează), nu mai apar nici efectele sale, adică iluzia și acțiunile cauzate de această concepere (de exemplu: „mă apăr”, „al meu”, „îmi apăr interesele mele”), și nici consecința acțiunilor, care este suferința prin renaștere repetată. Acest lucru poate fi mai bine înțeles prin raportarea la cele douăsprezece verigi ale apariției dependente (vezi dicționarul).

31.

**Tocmai cum este spus
Că o imagine a feței cuiva este văzută
În dependență de o oglindă
Însă nu există cu adevărat [ca față, în oglindă],**

32.

**Tot așa, conceperea lui „eu”
Există (sau apare) dependent de aggregate;
Însă, la fel ca imaginea feței cuiva,
De fapt, „eu” nu există deloc.**

33.

**Așa cum fără ajutorul unei oglinzi
Imaginea feței cuiva nu se poate vedea,
Așa și concepția lui „eu” nu există
Fără ajutorul agregatelor.**

Conceperea dependentă a unui „eu” și apariția dependentă a agregatelor (skandha) se întrețin reciproc, într-un cerc vicios, așadar oricare dintre cele două verigi nu mai apare face ca nici cealaltă să nu mai apară.

34.

**Când Superiorul (Ārya) Ānanda
A auzit aceste expuneri,
A obținut ochiul învățăturii (sau ochiul Dharmei).
Apoi el însuși le-a predat în mod repetat călugărilor.**

35.

**Cât timp are loc conceperea (sau perceperea) agregatelor,
Atât timp are loc, prin aceasta, și concepția „eu”-lui.
Mai departe, când are loc concepția „eu”-lui,
Are loc acțiune, și din ea apare și nașterea.**

Cat timp are loc perceperea agregatelor, cât timp agregatele par reale, are loc și iluzia unui „eu”. Pe baza ei, au loc acțiunile (karma), și în urma lor au loc nașterile, apar agregatele, are loc suferința, și se întreține iluzia unui eu.

36.

**Cu aceste trei cărări care se cauzează una pe cealaltă
Fără un început, mijloc sau sfârșit,
Această roată a existenței ciclice,
Se învâрте ca roata cu artificii.**

O altă variantă de traducere:

Cu aceste trei etape cauzându-se una pe cealaltă,
Existența ciclică se învâрте
Ca un cerc făcut cu un tăciune aprins,
Fără început, mijloc sau sfârșit.

Cele trei cărări sau etape sunt ignoranța, acțiunile și efectele (suferința). Ignoranța duce la acțiuni, acțiunile la suferință, suferința la ignoranță și mai profundă, și cercul vicios se repetă la nesfârșit, așa cum explică tot Ārya Nāgārjuna în „Esența apariției dependente”. Acest cerc nu are un început, un mijloc sau un sfârșit, oricare dintre cele trei etape se poate considera ca fiind început, mijloc sau sfârșit. Mai mult, nu se poate identifica un punct inițial, o durată și un punct final. Acest lucru se poate înțelege mai bine prin înțelegerea non-apariției, și se poate realiza prin realizarea non-apariției.

Când un tăciune aprins sau o roată cu artificii sunt învârtite foarte repede, capătul tăciunelui sau artificiiile par să deseneze un cerc de foc, neîntrerupt, solid, adică are loc perceperea unui obiect deși nu există niciun obiect acolo. La fel, acest ciclu, aceste trei cărări sau etape, par continue, par un continuum, par o ființă, par un proces, deși nu sunt.

37.

**Pentru că această roată nu apare din sine, din altceva,
Sau din ambele, în trecut, în prezent sau în viitor,
Concepția „eu”-lui este înfrântă [n.t. și încetează];
Și, prin aceasta, și acțiunea și renașterea.**

Aici „roată” se referă la roata existenței ciclice. Văzând (realizând) că acest „ciclu” nu apare din sine însuși, din altceva (nu îl face altceva să apară sau să aibă loc), și nici dintr-o combinație între sine însuși și altceva, în niciun moment, ideea de „eu”, care este presupunerea suprapusă peste acest cerc (eu trăiesc, eu simt, eu am dormit), încetează. Acest „eu”, perceperea acestui eu, este cauza pentru acțiune. Lipsite de cauze, acțiunile încetează. Acțiunile sunt cauzele pentru efecte, cum ar fi ignoranța, karma, ș.a.m.d. Lipsite de cauze, renașterile încetează.

38.

**Cineva care vede apariția efectului din cauză
Și de asemenea și încetarea lui,
Nu privește lumea
Ca într-adevăr existentă, sau ca într-adevăr non-existentă.**

Sau:

Cineva care înțelege realizează că, la modul ultim,
Lumea nu e nici existentă și nici non-existentă.
Ființele care văd corect
Realizează adevărul non-apariției.

O ființă care vede că totul apare doar dependent, înțelege că această apariție dependentă nu este de fapt o apariție reală, că percepția este doar clasificare iluzorie, și nu mai vede lumea (sau dharmele) ca fiind existentă sau inexistentă.

39.

**Cineva care a auzit această învățătură
Ce pune capăt tuturor suferințelor,
Însă nu o examinează
Și se teme de starea fără frică,
Tremură [n.t. numai] datorită ignoranței.**

Numai cei care au auzit Dharma și nu încearcă să îi realizeze sensul (adică ceea ce indică) sunt înfricoșați de ea. Ceilalți, urmând-o, ajung în starea fără frică, fără suferință, la Trezire. A-ți fi frică chiar de starea fără frică este aproape paradoxal.

40.

**Că toate acestea nu vor exista în Nirvana
Nu te sperie.
[Atunci] de ce îți produce teamă
Non-existența lor, explicată aici?**

Nirvana, sau în alte credințe Raiul sau un echivalent al său, se presupune a fi un „loc” în care agregatele actuale nu vor mai exista. Credincioșii așteaptă uneori cu nerăbdare să „scape” de agregatele actuale (de corp, de minte, etc.), pentru a accede în Nirvana (sau într-un Rai, în cazul altor religii). Cu toate acestea, informația cum că nici chiar acum aceste agregate nu există de fapt, le produce teamă.

41.

**„În Eliberare, nu există sine și nici agregate.”
Dacă dorești Eliberarea descrisă astfel,
De ce invalidarea sinelui [n.t. expusă] aici,
Și a agregatelor, nu îți sunt pe plac?**

Nu se invalidează, nu se îndepărtează și nu se elimină vreun sine, ci doar concepția de sine, perceperea unui sine, pentru că nu există un sine real, și nici imaginarea unui sine real nu este reală. La modul ultim, real, nu există niciun sine, și nici concepția de „eu”. Același lucru este valabil pentru orice, inclusiv pentru agregate (skandha).

42.

Dacă Nirvana nu este [nici măcar] un non-lucru,

Atunci cum ar putea să fie vreun lucru?

Încetarea concepțiilor greșite de „lucruri” și „non-lucruri”,

Aceasta este numită Nirvana.

Nirvana nu este „ceva”, nu este „un loc”, ci este încetarea, oprirea completă (prin dispariția cauzei) a tuturor concepțiilor, a tuturor percepțiilor, a tuturor suprapunerilor. Toate concepțiile sunt greșite, indiferent la ce se referă, deci și cele care se referă la existență și la non-existență sunt greșite, adică nu există concepție corectă sau în particular concepție corectă despre lucruri și non-lucruri. Bineînțeles, la modul ultim, nu există în realitate concepții de niciun fel.

43.

Pe scurt, viziunea nihilismului

Este că efectul acțiunilor nu există.

Fără merit și conducând la stări rele,

Este privită ca „vedere greșită”.

Vederea nihilistă asupra realității este că nimic nu există, deci nici acțiunile nu au efecte, și că totul este inutil. Din acest motiv, adepții acestui sistem comit multe acțiuni negative, din nepăsare și din convingerea lipsei consecințelor. Deși aceste persoane nu cred în consecințele acțiunilor lor, totuși efectele apar (la fel cum dacă cineva nu crede în gravitație, aceasta nu se anulează nici măcar pentru sine însuși: de exemplu, dacă se împiedică va cădea), și pentru că în conduita lor predomină acțiunile negative, rezultatul vor fi renașterile în stări rele, de animal, de fantomă flămândă, sau de locuitori ai unui infern.

Această viziune ignoră și contrazice până și cea mai elementară experiență a cauzalității, cum ar fi „o lovitură cauzează durere”, deci este greșită atât din punct de vedere ultim cât și din punct de vedere al realității aparente (numit și punct de vedere convențional).

44.

Pe scurt, viziunea existenței

Este că efectele acțiunilor există.

Meritorii și ducând la transmigrări fericite

Este privită ca „vedere corectă”.

Vederea existențialistă este că acțiunile au efecte, ceea ce este în conformitate cu aparența realității, iar adepții acestei vederi înțeleg că acțiunile

negative au efecte negative și că cele pozitive au efecte pozitive, motiv pentru care le evită pe cele negative și le fac pe cele pozitive. Așadar, ei acumulează merite care au drept efecte transmigrări fericite.

Deși este o vedere corectă din punct de vedere al aparenței realității, nu este o vedere corectă din punct de vedere ultim, deoarece încă are loc conceperea, perceperea, imaginarea dharmelor. „Vederea corectă” nu este „vederea supremă”.

45.

Deoarece existența și non-existența sunt făcute să înceteze prin înțelepciune,

Are loc trecerea dincolo de merit și de negativitate.

Aceasta, spun Cei Excelenți, este Eliberarea

Atât de transmigrările rele cât și de transmigrările bune.

Cei Excelenți (adică Buddhașii) spun că renașterile rele sunt suferință, renașterile bune sunt tot suferință, chiar dacă nu atât de intensă ca în renașterile rele, și mai spun că, pentru oprirea completă a suferinței, ambele feluri de renașteri trebuie oprite prin înțelepciune (prajñā), care duce la încetarea ignoranței, inclusiv a acestor concepte de existență, de non-existență, de rezultate bune, de rezultate negative, și la încetarea oricăror acțiuni generate de ignoranță, și bineînțeles a tuturor consecințelor.

46.

Văzând că producerea (sau apariția) este cauzată,

Se trece dincolo de [ideea de] non-existență.

Văzând că încetarea este cauzată,

Nu se mai susține [ideea de] existență.

Prin constatarea că orice apariție este cauzată, că nu are loc fără cauze, nu se mai poate îmbrățișa ideea de non-existență, tocmai pentru că este contrazisă de apariția dependentă. Așadar, nu se cade în eroarea gândirii nihiliste.

Prin constatarea că orice încetare este cauzată și ea, nu mai are loc susținerea ideii de existență (în sensul de reală, cu esență, pentru că aceea nu ar putea înceta).

Altfel privit, prin constatarea că apariția și încetarea sunt cauzate se realizează că de fapt ele nu au loc în realitate; adică apariția nu este reală, și de aceea nici aparenta distrugere a fenomenului apărut nu are loc în realitate; astfel, ideile de apariție, de existență și de distrugere încetează, prin convingere, adică prin constatarea clară că ele sunt greșite.

47.

**[Cauzele] produse anterior, sau simultan [cu efectul lor],
Nu sunt cauze; nu există de fapt cauze,
Pentru că producerea nu este confirmată deloc,
Nici convențional și nici în realitate.**

Ārya Nāgārjuna face această analiză și în Tratatul despre Calea de Mijloc, însă cu mult mai amănunțit.

O cauză produsă anterior unui efect, dacă ea are natura de a fi cauză, nu are niciun motiv să producă acel efect cu o întârziere oricât de mică. În plus, dacă o cauză apare înaintea unui efect, atunci ea nu este încă „o cauză” pentru că efectul nu a apărut încă, la fel cum un bebeluș nu este încă părinte, pentru că nu are încă propriii copii. „Părintele” nu este cauza pentru „copil”, pentru că „părintele” nu este un părinte până când nu are un copil.

Dacă o cauză și un efect apar simultan, atunci nu putem stabili care este cauza și care este efectul, din moment ce, apărând simultan, ele nu se pot cauza una pe cealaltă.

De fapt, cauza și efectul sunt simple denumiri, imaginare. „Părintele” apare simultan cu „copilul”, până atunci nu a fost „părinte”. Denumirea de „părinte” este doar o suprapunere suplimentară, o etichetă aplicată peste eticheta de om, care este aplicată pe ceea ce se imaginează că ar fi o ființă umană, și așa mai departe, la nivel de componente mentale, fizice, oricât de mici.

Producerea, apariția a *ceva* nu se poate constata direct (nu se poate vedea nicăieri o producere efectivă), în realitate, iar ideea de producere (care nu se refera la ceva real, din moment ce nu are loc producere) duce numai la contradicții, deci este invalidă.

48.

**Când aceasta este, apare aceea,
Ca „scurt”, când este și „lung”.
Datorită producerii acesteia, aceea este produsă,
Ca apariția luminii după producerea unei flăcări.**

49.

**Când este lung, este și scurt.
Ele nu există inerent, prin propria lor natură,
La fel cum, dacă nu se produce flacăra,
Nici lumina nu apare.**

„Lung” și „scurt” se definesc în dependență reciprocă; ele nu există inerent, ci numai prin comparație una cu cealaltă. Iar dacă flacăra nu este produsă, lumina nu apare nici ea. Acestea sunt două moduri în care are loc imaginarea dharmelor: prin definire reciprocă, sau prin producere dependentă, aparentă.

50.

**Persoana care vede astfel că efectele apar din cauze,
Înțelege ceea ce apare
Prin termenii convențiilor lumii,
Și nu consideră valid nihilismul.**

Sau:

Văzând că efectele apar din cauze,
Nu se mai susține inexistența [cauzalității],
Ci se acceptă [cauzalitatea] convențională,
În acord cu modul cum apare prin imaginarea conceptuală.

51.

**Persoana care vede încetarea exact așa cum este
În termeni convenționali,
Nu cade în extrema vederii existenței [n.t. ca fiind reală].
Prin acestea, nebazându-se pe dualitate, este eliberată.**

Traducerea acestui verset este realizată în mod foarte diferit de mai mulți traducători și comentatori, motiv pentru care pentru traducerea în limba română am interpolat înțelesurile acestor traduceri, și am ținut cont de context.

În versetul anterior Ārya Nāgārjuna spune că, prin înțelegere corectă, persoana nu vede în mod nihilist realitatea, iar în acest verset spune că persoana care vede încetarea cauzată a ceva cauzat nu mai vede nimic ca existând în realitate.

Necăzând în niciuna dintre extreme, ajunge să realizeze corect realitatea, și ajunge la Eliberare, pentru că nu va mai jindui după nimic, din moment ce înțelege că nicio dharma nu există în realitate. De aceea, nu va mai avea loc renașterea.

52.

**O formă văzută [n.t. vag] de la distanță
Este văzută clar de către cei de lângă ea.
Dacă un miraj ar fi apă, atunci de ce apa
Nu este văzută și de ființele din apropierea lui?**

53.

**La fel ca în cazul mirajului,
Lumea este văzută ca fiind reală de către cei aflați departe;
Dar, fiind lipsită de semne,
Lumea nu este văzută [ca reală] de către cei de mai aproape.**

Dacă un miraj ar conține apă atunci și cei aflați foarte aproape de locul unde „se află” mirajul ar trebui să vadă acea apă – însă acest lucru nu se întâmplă pentru că de fapt acea apă este doar o aparență, doar o iluzie cauzată printre altele de refracția luminii în straturile de aer cu temperaturi diferite aflate în apropierea solului.

În mod similar, deși cei aflați departe de adevăr, adică de vederea corectă, văd lumea ca fiind reală, văd semne (adică dharme, caracteristici, etc.), totuși cei aflați aproape de adevăr, sau care se apropie treptat de el, mai întâi nu văd semnele ca fiind reale și apoi nu mai percep deloc semne, și nici lume. În alți termeni, mai întâi văd lumea ca fiind ireală, și apoi nu o mai văd deloc. Aceasta nu înseamnă, de exemplu, că acele ființe nu mai au organele vederii sau că ele nu mai funcționează, ci că nu mai au loc percepții.

54.

**Așa cum un miraj pare să fie apă
Dar nu este apă, și nici nu este real,
Așa și agregatele (*skandha*) par să fie un sine (sau un „eu”)
Dar nu sunt un sine, și nici nu sunt reale.**

55.

**După ce a crezut că un miraj e apă
Și după ce a mers acolo,
Cineva ar fi chiar prost să gândească:
„Acea apă nu există”.**

A vorbi despre apa din miraj este o incoerență, indiferent dacă spunem că apa există sau că apa nu există. Constatarea „nu există apă aici” are loc doar datorită iluziei anterioare, în care se credea existența apei în locul unde era mirajul. Dacă mai întâi ființa nu ar fi crezut greșit în existența apei, atunci nici nu ar fi trebuit să își corecteze presupunerea greșită.

Se poate afirma că „părea să fie apă aici”, însă a spune „acea apă pe care am văzut-o, nu există” înseamnă că, deși a văzut că era doar iluzia unui miraj, totuși persoana respectivă nu renunță la ideea existenței apei, ci adaugă încă una care să o contracareze („nu există”).

Similar, atunci când se constată că cele cinci agregate nici nu sunt un sine și nici nu sunt reale, afirmația „eu nu exist” ar fi o prostie.

56.

**La fel, persoana care crede despre lume, care este ca un miraj,
Că există sau că nu există,
Este de fapt ignorantă, confuză.
Dacă este confuzie, nu se obține Eliberarea.**

Întreaga lume este asemenea unui miraj. Orice afirmație despre aceasta, cum că există sau că nu există, este asemenea cazului cu mirajul și cu apa din miraj.

Dacă cineva crede că lumea există și apoi constată că această credință era greșită, ar fi absurd să afirme „lumea nu există”, deoarece aceasta ar presupune că totuși consideră lumea ca reală și apoi îi neagă realitatea. Acest lucru este valabil și pentru orice dharma în particular. De aceea am scris mai sus că, pe calea către Trezire, mai întâi se vede lumea ca fiind ireală, și apoi nu se mai vede deloc.

57.

**Persoana care urmează [n.t. ideea de] non-existență merge în nașteri rele,
Iar persoana care urmează [n.t. ideea de] existență merge în nașteri bune.
[n.t. Însă] prin cunoaștere corectă și adevărată,
Fără bazarea pe dualism, se atinge Eliberarea.**

Aici Ārya Nāgārjuna reformulează ideea din versetele 43-45, cu noi argumente.

Nihiliștii ajung în renașteri rele pentru că ignoră cauza și efectul, și de aceea fac fapte rele, iar existențialii în renașteri bune pentru că țin cont de cauză și de efect în acțiunile pe care le fac.

Însă niciuna dintre ele nu este o variantă bună, ambele sunt suferință, chiar dacă cea „bună” implică o suferință mai puțin acută.

Cei care realizează realitatea ating Eliberarea, care este infinit mai „bună” decât orice naștere, este eliberarea de ignoranță și de suferință, care este efectul ignoranței. Eliberarea nu este un al treilea tip de naștere, ci este încetarea nașterilor de orice fel, la fel cum între a fi ars de un foc mare (nașterile rele) și un foc mic (nașterile bune), oricine ar prefera să nu fie ars(ă) deloc.

58.

**Prin cunoaștere corectă și adevărată [asemenea
Înțelepții] nu afirmă nici existența și nici non-existența,
și de aceea [credeți] că ei sunt nihiliști.
Însă de ce nu ați crede că sunt existențialiști?**

Înțelepții sunt cei care au realizat corect realitatea, și în consecință sunt Eliberați.

De multe ori, cei care realizează adevărul și apoi predau că lucrurile nu există în realitate sunt văzuți ca propovăduind non-existența. Însă pentru a propovădui non-existența este necesară acceptarea existenței și apoi negarea ei, la fel ca în exemplul cu mirajul (acceptarea existenței apei și apoi negarea ei), ceea ce aceste ființe nu fac. Odată realizată absența existenței în realitate, nu mai apar idei și concepte despre ea, și nici negarea ei, la fel cum ar fi absurdă negarea existenței apei din miraj. Exprimarea negării are loc doar pentru a ajuta ființele ignorante, în contextele ideilor lor, să realizeze că acestea sunt greșite.

Convențional, se afirmă de către acești înțelepți și absența non-existenței, însă acest concept este mai greu de înțeles și este de multe ori trecut cu vederea. Iar pentru că cea mai șocantă pentru ființe este afirmația că nu există cu adevărat lucruri, înțelepții par cel mai degrabă susținători ai non-existenței.

În egală măsură însă, s-ar putea considera că dacă ei resping non-existența, sunt existențialiști, la fel cum dacă resping existența, s-ar putea crede că sunt nihiliști. Desigur, ei nu sunt niciuna, pentru că în realitate niciuna nu este validă, și ei au realizat acest adevăr.

59.

**Dacă respingerea existenței
Ar însemna, prin implicație, nihilism,
Atunci de ce respingerea non-existenței
Nu ar însemna existențialism?**

Dacă înțelepții care au realizat adevărul nu afirmă existența și nici non-existența, de ce să fie numiți nihiliști ca și cum ar afirma doar lipsa existenței? Din moment ce afirmă și lipsa non-existenței, ar trebui să fie considerați după aceeași logică eronată ca fiind existențialiști, pentru că după această logică dubla negare ar trebui văzută ca o afirmare.

60.

Ei nu au nicio teză nihilistă

Și nici nu au comportament nihilist.

Pentru că se bazează pe Trezire, ei nu au gândire nihilistă.

Așadar, cum pot fi ei priviți ca nihiliști?

Nihilismul afirmă inexistența efectelor cauzelor, și absența oricărei consecințe, sau măcar inutilitatea și futilitatea acțiunilor. Însă cineva care urmează Calea către Trezire indicată de către Divinul Buddha, în mod implicit consideră că aceasta este o cauză sau o condiție pentru atingerea Trezirii, așadar nu neagă cauzalitatea și nici nu consideră inutile orice eforturi.

Nihiliștii afirmă non-existența, existențialiștii afirmă existența.

Cei care se bazează pe Trezire nu afirmă existența și nici non-existența, ci cel mult absența existenței și a non-existenței, și aceasta numai cu scop pedagogic, pentru a ajuta ființele folosind termenii ignoranței, adică termenii temporari ai conceptelor ființelor.

61.

Întrebați-i pe Samkhya, pe cei care îl urmează pe Kanada (cei numiți Vaisheshika), pe Nigrantași (jainiști),

Și pe susținătorii lumesti ai persoanelor și ai agregatelor,

Dacă ei susțin ceva

Ce trece dincolo de „este” și „nu este”.

62.

De aceea, să știți că

Nectarul învățăturilor lui Buddha este profund,

[Este] o învățătură unică,

Ce trece cu mult mai departe de „este” și „nu este”.

Numai Divinul Buddha a predat învățăturile transcendente care se află dincolo de cele două extreme, numai Buddha-Dharma este atât de profundă și trece infinit mai departe de conceptele greșite de existență și de inexistență.

Aceasta nu este o afirmație intolerantă religios, ci este adevăr convențional, demonstrat și prin aceste versete.

4. Infirmarea existenței inerente și indicarea Vacuității

63.

**Cum ar putea de fapt lumea să existe,
Cu o natură trecută dincolo de cele trei timpuri,
Neplecând când se dezintegrează, nevenind,
Și nerămânând nici măcar pentru un moment?**

O altă variantă de traducere:

Lumea nu dispare, nu apare,
Și nu durează nici măcar un moment.
Ea are o natură dincolo de cele trei timpuri.
Deci, cum ar putea fi reală?

Lumea nu vine, nu stă, nu pleacă, nimic nu apare, nu durează, nu dispare, de exemplu nimic nu a apărut în trecut, nu există în prezent și nu va dispărea în viitor. Așadar, lumea nu este reală, este doar imagine, concepere, percepere.

64.

**Pentru că venirea, plecarea și rămânerea
Lumii și a Nirvanei nu există,
Ca realitate, ce diferență
Există de fapt între cele două?**

Din moment ce ambele nu apar, nu durează și nu dispar, ce diferență reală ar putea fi între ele, adică între Samsara și Nirvana?

65.

**Dacă, datorită non-existenței rămânerii,
Producerea și încetarea nu există ca realitate,
Cum ar putea producerea, rămânerea
Și încetarea să existe de fapt?**

Din moment ce rămânerea (sau prezența, sau durarea) unei dharme nu are loc cu adevărat, pentru că nicio dharma nu există în realitate, de fapt nu are loc nici apariție și nici încetare a aceluia fenomen, oricare ar fi el. Apariția, prezența și dispariția nu sunt reale, sunt imaginate.

66.

Dacă se schimbă mereu,

Cum pot fi lucrurile non-momentane (sau permanente)?

Dacă nu se schimbă,

Cum ar putea fi ele efectiv modificate?

Dacă, de la orice moment considerat la altul, *oricât* de apropiate, starea unei dharme (obiect, ființă, fenomen) *nu* este aceeași, ci se schimbă (spre exemplu, într-un obiect material: dispunerea atomilor, a electronilor pe orbitele nucleelor, a particulelor aparente din aceste particule aparente, și așa mai departe), cum putem spune că „ceva” de la un moment dat este „tot același” din momentul următor, din moment ce numai aparența este asemănătoare (și nu identică, pare identică doar pentru că simțurile sunt vagi și observația este superficială), și nu întreg obiectul? Așadar, orice identificare a unui obiect este valabilă cel mult momentan. Nicio dharma nu „există” și nu „continuă” în două momente consecutive, oricât de apropiate, doar aparența grosieră cauzează iluzia identității („aceeași dharma”) și respectiv iluzia continuității.

Din moment ce modificarea are loc într-un interval de timp oricât de mic, se poate ușor deduce că durata „momentului” în care acea dharma este neschimbată este de fapt zero, pentru că orice interval de timp, oricât de mic, are două momente la capete, și se poate vedea că între timp au loc procese.

Ceva ce există cel mult într-un moment de durată zero, cum se poate spune că „se schimbă”? Cum „devine” altceva, sau „tot el dar schimbat”? Acest lucru este imposibil, dar din cauza conceptualității, din cauza percepției unui continuum, pare că așa este – deși de fapt este vorba despre o contradicție majoră.

Invers, dacă se afirmă că lucrurile nu se schimbă de la un moment la altul, atunci cum ar putea ca ele să fie vreodată modificate, cum ar crește un copac, sau cum s-ar sparge o cană?

Așadar, atât nepermanența cât și permanența sunt invalide, și de aceea și orice concept. Aceasta nu este o demonstrație filosofică, ci tehnică, și arată eroarea fundamentală în perceperea a *ceva*, în *a percepe*.

67.

Ele sunt momentane

Prin dezintegrare parțială, sau prin dezintegrare completă?

Pentru că nu se percepe nicio diferență [de stare],

Caracteristica de a fi momentane nu se poate admite în nicio variantă.

O altă variantă de traducere:

[Ceva] se consideră momentan
Pentru că încetează parțial sau complet.
Niciuna dintre aceste variante nu are sens,
Pentru că nu este percepută nicio diferență [reală între stări].

Dacă dharmele sunt momentane atunci, în momentul imediat următor, oricât de apropiat de cel anterior, ele se dezintegrează parțial, sau complet? Această dezintegrare nu se poate constata, nu se poate constata că un obiect, de exemplu, apare și dispare foarte rapid (pentru a fi temporar) sau infinit de rapid, (pentru a fi momentan). Dezintegrarea parțială a obiectului ar însemna că o parte din obiect ar rămâne neschimbată în momentul următor, ceea ce nu este adevărat. Dezintegrarea completă ar însemna că acel obiect se dezintegrează complet și apoi apare din nou, dar aceasta ar presupune existența unui moment între dezintegrare și apariție, când obiectul ar fi absent – ceea ce contrazice evidența.

Așadar, dharmele nu pot fi temporare (sau momentane), și nu sunt nici permanente. De aceea, chiar conceptul de „dharma”, de „ceva” este de fapt invalid, din moment ce orice caracteristică presupusă a sa duce la contradicții sau la afirmații contrare experienței.

68.

Dacă este momentan, atunci devine complet non-existent;

Așadar, cum ar putea fi vechi?

Dacă nu este momentan, atunci este neschimbător;

Prin urmare, cum ar putea fi vechi?

Dacă acea dharma analizată dispare după trecerea momentului, dacă devine non-existent, atunci nu poate fi niciodată (și în niciun fel) veche, nu poate avea niciodată o vechime mai mare decât un moment de lungime infimă (către zero), iar dacă nu este momentană ci constantă, atunci nu are loc nicio învechire, deoarece chiar și peste un interval imens de timp ea ar trebui să fie complet neschimbată. Ambele variante contrazic experiența, și demonstrează că existența este doar imaginată, și că modelul imaginar despre existență este incoerent, greșit.

69.

Așa cum un moment are un sfârșit, așa trebuie să aibă

Și un început și un mijloc.

Așadar, pentru că un moment are această natură triplă,

Nu există rămânere (durare) momentană a lumii.

Orice moment discernabil poate fi constatat ca având un sfârșit, și de aceea și un început și un mijloc. Orice moment, oricât de scurt, poate fi împărțit în aceste trei părți. Datorită acestei caracteristici a momentului, ideea „lumea durează un moment” este invalidă, pentru că prin împărțire și micșorare succesivă, am ajunge la momente de lungime zero, și deci „starea actuală” ar fi valabilă pentru un interval de timp de lungime zero.

Așadar, „starea actuală”, sau „prezentul”, sau „momentul prezent” sunt numai concepte invalide, și nu ceva existent.

70.

De asemenea, începutul, mijlocul și sfârșitul

Trebuie analizate asemenea unui moment.

Așadar începutul, mijlocul și sfârșitul

Nu sunt nici sunt nici ele [produse] din sine sau din altceva.

Începutul are un început, un mijloc și un sfârșit, mijlocul are un început, un mijloc și un sfârșit, și tot așa. Mijlocul mijlocului începutului sfârșitului poate fi și el împărțit în început, mijloc și sfârșit, și așa mai departe. Printr-o analiză similară cu cea a momentului, descrisă în versetul anterior, și dusă la infinit, vom ajunge la o infinitate de momente de lungime zero, nu vom găsi niciun interval de timp fundamental.

Așadar, începutul, mijlocul și sfârșitul a „ceva” sunt la fel de imagine ca și în cazul unui moment, sunt doar aproximări imagine bazate pe percepție, care e întotdeauna greșită.

71.

Datorită faptului că au multe părți, nu există unitate.

[n.t. Și] nu există nimic fără părți.

Mai mult, fără unul, nu există mai mulți.

De asemenea, fără existență nu este non-existență.

Nicio dharma nu este monolitică, indiferent dacă este materială sau nu. Fără „unul” sau „una” nu se pot concepe ideile de „mai multe” sau „mai mulți”. Fără a considera ceva drept existent, nu se poate considera ceva drept non-existent.

Ideea de „existent cu adevărat” este infirmată de analiza pe părți, deoarece dacă ceva ar exista cu adevărat atunci nu ar depinde de nimic, nici măcar de părți. Așadar, „unul” sau „una”, indiferent ce, nu există de fapt, și în consecință nici nu există „mai mulți” sau „mai multe”. În plus, ideile de unul sau mai multe cu adevărat sunt invalidate de faptul că se sprijină una pe alta, la fel ca ideile de existent și non-existent.

Așadar, din moment ce „unul” sau „una” nu există cu adevărat, din motivele arătate mai sus, atunci nici „mai multe” nu pot exista, deoarece ar trebui să fie o mulțime de „unul” și „una”. Tot la fel, din moment ce nimic nu are existență cu adevărat, nici nu este valid să afirmăm că *ceva nu* are existență, că nu există, pentru că a afirma că ceva nu există presupune mai întâi că starea de existență e trecută, sau potențială.

Am scris această explicație în termeni de „idei” deoarece ele nu reflectă o realitate adevărată, sunt numai idei. Presupunerea unei realități adevărate cu aceste caracteristici duce la contradicții, așa cum putem vedea în toate aceste cazuri. Așadar, nu există o realitate adevărată cu aceste însușiri. Aceste însușiri sunt doar presupuse în lipsa unei analize, nu există niciun „substrat” pe care să se fundamenteze (sau bazeze) aceste idei. Mai mult, pe lângă faptul că nu au niciun corespondent în Realitate, ideile care par să indice această Realitate sunt invalide și incoerente și ele, până și ca model conceptual.

72.

Dacă se crede că prin dezintegrare (sau încetare)

Sau printr-un antidot, ceva existent devine non-existent,

Atunci, fără ceva existent,

Cum ar putea fi dezintegrare sau un antidot?

Mai sus Ārya Nāgārjuna a demonstrat că în realitate nu există nicio dharma. Fără ceva existent, cum ar putea avea loc dezintegrare, sau cum s-ar putea găsi un antidot (sau o contramăsură) care să o facă să dispară, să înceteze? În particular, și ideea că „ignoranța, care este cauza pentru Samsara, are drept antidot înțelepciunea, care este cauză pentru Nirvana” este la fel de invalidă. Acestea sunt numai imagini.

73.

Așadar, de fapt nu există

Dispariție (sau încetare) a lumii prin Nirvana.

Întrebat dacă lumea are vreun sfârșit,

Victoriosul a rămas tăcut.

Pe baza conceptelor se pot pune întrebări despre lume (care e imaginată, dar este crezută reală), dacă are sau nu un început, un sfârșit, și așa mai departe. Este ca și cum un om aflat sub influența unor droguri ar avea halucinații despre un elefant roz care îl urmărește și s-ar întreba cum îl cheamă pe elefant și de ce îl urmărește tocmai pe el.

Divinul Buddha nu a răspuns acestor întrebări, ci a explicat că ele sunt fără fundament, și că niciun răspuns la ele nu duce la eliberarea de ignoranță, la fel cum în exemplul meu orice răspuns despre elefantul roz pe care l-ar primi acea persoană nu va duce la eliberarea de efectul drogurilor, și nici măcar la încetarea halucinației cu elefantul roz.

A întreba dacă lumea are vreun sfârșit presupune existența lumii în realitate – așadar întrebarea are o premisă complet greșită, este ca și cum cineva ar fi nerăbdător să afle dacă un personaj din desenele animate a murit sau nu. Pentru acea persoană, personajul din desenele animate poate să pară real, însă unele persoane știu că nu este real și că de aceea nici nu poate muri.

Nirvana este imaginată ca fiind sfârșitul lumii, adică al existențelor, și ca fiind un loc sau o stare. De fapt, atât ideile de lume, de existență, de renașteri, de Samsara cât și ideile de Eliberare, de Nirvana, sunt la fel de imaginare.

În Cula-Malunkyovada Sutra, Divinul Buddha a fost și mai tranșant. Puteți găsi această Sutra cu un motor de căutare. Vedeți și comentariul meu de la versetul 49 din lucrarea lui Ārya Nāgārjuna numită „Imn Celui Inconceptibil”.

74.

**Pentru că nu a predat această învățătură (Dharma) profundă
Ființelor lumești care nu au fost vase potrivite [n.t. pentru ea],
Din acest motiv, cel Atotștiutor
Este cunoscut de către înțelepți ca fiind omniscient.**

Divinul Buddha nu a predat această învățătură decât ființelor care aveau capacitatea de a o reține, de a o înțelege și de a o aplica, știind fără greșală care sunt aceste ființe. Un asemenea nivel subtil de cunoaștere a potențialităților nu este caracteristic decât unui Trezit, unui Buddha, unui omniscient.

75.

**Astfel, învățătura binelui suprem
A fost predată de către Buddhașii perfecți,
Văzătorii realității, ca [n.t. fiind] profundă,
De neînțeles (sau de neconceput), și lipsită de orice bază.**

„De neînțeles” înseamnă aici că indică realitatea care nu are nimic de-a face cu înțelegerea, și că nu este posibilă (prin ea sau în orice alt mod) vreo înțelegere a realității adevărate, ci doar o „realizare”. Sensul expresiei se completează cu „de neconceput”. Dharma nu este cu nimic mai reală decât orice altceva, și imaginarea unei Dharma, a unei învățături reale, este la fel de greșită ca imaginarea a orice altceva (ființă, obiect, fenomen, etc.).

„Lipsită de orice bază” înseamnă că, la fel ca orice altceva, la fel ca orice dharma, ea nu are nicio bază reală, nu oferă nicio bază pentru conceperea vreunei dharme, și de asemenea că nu consideră nimic ca existent, ca real, etc.

Alte învățături consideră că dharmele există, că sunt reale, și că acestea constituie baze pentru diverse alte concepte, însă aceste dharme și baze sunt de fapt doar imaginate, și nu reale, motiv pentru care acele învățături sunt fundamental greșite. Totuși, ele pot fi utile în diferite măsuri, în anumite contexte.

76.

**Înspăimântate de această învățătură fără bază,
Delectându-se într-o bază, și netrecând
Dincolo de [ideile de] existență și non-existență,
Ființele neinteligente se ruinează pe ele însele.**

Ființele ignorante consideră fenomenele (dharmele) ca apărând, existând și ca dispărând, fără să înțeleagă nici măcar lipsa lor de esență (sau vacuitatea lor). Această percepere a ceea ce nu există de fapt, această suprapunere, această imagine, este considerată drept bază fermă, solidă, adevărată, pentru raționamente, acțiuni, reacții, care toate par justificate – însă în realitate nu există nicio bază de niciun fel. Aceste acțiuni duc la efecte, cum ar fi ignoranța continuată și suferința.

77.

**Înfricoșați de locul (sau starea) fără frică,
Ruinați, ei îi ruinează și pe alții.
O rege, acționează astfel încât
Cei ruinați să nu te distrugă și pe tine.**

Locul sau starea fără frică este starea de Buddha, realizarea Realității, stare lipsită de ignoranță, suferință și frică, sau ca stare intermediară starea de Arhat, starea de Eliberare, unde nu mai apare nicio suferință și nicio frică. Totuși, ființele se tem de ele!

Mai mult, ființele își imprimă greșelile unele altora, își confirmă prin educație și prin consens propriile păreri imaginate. Foarte mulți ignoranți îi ghidează pe alții, fără ca ei să fie calificați cu adevărat să o facă, și îi duc pe căi greșite, căi care duc la ruină, adică renașteri în stări foarte rele, atât pentru cei care ghidează cât și pentru cei care sunt ghidați.

78.

**O, rege, ca nu cumva să fii ruinat,
Voi expune cu ajutorul scripturilor
Metoda Supramundanului, exact așa cum este,
Realitatea care nu are legătură cu dualismul.**

Pentru ca regele să nu fie ruinat de persoane care să îl conducă pe drumuri greșite Ārya Nāgārjuna îi explică, în acord cu Sutarele, învățăturile profunde ale Divinului Buddha (aici indicat prin epitetul „Supramundan”), exact așa cum sunt ele.

Bineînțeles, explicația este valabilă și este de ajutor pentru orice ființă, nu doar pentru rege.

79.

**Această învățătură profundă înzestrată cu înțelesuri luate [din scripturi]
și [n.t. aflată] dincolo de faptele negative și de cele merituoase,
Nu a fost gustată de către cei care se tem de ceea ce nu are bază,
Adică de ceilalți (Tirthika) și chiar și de ai noștri (unii Buddhiști).**

Cei care se tem atunci când află că în realitate nu există apariție a „ceva” și în consecință nici nu există vreo bază reală, nu pot „gusta”, adică nu pot vedea profunzimea Dharmaei, și de aceea nu pot obține Eliberarea. Aceasta este în primul rând eliberarea de vederi greșite, și prin urmare de jinduire, de acțiune și de consecințele lor (care sunt, în mare, suferința și vederile greșite), și care formează un cerc vicios. Chiar și persoane care se consideră buddhiste au probleme în a realiza sensul profund al învățăturilor Divinului Buddha.

80.

**Persoana (sau ființa) nu este pământ, nu este apă,
Nu este foc, nu este vânt, nu este spațiu,
Nu este conștiință, și nici nu este toate la un loc.
Ce persoană mai există, în afară de acestea?**

Aici sunt enumerate cele șase elemente considerate de unele sisteme de idei ca fiind fundamentale, și ca alcătuind o ființă: pământ, apă, foc, vânt, spațiu și conștiință. Dar, de fapt, ființa nu este niciunul dintre ele, și nici toate la un loc. În afara acestor elemente, nemaexistând și altele, nu se mai poate găsi nicio „ființă”. Nu se poate găsi nicio ființă, nici în elemente și nici în afara lor. În concluzie, ideea de „ființă” este fără fundament.

81.

Așa cum o persoană nu este reală

Deoarece este un compus din șase constituenți,

Tot așa, fiecare dintre constituenți

Nu este real, pentru că este un compus [n.t. la rândul lui].

Cei șase constituenți sunt cele șase elemente de mai sus, și fiecare dintre ele este un compus la rândul său, iar compunerea nu este producere. Nimic compus nu există în realitate.

82.

Agregatele nu sunt sinele, nici nu se află în [n.t. acest] sine,

Sinele nu este în ele, și fără ele [n.t. sinele] nu există,

Sinele nici nu este amestecat cu aggregatele, așa cum sunt focul și combustibilul.

Așadar, cum ar putea sinele să existe?

Acest „sine” presupus ca existând, ca în expresiile „eu”, „sinele meu”, „suflet”, „spirit”, „esență”, „scânteie divină”, și așa mai departe, este demonstrat ca fiind o simplă idee invalidă, deoarece niciunul dintre cazurile în care e presupus ca existând nu este valabil, și nu există niciun alt caz posibil în afara celor enumerate.

83.

Cele trei elemente nu sunt pământ, [elementele] nu sunt în el,

Pământul nu este în ele, fără ele pământul nu există.

Din moment ce aceasta se aplică la fiecare dintre ele,

Elementele, ca și sinele, sunt false (nereale, neadevărate).

Aici, Ārya Nāgārjuna demontează o altă teorie, care consideră patru elemente constituente: pământul, apa, focul și vântul, sau stabilitatea (duritatea), aderența, maturizarea și mișcarea.

84.

De asemenea, pământul, apa, focul și vântul,

[Fiecare dintre ele] nu există inerent.

Atunci când oricare trei sunt absente,

Unul dintre ele, individual, nu există.

Când unul este absent, celelalte trei nu există nici ele.

85.

**Dacă atunci când celelalte trei sunt absente, unul singur nu există
Și dacă atunci când unul este absent, celelalte trei nu există nici ele,
Atunci fiecare, în sine, nu există.
Așadar, cum ar putea exista vreun produs un compus [n.t. din ele]?**

Din moment ce elementele nu sunt independente unul de altul, și nu există fără celelalte, la fel cum „lung” și „scurt” nu se pot defini separat, în absența celui alt termen, atunci cum s-ar putea considera că aceste elemente, care de fapt sunt separații imaginare, ar putea produce în realitate ceva, prin compunere?

86.

**Dacă fiecare element ar exista în sine,
De ce fără combustibil nu există foc?
La fel, de ce nu există apă, vânt sau pământ
Fără coeziune, motilitate, sau duritate?**

Dacă focul (ca element) ar exista cu adevărat, dacă ar exista independent de celelalte patru, atunci am putea găsi foc fără combustibil pe care să îl ardă (sau care să ardă), foc care există sau arde pur și simplu, fără combustibil, și în absența oricăror alte condiții, ceea ce contrazice experiența. Așadar, focul nu există ca element, nu există separat de elementul pământ, de exemplu nu există separat de lemn. Același raționament se poate aplica și la celelalte elemente.

87.

**Dacă [se răspunde că] focul este binecunoscut [că nu există fără combustibil, dar că celelalte trei elemente există prin ele însele]
Cum ar putea cele trei să existe în ele însele
Fără celelalte? Este imposibil ca cele trei
Să nu fie în acord cu apariția dependentă.**

Vântul, de exemplu, apare numai dependent, este mișcarea aerului, el nu există în sine. Nu există vânt pur și simplu, separat și independent de aer sau de orice gaz sau fluid care să se miște. Astfel sunt toate elementele.

88.

Cum ar putea elementele – dacă ele

Ar exista individual – să fie interdependente?

Cum ar putea elementele – dacă ele

Nu ar exista individual – să fie interdependente?

Dacă elementele există individual, independent de celelalte, atunci nu sunt interdependente cu celelalte, deci nici nu se pot combina pentru a forma noi compuși. Dacă elementele nu există individual, independent de celelalte, atunci nu au o existență proprie, și de aceea nici nu se pot combina (fiind fără esență) pentru a forma noi compuși. Ambele variante duc la contradicții, ceea ce înseamnă de fapt că elementele nu există nici individual, nici împreună, și că definiția acestor elemente este greșită. Altfel spus, se demonstrează că aceste noțiuni sunt simplă imaginație incoerentă.

89.

Dacă elementele nu există individual

Însă acolo unde este unul, există [n.t. implicit] și celelalte trei,

Atunci, dacă nu sunt amestecate, ele nu pot fi în același loc,

Iar dacă sunt amestecate, nu există individual.

Este posibil ca versetul să fi fost transcris greșit. Ultimul rând ar trebui să fie „dacă sunt amestecate, atunci ele nu se pot distinge unul de altul”.

90.

Elementele nu există individual, în sine[, n.t. independent],

Deci cum ar putea să existe caracteristicile lor individuale?

Ceea ce nu există individual nu poate să predominie.

Caracteristicile lor sunt văzute ca fiind doar convenție.

În unele sisteme de idei se spune că dacă predomină elementul apă, atunci compusul din elemente are caracteristici mai mult ca ale apei, și astfel se explică însușirile obiectelor. Toate contradicțiile (dintre care unele sunt expuse mai sus) la care duc aceste descrieri arată că acest model cu lumea alcătuită din elemente este doar o convenție eronată, și nu realitate coerentă.

91.

**Acest mod [de infirmare] este aplicabil
Culorilor, mirosurilor, gusturilor, și obiectelor atingerii,
Ochiului, conștiinței și formeii,
Ignoranței, acțiunii și nașterii,**

92.

**Agentului, obiectului și acțiunii,
Numărului, amestecului, cauzei și efectului,
Timpului, scurtului și lungului, și așa mai departe,
Și desemnării și desemnatului, de asemenea.**

93.

**Pământ, apă, foc și vânt,
Lung și scurt, subtil și grosier,
Și de asemenea și virtutea și așa mai departe,
Despre ele Cuceritorul spune că
Sunt încetate în conștiința [realității (ultime)].**

Divinul Buddha afirmă că în conștiința ultimă noțiunile încetează să mai apară, adică încetează procesul ignorant de percepere și concepere, cu toată miriada sa de aparențe ireale. Aceasta înseamnă că toate dharmele (printre care cele enumerate mai sus, dar nu numai) nu sunt reale, pentru că dacă ar fi, ele ar subzista și în starea de Buddha.

Pentru această demonstrație, Ārya Nāgārjuna a explicat logic de ce aceste noțiuni sunt invalide, iar pentru a o întări el citează spusele unui Trezit Perfect, adică Buddha Śakyamuni. Ārya Nāgārjuna se folosește de mărturia corectă a lui Buddha pentru a întări convingerea ființelor în adevăr, pentru ca ființele înclinate către credință să poată măcar să considere această mărturie drept punct de plecare pentru investigare.

94.

**Pământul, apa, focul și vântul
Nu au nicio șansă de a exista
În fața acelei conștiințe nedemonstrabile,
[n.t. Care este] stăpân complet peste nelimitat.**

Sau:

**Pământul, apa, focul și vântul
Nu pot găsi niciun loc [unde să rezide]**

În acea conștiință imposibil de indicat,
Nelimitată, complet stăpână, și neîntrecută.

Acea conștiință ultimă este imposibil de descris, este imposibil de indicat cuiva care nu a avut niciodată experiența ei, iar posibilitatea existenței ei este imposibil de demonstrat celor mai multe ființe ignorante. Totuși, prin experiență directă, această conștiință este „văzută”, și „se trezește”.

Acesta este motivul pentru care folosim termenul „realizare” și nu „înțelegere” atunci când ne referim la adevărul ultim, la realitate.

95.

**[Aici] lung și scurt, subtil și grosier,
Virtute și non-virtute,
Numele și formele,
Toate [n.t. acestea] sunt încetate.**

96.

**Tot ceea ce a apărut mai înainte conștiinței,
Pentru că nu cunoștea această [realitate]
Va înceta ulterior pentru conștiință,
Datorită faptului că știe această [realitate].**

Tot ceea ce a apărut conștiinței (noțiuni, idei, aparențe de obiecte, fenomene, ființe, etc. adică orice dharme) înainte de a realiza realitatea adevărată, care nu se poate descrie dar se poate indica prin expresii cum ar fi „absența primordială a apariției inerente”, încetează după cunoașterea realității, *datorită* cunoașterii realității adevărate.

97.

**Se spune că fenomenele și ființele
Sunt combustibil pentru focul conștiinței.
Ele sunt pacificate prin incinerarea
De către lumina *adevăratei* discriminări.**

„Dharmele sunt combustibil pentru focul conștiinței” este o analogie pentru modul de funcționare a conștiinței: așa cum focul are nevoie de combustibil pentru a arde (pentru a exista, pentru a avea loc ca proces, „focul” nu este un obiect), așa și conștiința are nevoie de dharme pentru a procesa, pentru a avea loc, pentru a exista. În absența dharmelor, conștiința s-ar opri, ar înceta. Cercul vicios are loc deoarece conștiința proiectează dharme, iar proiecția (sau

închipuirea, imaginarea, perceperea, conceperea) acelor dharme duce la proiecția altor dharme, și așa mai departe. Bineînțeles, nu există un obiect „conștiință”, ci aici descriu simplificat un proces imaginar. Dacă are loc realizarea absenței realității dharmelor, acestea nu mai apar (ceea ce este numit conștiință nu mai proiectează dharme, deoarece ele nu mai par reale, și nu mai are loc apariția unor reacții, adică a altor dharme), și întregul proces al ignoranței se oprește. Formulată ca metaforă, focul se oprește prin incinerarea completă a combustibilului, care nu mai poate arde deloc.

Deși de multe ori cuvintele „discriminare” și „percepere” sunt sinonime, *adevărata* discriminare este fără percepere, este lipsită de percepere. De exemplu, deși nu are percepții, un Buddha poate totuși face deosebiri între dharme, poate înțelege cuvintele și poate răspunde la întrebări. De aceea se spune că are adevărata discriminare, și nu cea sinonimă cu perceperea.

O altă variantă de traducere folosește cuvântul „analiză” în loc de „discriminare”.

98.

Realitatea este clarificată ulterior

Din ceea ce a fost presupus mai devreme prin ignoranță.

Când un lucru nu este găsit,

Cum poate exista un non-lucru?

Ignoranța și presupunerea sunt inseparabile. Perceperea înseamnă presupunerea existenței unei dharme oarecare, și implicit a tuturor caracteristicilor sale. Bineînțeles, toate aceste presupuneri sunt nefondate și greșite. După cunoașterea realității, toate aceste presupuneri (sau percepții) încetează, pentru că este *cunoscută* realitatea.

Ultimele două rânduri sunt începutul unei demonstrații care continuă în versetul următor.

99.

Din moment ce este doar absența formei,

Spațiul este o simplă desemnare,

Un simplu nume și nimic mai mult.

Fără elemente, cum ar putea exista formă?

Așadar, nici măcar simpla desemnare nu există.

Numim „spațiu” absența oricărei substanțe aparente (sau absența formei). În același timp, în unele sisteme de idei (cum ar fi cele hinduse) se spune că spațiul este unul dintre elementele care constituie forma. Ārya Nāgārjuna

demonstrează că elementul spațiu nu are existență adevărată, ci că este o simplă desemnare, un nume și nimic mai mult, din moment ce este absența a ceva și nu prezența a ceva.

Mai departe, dacă spațiul nu are existență adevărată, atunci nici forma, despre care se spune ca e compusă și din spațiu (de exemplu între atomi sau între aparentele particule din atomi), nu are existență adevărată. Iar dacă forma nu are existență adevărată, atunci nici spațiul nu are existență adevărată, deoarece se definește și în raport cu forma, adică este absența ei.

Acest cerc vicios noțional arată că nici măcar simpla desemnare nu este validă, și bineînțeles nu există.

100.

Senzațiile, discriminările, factorii mentali și conștiințele

Trebuie să fie considerate (sau analizate, văzute)

La fel ca elementele (n.t. sau forma), și la fel ca sinele.

Așadar, cei șase constituenți sunt lipsiți de orice sine.

În acest context, „discriminări” este un sinonim pentru percepții. Factori mentali: formațiuni mentale, impulsuri. Aici au fost enumerate celelalte patru skandha, în afară de formă. Cei șase constituenți sunt în acest context cele cinci agregate, și sinele, toate fiind presupuse, datorită ignoranței, ca fiind reale și ca alcătuind o ființă. Totuși, toate cele șase sunt complet lipsite de orice „sine” real, de orice esență, de orice realitate.

Primul capitol al Ghirlandei Prețioase, O indicare a stărilor înalte și a binelui categoric, s-a încheiat.

Capitolul 2

Cele întrețesute

1. Cercetarea și pătrunderea în profund

101.

**Așa cum dintr-un bananier nu mai rămâne nimic
După ce toate părțile sale sunt desfăcute,
Și atunci când o persoană care are cei [șase] constituenți
Este „împărțită”, se întâmplă la fel.**

Bananierul nu are trunchi lemnos și de aceea, dacă se îndepărtează frunzele cu tot cu pețiol și cu teacă, nu mai rămâne nimic. La fel, după îndepărtarea (conceptuală) a celor șase elemente constitutive ale unei persoane, nu rămâne nimic, de exemplu niciun „sine”, care în exemplu ar fi echivalentul trunchiului bananierului.

102.

**De aceea, Cuceritorii au spus:
„Toate dharmele sunt lipsite de sine (de esență)”.
Din moment ce este așa, toți cei șase constituenți
Ți-au fost indicați ca fiind lipsiți de sine.**

103.

**De aceea, nici sinele și nici non-sinele
Nu trebuie văzuți ca fiind reali.
De aceea, Mărețul Cuceritor a infirmat
Atât vederile despre sine cât și cele despre non-sine.**

Non-sinele: ceva ce nu este sine, sau absența sinelui. Ārya Nāgārjuna explică faptul că nici sinele nu este real, și nicio variantă de „non-sine”.

104.

**Vizibilul, sunetele, ș.a.m.d.,
Au fost caracterizate de către Cuceritor
Ca nefiind adevărate și nici false.
Dacă dintr-o idee apare opusul său,
De fapt nu există niciuna dintre ele.**

Ș.a.m.d. se referă la celelalte obiecte ale simțurilor: mirosurile, gusturile, obiectele tangibile, și obiectele mentale.

105.

**Astfel, la modul ultim, această lume
Este dincolo de adevăr și de falsitate.
De aceea, Cuceritorul nu afirmă
Că [n.t. lumea] există într-adevăr, și nici că nu există.**

106.

**[Știind că] acestea nu există în niciun fel,
Cum ar putea Atotcunoscătorul să spună
Că ele au limite sau că nu au limite,
Sau că au ambele [n.t. caracteristici], sau niciuna?**

Cum ar putea Omniscientul Buddha să spună despre ceva despre care știe că este complet inexistent că ar fi finit sau infinit, ambele, sau niciuna dintre ele?

De exemplu, întrebat dacă lumea are un început, sau un sfârșit, sau dacă are și început și sfârșit, sau dacă nu are nici început și nici sfârșit, Divinul Buddha nu a răspuns cu „da” sau cu „nu” ci, după caz, a explicat inutilitatea acestor întrebări, faptul că ele se bazează pe iluzie, pe ignoranță, sau a rămas tăcut.

Urmează obiecțiile unui interlocutor:

107.

**„Nenumărați Buddha au existat,
Și de asemenea vor exista, și există și în prezent.
În cele trei timpuri, există și nenumărate ființe simțitoare,
Cu mult, mult mai multe decât Buddhași.”**

108.

**„Extincția lumii, în cele trei timpuri
Nu o face să sporească.
Atunci, de ce Atotcunoscătorul a rămas tăcut
În ceea ce privește limitele lumii?”**

Întrebarea interlocutorului este: Există, în cele trei timpuri (adică au început să existe în trecut, există și încep să existe în prezent și vor exista și în viitor, și vor începe și în viitor să existe) un număr imens de Buddha. De asemenea, un număr cu mult mai mare de ființe care încă nu au devenit Buddhași, dar care sunt

ghidate de acești mulți Buddhași, vor deveni Buddhași. Faptul că acele ființe au devenit, devin sau vor deveni Buddhași (cu ajutorul celor care sunt deja Buddhași) va duce la încetarea acelor continuumuri ale ființelor, pentru fiecare dintre ele, așadar lumea nu va spori, ci se va tot reduce, va „pierde” din ființe pe măsură ce ele vor intra în Nirvana. Consecința logică ar fi că, într-un viitor oarecare, până și ultima ființă rămasă va deveni Buddha, și nu va mai exista nicio „lume”. Atunci de ce Divinul Buddha nu recunoaște atunci acest fapt?

Urmează răspunsul lui Ārya Nāgārjuna:

109.

Învățătura profundă (Dharma)

Este ascunsă (sau un secret) pentru o ființă obișnuită.

Nectarul învățaturii lui Buddha

Este că lumea e asemenea unei iluzii.

Învățătura Dharmei nu este ascunsă, nu este un „secret” cum ar fi un secret de stat, ascuns de ochii publicului, deoarece Dharma este chiar în fața noastră, este o învățătură publică. Buddha nu a predat nimic secret, nimic ce să se transmită în mod secret, deși unele persoane pretind acest lucru. Dharma este ascunsă și secretă în sensul că este de neînțeles pentru ființele obișnuite, care nu fac eforturi suficiente în această direcție, și de aceea rămân ființe obișnuite și incapabile să o înțeleagă.

Esența învățaturii lui Buddha, nectarul care are gustul eliberării de suferință, este că lumea este ca o iluzie.

110.

Așa cum producerea și dezintegrarea

Unui elefant iluzoriu sunt văzute [n.t. de către spectatori],

Însă producerea și dezintegrarea [n.t. elefantului iluzoriu]

Nu au loc cu adevărat [n.t. din moment ce e iluzoriu],

111.

Așa sunt văzute și producerea

și dezintegrarea lumii, care este ca o iluzie.

Producerea și dezintegrarea

Nu există de fapt, în sens absolut.

Producerea și dezintegrarea pot fi traduse și prin apariție și dispariție.

Așa cum un elefant făcut să apară prin magie poate părea că apare și apoi că dispare deși, în realitate, nu are loc nicio apariție și nicio dispariție, așa și lumea (orice ființe, obiecte, fenomene, adică dharmele), care e ca o iluzie magică, poate părea că apare și dispare deși, în realitate, nu are loc nicio apariție și nicio dispariție a vreunei dharma, sau a vreunei lumi.

O paralelă contemporană cu iluzia elefantului ar fi filmul dintr-un cinematograf 3D. În dependență de ochelarii speciali și de efectele sonore, spectatorul poate chiar să aibă impresia că un elefant îl atacă, și se poate speria. De fapt, nu există niciun elefant în fața sa, nimic real nu a apărut și nici nu va dispărea atunci când se termină filmul și se stinge proiectorul, nici măcar dacă elefantul este ucis în film. Extinzând exemplul, iluzia de persoană care privește filmul este exact la fel cu iluzia de elefant din film.

112.

Așa cum un elefant iluzoriu

Care este de fapt o zăpăceală a conștiinței,

Nu vine de nicăieri,

Nu pleacă nicăieri, și nici nu durează (nu există) cu adevărat,

113.

La fel și lumea care este ca o iluzie,

Fiind doar o zăpăceală a conștiinței,

Nu vine de nicăieri,

Nu pleacă nicăieri, și nici nu durează (nu există) cu adevărat.

114.

Astfel, [n.t. lumea] are o natură dincolo de cele trei timpuri.

În afară de o stabilire a unei convenții

Ce lume ar fi de fapt,

Care să existe sau să nu existe?

115.

Din acest motiv, Divinul Buddha,

Nu a răspuns nimic, ci a rămas tăcut

În ceea ce privesc cele patru variante: a avea sau nu

O limită, ambele [n.t. variante simultan], sau niciuna.

În altă versiune de traducere, se spune că Divinul Buddha a răspuns totuși, și că a spus că lumea este nedeterminată, așadar niciunul dintre cazuri nu este valabil, și nici nu există altele. „Nedeterminată” înseamnă că răspunsul la

întrebare depinde din care perspectivă a convenției, a iluziei, se privește; niciun răspuns nu este final și nu este nici valid. Vezi comentariul la versetul 106.

116.

**Atunci când [n.t. până și] corpul, care nu este pur,
Ci este grosier, și un obiect al simțurilor,
Nu rămâne în minte [ca având natura murdăriei și a suferinței]
Deși este văzut (sau simțit) neîntrerupt,**

117.

**Cum ar putea această învățătură (Dharma),
Care este cea mai subtilă, cea mai profundă,
Fără bază, și care nu e direct sesizabilă,
Să apară cu ușurință minții?**

Dacă pentru o minte necultivată până și lucruri evidente, așa cum sunt caracteristicile corpului de a fi murdar, de a fi suferință (de exemplu efort, oboseală, foame, sete, cald, rece, durere, boală, moarte), nu sunt mereu avute în vedere, atunci cum ar putea să fie avută mereu în vedere o învățătură subtilă așa cum este Dharma?

118.

**Realizând că datorită profunzimii sale
Această învățătură este greu de înțeles de către ființe,
Cuceritorul, după ce a atins Trezirea,
[La început] s-a abținut să predea Dharma.**

O vreme după ce a realizat Trezirea perfectă, de neîntrecut, Buddha Śakyamuni nu a predat Dharma altor ființe, știind că va fi de neînțeles, și chiar mai mult, că va provoca aversiune și frică.

El a început să predea Dharma doar în urma rugăminților diferitelor categorii de ființe.

119.

**Această învățătură, greșit înțeleasă,
Face ca cei neînțelepți să fie ruinați,
Pentru că se scufundă
În mizeria vederilor nihiliste.**

Apariția dependentă, greșit sau superficial înțeleasă, poate fi văzută ca nihilism. Faptul că dharmele nu există în realitate, că de fapt cauzele și efectele sunt doar definiție imaginară și nu ceva real, poate duce la concluzia greșită că „nimic nu există, deci nici acțiunile nu au consecințe, pot face orice”. Aici greșeala evidentă este că se imaginează agent al acțiunii, și acțiuni, dar nu și consecințe, că se ignoră producerea condiționată, care este evidentă oricui o studiază.

În loc de Aseitate, vederea nihilistă consideră că nu există nimic, deși în acest caz până și această afirmație ar trebui să nu existe deloc.

120.

**Mai mult, proștii care se cred învățați,
Înțelegând greșit Dharma,
Sau respingând-o,
Plonjează direct în iadul Avīci.**

Iadul Avīci (cuvânt sanscrit care înseamnă „fără întrerupere” sau „fără ușurare”) este cel mai groaznic dintre toate iadurile, un loc în care toate toate ființele îndură suferințe imense, fără nicio clipă de răgaz, pentru extrem de mult timp, și din care ieșirea în timp finit nu este sigură.

Motivul pentru care ființele care înțeleg greșit Dharma sau chiar o resping ajung în acest iad este că fac fapte rele crezând, ca mai sus, că în urma acțiunilor nu apar consecințe de aceeași natură cu a acțiunilor (iluzorii, și bune/rele în cadrul iluziei).

121.

**Așa cum cineva ajunge la ruină
Prin a mânca mâncare din felul greșit,
Însă obține viață lungă, sănătate, putere
Și plăceri prin a mânca mâncare potrivită,**

Mâncare din felul greșit este cea care duce la îmbolnăvire, la otrăvire sau la moarte.

122.

**Tot la fel cineva ajunge la ruină
Prin înțelegerea greșită.
Însă prin înțelegerea corectă
Obține fericirea și cea mai înaltă Trezire.**

Înțelegerea greșită, cum ar fi vederile nihiliste, dar nu numai, este chiar mai rea decât mâncarea otrăvită, pentru că duce pe termen lung, în succesiunea nașterilor, la mult mai multă suferință decât o singură moarte provocată de otrăvă.

123.

**Așadar, nu respinge Dharma
și abandonează vederile nihiliste.
Pentru a atinge toate scopurile,
Fă eforturi pentru înțelegerea corectă.**

124.

**Dacă această învățătură nu este înțeleasă
Precis și în amănunțime, concepția unui „eu” continuă.
Datorită acesteia, apar acțiunile virtuozose și non-virtuozose,
Care la rândul lor fac să aibă loc renașterile bune și rele.**

Dacă învățătura profundă a Divinului Buddha nu este înțeleasă, imaginarea unui „eu” continuă și din cauza ei au loc și acțiunile, care la rândul lor duc la renașteri și la consolidarea imaginării unui „eu”, și așa mai departe, într-un cerc vicios.

Numai realizarea absenței oricărui „eu” (sau „sine”) duce la încetarea imaginării „eului” (sau „sinelui”) și la încetarea acțiunilor.

După ce a explicat partea cea mai profundă și cea mai importantă a învățăturii Divinului Buddha, Ārya Nāgārjuna încheie explicațiile despre învățăturile profunde și, treptat, abordează subiecte tot mai convenționale, pentru binele ființelor care nu reușesc încă să înțeleagă chestiunile esențiale și profunde.

Adresându-se în continuare și persoanelor cu capacități mai limitate, Ārya Nāgārjuna schimbă registrul și continuă mesajul în cadrul exprimării convenționale, referindu-se la persoane, virtuți, calități, acțiuni, și așa mai departe.

Faptul că exprimă aceste idei nu înseamnă că Tathāgata sau Ārya Nāgārjuna predau două adevăruri, unul absolut (predat până acum) și unul convențional (predat în continuare), ci că Dharma este predată pentru binele ființelor, cu scopul eliberării de suferință, și conține învățături pentru toate ființele, pe diverse niveluri de profunzime, în funcție de capacitatea lor. Până și descrierea adevărului ultim se face tot în termeni convenționali, „mulați” pe ignoranța și pe conceptele ființelor.

Nu există un adevăr, două adevăruri, sau mai multe. Toate acestea sunt numai imaginare. În cadrul imaginării, Dharma este predată de către Buddhași cu scopul de a opri imaginarea.

125.

Cât timp nu ai înțeles încă

Învățătura care elimină concepția unui „eu”,

Dedică-te practicilor

Generozității, moralității și răbdării.

Dacă cineva nu a înțeles încă învățătura de mai sus (începând cu versetul 25, Ārya Nāgārjuna reformulează succint învățătura Divinului Buddha despre non-producere, despre lipsa esenței, etc), învățătură care face ca ideea de „eu” să înceteze deoarece este înțeleasă ca fiind pură ignoranță, atunci acea persoană trebuie să se dedice practicilor pentru renașterea în stări bune, pentru a-și asigura și pe viitor ocazii favorabile pentru studiul și pentru înțelegerea Dharmei.

Așadar, dacă scopul principal, adică realizarea, nu a fost încă atins, atunci scopul secundar este asigurarea în viitor a condițiilor care să faciliteze atingerea scopului principal.

Altfel formulat, în urma realizării, compasiunea apare automat, natural. Dacă însă realizarea nu a avut încă loc, atunci compasiunea este cea mai bună rețetă pentru binele propriu și pentru binele celorlalte ființe, și oferă șansa pe viitor a obținerii realizării.

Este foarte important de înțeles: realizarea duce la apariția compasiunii, dar compasiunea nu duce la apariția realizării, ci doar generează condiții propice pentru eventuala realizare. De aceea, eforturile pentru realizare trebuie să fie prioritare, și eforturile pentru compasiune trebuie să fie secundare, cu rol de completare. Acesta este și motivul pentru care Ārya Nāgārjuna a structurat în acest fel lucrarea de față.

Mulți predicatori de Dharma prezintă compasiunea ca fiind mai importantă decât realizarea (sau înțelepciunea). Dacă această ierarhie între ele nu este o vedere greșită, atunci ea se datorează faptului că acești predicatori consideră că se adresează unor ființe care sunt încă incapabile să ajungă la realizare, și pentru ele compasiunea este mult mai importantă. Totuși, este foarte important să înțelegem întregul „tablou”, și să înțelegem că scopul principal și final este realizarea, și că acesta este mesajul Divinului Buddha, așa cum explică aici Ārya Nāgārjuna.

126.

**Rege, dacă faci acțiunile și practicile
Care au Dharma la început,
Dharma la mijloc și Dharma la sfârșit,
Nu ești vătămat nici aici, și nici nu vei fi în viitor.**

Deși regele este destinatarul acestei epistole numită Ratnāvalī, afirmația este valabilă pentru oricare ființă. Oricine realizează acțiuni având mereu Dharma drept ghid nu este vătămat(ă) nici în această viață și nici în cele viitoare.

127.

**Prin practici, obții faimă și fericire,
Nu vei avea frică nici acum și nici în momentul morții,
Iar în viața următoare vei avea mari bucurii:
Așadar, dedică-te mereu Dharmei.**

128.

**Dharma este cea mai bună strategie;
Prin ea, lumea este mulțumită;
Nici aici și nici în viitor nu vei fi păcălit
De o lume care este mulțumită.**

„Aici” înseamnă viața actuală, „în viitor” înseamnă viețile următoare. Lume are sensul de „întreaga Existență”.

129.

**Acțiunile care au loc fără Dharma
Nu vor mulțumi lumea.
Datorită nemulțumirii lumii
Nu vei fi fericit nici aici și nici în viitor.**

Dharma indică toate acțiunile pozitive de urmat și toate acțiunile negative de evitat, fie prin enumerare, fie descrise ca principiu. Așadar, acțiunile care nu sunt indicate în Dharma ca fiind pozitive, dacă sunt realizate, vor duce la consecințe negative. Exemple sunt uciderea, furtul, adulterul, minciuna, bârfa, și așa mai departe.

130.

**Cum ar putea cei cu minți inconștiente, stupide, deviante,
Pe calea către o transmigrare (naștere) rea,
Nefericiți, căutând să îi înșele pe ceilalți,
Să fi înțeleș ceea ce este cu adevărat valoros și semnificativ?**

131.

**Cum ar putea cei care vor să îi înșele pe ceilalți
Să fie persoane care au o strategie bună?
Prin ea, ei înșiși vor fi înșelați
În multe mii de nașteri.**

Acțiunile lor vor avea efecte similare cu cauzele, și de cele mai multe ori efectele vor fi multiplicare din cauza motivației, din cauza ființelor asupra cărora au loc, ș.a.m.d.

132.

**Dacă urmărești să-ți faci dușmanii nefericiți,
Trebuie să îți elimini defectele și să îți cultivi însușirile pozitive.
Prin aceasta, te vei ajuta pe tine însuși și vei obține mari beneficii,
Iar dușmanii tăi vor fi nemulțumiți.**

Dacă cineva are încă ideea de dușmani și are și dorința de a le face rău, cel mai bun și cel mai eficient lucru pe care îl poate face este să îi nemulțumească în acest fel. Acesta nu este un îndemn la o atitudine pașnică, ci este chiar cel mai bun mod posibil, din orice punct de vedere.

133.

**Trebuie să cauzezi adunarea la un loc
Ai celor religioși și ai celor lumești,
Prin generozitate, vorbire plăcută,
Comportament hotărât și armonios.**

O altă variantă de traducere:

Fii generos, vorbește liniștit, fii de folos;
Acționează cu aceeași intenție pe care o dorești de la ceilalți;
Prin acestea, adu armonie și apropiere în lume,
Și de asemenea susține și Dharma.

134.

**Așa cum, prin ele însele,
Cuvintele adevărate ale regilor generează încredere fermă,
Așa și cuvintele lor mincinoase sunt cele mai bune mijloace
Pentru a pierde încrederea și pentru a genera neîncredere.**

135.

**Ceea ce nu este înșelător este adevărul;
Acesta nu e o născocire deformată de o intenție
Și trebuie spus atunci când este numai și numai de folos celorlalți.
Opusul este minciuna, ce nu ajută.**

Să luăm exemplul unui vânător care caută să ucidă căprioare. Dacă le cunoaștem sălașul, atunci a-i spune vânătorului „le poți găsi acolo” este adevărat însă nu este și util, pentru că vânătorul își va crea o karma extrem de rea de ucidere, iar căprioarele vor suferi și ele foarte mult, fiind ucise. Bineînțeles, și noi înșine, ca intermediari și participanți în această acțiune foarte negativă, vom avea partea noastră de suferință în viitor.

A-i spune însă vânătorului că a ucide este un lucru rău cu consecințe rele este atât adevărat cât și util, și dacă l-am convinge să renunțe la acțiune sau chiar la ocupație, atunci acesta ar fi un lucru benefic pentru toate ființele. Deși poate vânătorului i s-ar părea neplăcut să audă că ceea ce face este greșit și duce la suferință, totuși această informație i-ar putea folosi și lui, și tuturor celorlalte ființe implicate.

136.

**Așa cum o singură faptă generoasă splendidă
Ascunde greșelile unui rege,
Așa și o clipă de lăcomie va submina
Toate însușirile lui bune.**

137.

**A fi în pace [n.t. interioară] este profund;
Datorită profundității sale, liniștea este foarte respectată.
Din respect vin influența și autoritatea.
Așadar, dedică-te păcii interioare.**

Pacea interioară nu este o realizare de sine stătătoare. Pacea interioară poate fi, până la un punct, cultivată prin exerciții cum ar fi meditațiile de liniștire

a minții, însă această pace astfel obținută nu este stabilă, nu este completă, și nu durează după momentul morții.

Pacea interioară stabilă, ireversibilă, este obținută prin realizarea realității, prin înțelepciune.

138.

Prin înțelepciune, mintea nu va mai oscila.

Nedepinzând de opiniile celorlalți,

Vei fi ferm, bun și nu vei fi înșelat.

Așadar, dedică-te înțelepciunii.

Înțelepciunea realizării realității, cunoașterea adevărului așa cum este, face ca mintea să nu mai șovăie și să nu mai existe îndoieli, ele dispărând după convingerea despre adevăr. Bineînțeles, după cunoașterea realității o persoană nu mai depinde de descrierile și de opiniile celorlalți, și este fermă, binevoitoare, și este imună la vederi greșite și la înșelătorii.

139.

Un rege al oamenilor, având cele patru lucruri bune:

Adevăr, generozitate, pace și înțelepciune,

Este lăudat de zei și de oameni,

Așa cum sunt lăudate și aceste patru lucruri bune.

Înțelepciunea este cea mai importantă dintre aceste patru însușiri pozitive enumerate în versetele anterioare. Ea duce la pace interioară, la generozitate și la rostirea adevărului.

140.

Înțelepciunea și Dharma sporesc mereu

În cineva care este în compania

Celor care sunt puri, care vorbesc judicios și înțelept,

Și care au înțelepciune și compasiune imaculate.

141.

Rari sunt cei care vorbesc pentru a ajuta,

Iar cei care ascultă sunt și mai rari.

Și mai rari decât ei sunt cei care acționează imediat

După cuvinte care, deși sunt neplăcute, sunt benefice.

142.

**Așadar, după ce ai realizat că, deși neplăcute,
[n.t. Învățăturile] sunt de ajutor, pune-le repede în practică,
La fel cum, pentru a vindeca o boală, cineva bea
Un medicament foarte rău la gust
Primit de la cineva care îi vrea binele.**

Unele persoane pot să considere că a medita la suferință, la nepermanență, la moarte, la ignoranță, și așa mai departe sunt toate neplăcute. A renunța la acțiunile vătămătoare sau imorale poate dăuna interesului pe termen scurt, de exemplu în anumite tipuri de afaceri. Unele persoane pot chiar refuza să accepte aceste noțiuni.

Însă a contempla și realiza aceste aspecte, deși poate fi neplăcut, va duce până la urmă la eliberarea definitivă de suferință. Prin comparație cu rezultatul, neplăcerea inițială (și temporară) este nesemnificativă. Odată înțeles acest lucru, putem acționa imediat și nestânjenit în direcția opririi complete a suferinței.

143.

**Prin a lua întotdeauna în considerare
Nepermanența vieții, a sănătății și a stăpânirii,
Vei face un efort intens
Orientat numai și numai către Dharma.**

Până când o persoană se crede nemuritoare, mereu sănătoasă și mereu bogată, ea nu va face niciun efort pentru vreo virtute. Însă dacă realizează adevărul că este muritoare, că va fi bolnavă și că nu va mai fi bogată (sau rege, în cazul de față), atunci perspectiva se schimbă și apare înțelegerea că numai Dharma este cea care merită urmată și aplicată pentru a-și asigura pe viitor bunăstarea, Eliberarea și Trezirea.

2. Renunțarea la atașare, și înțelegerea calităților Buddhaității

144.

**Văzând că moartea este sigură și că,
După ce ai murit, vei suferi datorită faptelor rele,
Nu trebuie să comiți fapte rele
Deși [n.t. unele] ar putea produce o plăcere temporară.**

De exemplu, a fura poate genera o plăcere temporară, aceea de a avea la dispoziție bunuri sau bani, însă pe termen lung ea va duce la multă sărăcie și suferință, drept rezultat al acțiunii de a fura.

În cazul unui rege, dar nu numai, și abuzul de putere cauzează foarte multă suferință, care va constitui o amprentă karmică pentru persoana care face abuzul, și care va suferi mult din cauza faptelor sale.

145.

Uneori rezultatele oribile ale faptelor rele nu se văd,

Alteori se văd.

Dacă pe prima variantă o crezi liniștitoare,

De ce nu te temi de cealaltă?

Uneori, acțiunile negative au efecte care se văd chiar în această viață, alteori efectele se vor vedea doar în viețile următoare. În unele cazuri, deși efectele se vor vedea, este posibil ca ele să nu fie înțelese ca fiind rezultatul cauzelor lor reale.

Dacă persoana care face fapte rele trăiește mulțumită și liniștită atunci când rezultatele faptelor rele încă nu sunt sesizabile, de ce nu se teme de eventualitatea în care acestea vor fi sesizabile? Sau atunci când le vede în cazul altor persoane, de ce nu realizează că se va întâmpla la fel în cazul ei?

146.

Intoxicanții duc la disprețul lumesc,

Afacerile sunt ruinate, averea este risipită,

Și datorită tulburării sunt făcute acțiuni care nu trebuie făcute.

De aceea, întotdeauna evită intoxicanții.

Intoxicanții sunt alcoolul, tutunul, drogurile, plantele halucinogene, și în general toate substanțele care duc la tulburarea minții prin perturbarea corpului.

147.

Jocurile de noroc cauzează lăcomie,

Neplăcere, ură, înșelătorie, trișare,

Sălbăticie, minciună, vorbit inutil și vorbit aspru;

De aceea, întotdeauna evită jocurile de noroc.

148.

Pasiunea pentru femei apare preponderent

Din a crede corpul lor ca fiind curat.

Dar de fapt nu este nimic pur

Într-un corp de femeie.

Sfatul este valabil și invers, nici în corpul de bărbat nu există nimic mai curat decât în cel de femeie, însă aici Ārya Nāgārjuna se adresează unui bărbat heterosexual (regele) și de aceea este folosit acest exemplu și în continuare. Însă versetele care urmează sunt valabile pentru orice corp, de oricare sex.

149.

Gura ei este un vas de salivă murdară

Și de gunoi printre dinți,

Nasul este un vas de muci, măzgă și mucus,

Ochii sunt vase pentru lacrimi și pentru alte excreții.

150.

Abdomenul și pieptul sunt un vas

De fecale, urină, plămâni, ficat și așa mai departe.

Cei care, din confuzie, nu văd o femeie în acest fel,

Jinduiesc după corpul ei.

151.

Așa cum unii proști, din neștiință,

Jinduiesc după un vas împodobit [n.t. dar] umplut cu mizerii,

Așa și ființele lumești, ignorante, confuze,

Jinduiesc după femei.

Unii scolastici consideră că acest verset este o adăugire ulterioară, o contrafacere apărută în doar edițiile traduse în limba tibetană.

152.

Dacă lumea este foarte atașată

Până și de aceste corpuri atât de urât mirositoare

Care ar trebui de fapt să ducă la încetarea atașării,

Atunci cum ar putea fi lumea condusă la încetarea dorințelor?

Cum s-ar putea opri atașarea dacă nici măcar aceste corpuri dezgustătoare nu sunt văzute așa cum sunt, ci sunt văzute ca ceva prețios, minunat?

153.

**Așa cum porcii sunt foarte atașați
De un loc cu excremente, urină și vomă,
Așa și unii plini de pasiuni doresc
Un loc cu excremente, urină și vomă.**

Aici corpul uman este comparat cu băltoacele de mizerie în care se scaldă porcii, și care lor li se par foarte confortabile, foarte plăcute.

154.

**Acest oraș de paraziți numit corp,
Cu găuri proeminente din care ies mizerii,
Este considerat de ființele proaste
Drept obiect al plăcerii.**

Corpul uman este casă pentru nenumărați paraziți, care trăiesc în simbioză cu el și/sau îl îmbolnăvesc. Cele nouă găuri sunt ochii, nările, urechile, gura, orificiul uretrei și anusul. Prin toate ies substanțe murdare.

155.

**Odată ce tu însuși ai văzut impuritățile
Excrementelor, urinei și așa mai departe,
Cum de mai poți fi atras
De un corp compus din ele?**

156.

**De ce mai dorești așa ceva
Dacă știi că este o formă murdară,
Produsă de o sămânță a cărei esență este impură,
De un amestec de ovul și spermă?**

157.

**Cel care stă lângă această masă impură
Acoperită de piele umezită cu aceste fluide,
Practic e ca și cum ar sta
Pe vezica unei femei.**

158.

**Dacă, fie frumoase, fie urâte,
Fie bătrâne, fie tinere,
Toate corpurile femeilor sunt murdare,
Din ce atribut [n.t. al lor] apare dorința ta?**

159.

**Așa cum nu este potrivit să dorim excrementele
Deși pot avea o culoare bună,
Pot fi foarte proaspete și pot avea o formă frumoasă,
Așa este și cu corpul unei femei.**

160.

**Cum ar putea natura acestui cadavru în descompunere,
O masă putredă acoperită de piele,
Să nu fie văzută [n.t. așa cum este],
Când arată atât de oribil?**

161.

**„Pielea nu e murdară, ci e ca un veșmânt.”
Asemenea unei genți din piele
Umplută cu excremente,
Cum ar putea fi ea curată, pură?**

Ārya Nāgārjuna răspunde obiecției că pielea este ca un veșmânt, spunând că ceea ce este acoperit acest așa-zis veșmânt este ceva foarte respingător.

162.

**Un vas, deși frumos pe dinafară,
Este dezgustător când este umplut cu excremente.
De ce corpul, plin cu impurități
Și murdar prin natura lui, să nu fie dezgustător?**

163.

**Dacă te dezgustă excrementele,
De ce nu [n.t. te dezgustă] și acest corp
Care transformă în mizerie parfumurile,
Ghirlandele, mâncarea și băutura?**

Știm foarte bine care sunt rezultatele procesului digestiv al mâncării și băuturii, și că nici parfumurile și nici ghirlandele nu pot acoperi mirosurile neplăcute decât pentru scurt timp.

164.

**Așa cum impuritățile proprii
Și ale altora sunt dezgustătoare,
De ce să nu fim dezgustați de propriul corp,
Si de ale celorlalți, dacă sunt murdare?**

165.

**Din moment ce propriul tău corp
Este la fel de murdar ca cel al unei femei
Nu este cumva potrivit
Să abandonezi dorința pentru tot, interior și exterior?**

Descrierea corpului uman nu este deloc flatantă, dar este corectă în sens convențional. De aceea, nu doar că trebuie să nu avem dorințe pasionale față de alte corpuri, ci trebuie și să realizăm însușirile neplăcute ale propriului corp și să nu mai avem atașare nici față de el, și nici față de cele cinci agregate (skandha) în general.

166.

**Dacă tu însuți speli acest corp
Și mizeriile care ies din cele nouă răni
Și totuși nu îl consideri murdar,
Atunci ce rost are învățătura asta pentru tine?**

Exemplul cu corpul murdar a fost dat de către Divinul Buddha unui rege care asculta învățăturile Sale. Dacă totuși cineva nu îl vede ca fiind murdar, deși este așa, ce rost au învățăturile Divinului Buddha pentru acea persoană, incapabilă să priceapă nici măcar ceea ce este în mod limpede evident?

„Răni” sunt cele nouă deschizături menționate în versetul 154, care supurează asemenea unor răni infectate.

167.

**Oricine compune poezii
Cu metafore care ridică în slăvi acest corp murdar:
O, câtă nerușinare! O, câtă prostie!
Cât e de jenant în fața ființelor [înțelepte]!**

Poeziile, cântecele și povestirile care laudă corpul persoanelor de care este atras autorul, care spun că un corp este înmiresmat, sau plăcut la atingere, sau altele asemenea, sunt penibile în fața celor înțelepți. În plus, asemenea compoziții nu au în niciun caz drept scop eliberarea de pasiuni și de suferință, și nici nu au acest efect.

168.

**Mai mult, aceste ființe simțitoare,
Acoperite de întunericul ignoranței,
Se ceartă cel mai mult pe ceea ce își doresc,
Ca niște câini pentru vreun lucru murdar.**

Concurența și certurile unor bărbați pentru o anumită femeie, care uneori au dus chiar și la războaie, sau conflictele apărute din dorința de a împopoțona propriul corp, sunt la fel ca lupta unor câini vagabonzi pentru o bucată de mâncare putrezită scuipată pe jos.

169.

**Prin scărpinarea unei mâncărime se obține o oarecare plăcere,
Însă este cu mult mai plăcut să nu ai nicio mâncărimă.
Tot așa, prin satisfacerea dorințelor lumești
Apare o oarecare plăcere,
Însă a fi lipsit(ă) de dorințe este cu mult mai plăcut.**

Arhații care sunt complet lipsiți de dorințe sunt într-o stare de fericire infinit superioară ființelor (inclusiv născute ca zei) care, din nou și din nou, aleargă după satisfacerea dorințelor, fie că reușesc, fie că nu. Dacă îndeplinirea unei dorințe ar fi atât de satisfăcătoare, atunci nu ar trebui ca îndeplinirea să se facă din nou și din nou, cum este cazul dorințelor sexuale, sau a celor pentru mâncăruri gustoase. Așadar, îndeplinirea dorințelor nu duce decât la o satisfacție temporară, și mai mult, prin îndeplinirea repetată a unor dorințe pragul minim necesar pentru satisfacție crește, și dorința devine tot mai greu de îndeplinit.

Cei care, datorită înțelepciunii, sunt complet lipsiți de dorințe, sunt incomparabil mai liniștiți și mai fericiți decât cei care sunt forțați de propria ignoranță (la fel ca o mâncărimă care necesită scărpinare imediată și repetată, altfel ducând la foarte mult disconfort, la neplăcere, la suferință) să alerge neîncetat după ele.

În plus, pentru a-și satisface dorințele, ființele fac de multe ori acțiuni rele, care ulterior le aduc suferință, așadar goana după satisfacerea dorințelor este în cea mai mare parte suferință (din cauza eforturilor, a resurselor investite, a

eșecurilor, etc.) și este în același timp și generator de suferință în viitor, și nu de plăcere.

170.

**Dacă analizezi astfel,
Deși nu obții libertatea față de dorințe,
[n.t. Totuși,] pentru că dorința ta a slăbit
Nu vei [n.t. mai] jindui după femei.**

Eliberarea de dorințe nu se poate realiza prin această analiză care începe la versetul 148, ci numai prin analiza asupra naturii realității, expusă în prima parte a lucrării, și prin realizarea rezultatului ei. Totuși, analizând corpul femeilor așa cum a fost indicat aici, dorința pentru ele va scădea, și de asemenea se vor împușina și tulburările mentale și efectele neplăcute ale acțiunilor făcute cu scopul satisfacerii dorințelor senzuale.

171.

**A vâna animale este
O cauză oribilă pentru o viață scurtă,
Pentru teamă, suferință și renaștere într-un iad.
Așadar, întotdeauna abține-te ferm de la a ucide.**

Ucigașii au vieți scurte, dacă nu în viața prezentă (pentru că efectele uciderilor nu apucă să se „coacă”) atunci cu siguranță în multe vieți viitoare. Ei produc multă teamă și suferință și cel mai adesea renasc în iaduri, de cele mai multe ori în mod repetat, și acolo trec prin chinuri inimaginabile.

Versetul nu se aplică doar la vânătoare ci și în cazul pescuitului, al animalelor ucise în abatoare (care sunt prizoniere încă de la naștere și deci nu mai trebuie vâdate), și în general pentru uciderea oricărei ființe vii: insecte, animale supuse testelor pentru cosmetice sau medicamente, „dăunători” (așa cum sunt clasificate de către oameni unele animale asupra cărora cred că au dreptul de a le curma viața), și așa mai departe. Bineînțeles, uciderea ființelor umane este o faptă și mai gravă.

Legile oamenilor permit uciderea în anumite contexte (uciderea animalelor, uciderea altor oameni în caz de război, sau în situații speciale), însă aproape niciodată uciderea nu este un lucru bun, iar pentru aprecierea rarelor cazuri în care nu este un lucru rău per total (ca atunci când viitorul Buddha, neputând să îl convingă să renunțe la planul său, a ucis un negustor care voia să ucidă imediat alți 99 de negustori) este necesară o înțelepciune ieșită din comun.

Așadar uciderea trebuie evitată neapărat, și la fel și încurajarea uciderii.

172.

**Cei care înspăimântă ființele
Atunci când le întâlnesc, sunt înfiorători și respingători
Asemenea unui șarpe din colții căruia picură venin,
Și având corpul complet acoperit cu excremente.**

Ucigașii de ființe le produc teamă și dezgust, ca în acest verset.

173.

**Când se adună un nor mare de ploaie
Fermierii sunt foarte bucuroși;
Persoana din cauza căreia ființele simt bucurie
Este excelentă și binefăcătoare.**

„A bucura ființele” are sensul cel mai profund. De exemplu, deși a încuraja viciile cuiva poate să bucure temporar acea persoană, pe termen lung persoana va suferi, atât în viața prezentă cât și în cele viitoare, și rezultatul total va fi multă suferință. Bucuria descrisă aici este cea care este bucurie și pe termen lung, și care este lipsită de orice efect secundar negativ. La fel cum ploaia este bună pentru fermieri, așa și un înțelept este bun pentru ființe.

174.a.

**De aceea, studiază și urmează fără încetare practicile virtuose
Și abandonează-le pe cele contrare lor.**

Practicile virtuose sunt indicate în Dharma, și în aceste lucrări ale lui Ārya Nāgārjuna.

174.b.

**Dacă tu și lumea vreți să atingeți
Trezirea fără egal,**

„Tu” se referă la rege și la orice alt cititor, iar „lumea” se referă la toate celelalte ființe care rătăcesc în Samsara.

175.

**Rădăcinile [Trezirii] sunt
Bodhicitta fermă precum regele munților,
Compasiunea vastă ca spațiul,
Și înțelepciunea care nu se bazează pe dualitate.**

Definiția termenului Bodhicitta (sau Mentea Trezirii) se găsește în dicționar. „Mentea Trezirii fermă” se referă atât la hotărârea neclintită de a atinge Trezirea perfectă cât și la stabilitatea de neclintit apărută din înțelepciune.

176.

**O, mare rege, ascultă cum
Corpul tău va fi împodobit
Cu cele treizeci și două de semne
Ale unei ființe mărețe.**

Urmează enumerarea celor cele treizeci și două de caracteristici fizice ale corpului unei ființe extraordinare, pe care le manifestă parțial numai Monarhii Universali, Arhații, Pratyekabuddhașii și Bodhisattvașii, iar complet numai Buddhașii.

177.

**Prin omagierea în mod corect a Stupelor și templelor,
A ființelor care merită, a Ārya-șilor și a înțelepților,
Vei avea mâinile și picioarele glorioase însemnate cu roți
Care arată că vei învârti Roata [n.t. Dharmei].**

„A învârti roata” înseamnă a pune lucrurile în mișcare într-un anumit domeniu. În acest caz, cel mai frecvent, se referă la a învârti roata Dharmei, adică la a preda și a răspândi Dharma, pentru binele tuturor ființelor.

178.

**O, rege, menține mereu ferm
Ceea ce ai jurat despre Dharma,
Și atunci vei deveni un Bodhisattva
Cu tălpi plate și netede.**

179.

**Prin generozitate și vorbire blândă,
Și prin comportament folositor și armonios,
Mâinile tale vor avea degete glorioase
Unite de pânze [de lumină].**

180.

**Prin oferirea din abundență a celor mai bune mâncăruri și băuturi,
Măinile și picioarele tale glorioase vor fi moi la atingere,
Și vei avea un corp mare
Iar cele cu cele șapte zone curbate vor fi late.**

Măinile, picioarele, umerii și ceafa (șapte zone în total) vor fi late și bine curbate.

181.

**Prin a nu vătăma niciodată și prin a-i elibera pe cei condamnați,
Corpul tău va fi frumos, drept și înalt,
Cu degete lungi, cu spatele călcâielor lat,
Și vei avea o viață lungă.**

182.

**Prin realizarea practicilor pentru care ai depus jurământ,
Vei avea un aspect glorios, o culoare frumoasă a tenului,
Gleznele tale nu vor fi proeminente,
Iar firele de păr de pe corp se vor curba în sus.**

Pentru a urma anumite practici, o persoană poate să depună un jurământ de a le urma. Acest lucru nu este obligatoriu în anumite situații și este obligatoriu în altele, caz în care ajută la fermitatea angajamentului de a realiza practicile. Jurămintele pot fi de mai multe feluri, pentru mai multe feluri de practici.

183.

**Prin învățarea științelor, artelor, meșteșugurilor,
Și așa mai departe, și prin împărtășirea lor cu respect,
Vei avea gambele unei antilope,
O minte ascuțită, și o mare înțelepciune.**

184.

**Prin practica oferirii imediate din averea ta
Celor care îți cer acest lucru,
Vei avea brațe lungi și un aspect plăcut,
Și vei deveni un Conducător al Lumii.**

185.

**Prin a reconcilia cu bine
Prietenii care s-au despărțit,
Vei deveni o persoană sfântă
A cărei organ secret glorios se retrage în interior.**

La fel ca la un elefant sau la un armăsar, organul sexual al corpului din formă al unui Buddha se retrage spre interiorul corpului, nefiind vizibil atunci când acest corp este dezbrăcat.

186.

**Prin a oferi locuințe bune și plăcute,
Și covoare frumoase și confortabile,
Culoarea pielii tale va fi foarte plăcută,
Ca aurul rafinat și lipsit de impurități.**

187.

**Prin a-ți exercita autoritatea în mod neîntrecut
Și prin a urma un învățător (*guru*) în mod corect,
Vei fi împodobit de absolut fiecare fir de păr
Și de un fir spiralat situat între sprâncene.**

188.

**Vorbind plăcut și mulțumitor
Și acționând pentru vorbirea bună [a celorlalți]
Vei avea umeri frumos rotunjiți
Și partea de sus a corpului ca cea a unui leu.**

O altă variantă de traducere ale primelor două rânduri:
Vorbind plăcut și mulțumitor
Și acționând în conformitate cu ceea ce ai vorbit.

189.

**Prin îngrijirea și vindecarea celor bolnavi,
Zona dintre umerii tăi va fi lată,
Vei trăi într-o stare naturală și imperturbabilă,
Iar gusturile tale vor fi cele mai bune.**

190.

Prin a realiza activități

În conformitate cu practicile Dharmei,

Proeminența coroanei va fi bine evidențiată,

Iar corpul va fi simetric, asemenea unui bananier.

Pe creștetul capului unei ființe extraordinare se poate vedea o ușoară ridicătură ce nu se regăsește la ființele obișnuite.

191.

Prin a vorbi cuvinte adevărate și blânde

Pentru mult timp, O, rege,

Limba ta va fi lungă

Și vocea ta va fi cea a lui Brahmā.

192.

Dacă vei rosti cuvinte adevărate,

Mereu și fără întrerupere,

Vei avea fălci ca ale unui leu,

Vei fi glorios și imposibil de învins.

Fără întrerupere: fără a intercala minciuni între adevăruri.

193.

Prin a te comporta respectuos,

Și prin a-i servi pe ceilalți în mod potrivit,

Dinții tăi vor fi foarte albi și strălucitori,

Egali ca mărime, și netezi, nu zimțați.

194.

Prin a folosi mult timp vorbirea adevărată

Și care nu dezbină,

Vei avea patruzeci de dinți glorioși

Fără distanță între ei, și excelenți.

195.

Prin a privi ființele cu iubire [n.t. binevoitoare],

Fără dorință, fără ură și fără iluzie perturbată,

Ochii tăi vor fi de un albastru strălucitor,

Și cu gene ca ale unui taur.

196.

**Astfel, pe scurt, cunoaște bine
Acele treizeci și două de semne
Ale unui măreț Leu între oameni,
Împreună cu cauzele lor.**

197.

**Cele optzeci de trăsături frumoase răsar
Dintr-o cauză iubitoare similară [n.t. fiecăreia].
Temându-mă că acest text ar fi prea lung,
O, rege, nu ți le voi explica.**

198.

**Deși toți Monarhii Universali
Au aceste trăsături,
Puritatea, frumusețea și strălucirea lor
Nu se pot compara cu cele ale unui Buddha.**

199.

**Semnele favorabile și trăsăturile frumoase
Ale unui Monarh Universal
Se spune că răsar dintr-o singură cauză:
Cea de credință în Regele Înțelepților.**

Semnele unui Monarh peste un sistem de lumi (cum ar fi un sistem solar) apar drept efect al credinței în Divinul Buddha. De multe ori, și cauza nașterii ca Monarh Universal este tot aceeași.

200.

**Însă o asemenea virtute acumulată unidirecțional
Timp de un miliard de ere
Nu poate produce nici măcar
Un singur por [de la un fir de păr] al unui Buddha.**

**Și așa cum strălucirea Soarelui
Seamănă puțin cu cea a licuricilor,
Așa și semnele unui Buddha
Seamănă puțin cu cele ale unui Monarh Universal.**

Virtuțile și meritele unui Monarh Universal, inclusiv credința în Buddha, oricât de mari ar părea prin comparație cu cele ale unei ființe umane sau cu ale unei alte zeități din Samsara, sunt totuși complet nesemnificative prin comparație cu cele ale unui Buddha.

Cel de-al doilea capitol al Ghirlandei Prețioase, Cele întrețesute, s-a încheiat.

Capitolul 3

Acumulările [n.t. necesare] pentru Trezire

1. Realizarea bucuroasă a muncii nelimitate a unui Bodhisattva

201.

Măreț rege, ascultă

Din scripturile¹ Marelui Vehicul²

Despre cum apar semnele unui Buddha

Dintr-o [n.t. cantitate de] merit de neconceput.

202.

Meritul care dă naștere tuturor Realizațiilor Solitari³,

Celor de dincolo de învățare⁴, și celor care învață⁵,

Și tot meritul lumii trecătoare⁶

Este nemăsurat, la fel ca universul.

„Universul” este aici folosit cu sensul de „întreaga Existență”, iar comparația spune că acest merit este infinit.

203.

Printr-un asemenea merit, înmulțit de zece ori,

Este obținut un singur por al unui fir de păr al unui Buddha.

Fiecare por de pe pielea unui Buddha

Răsare dintr-o cantitate similară de merit.

Întreg meritul acumulat de ființele din întreaga Existență, adică puținul merit acumulat de ființele renăscute în iaduri, ca fantome flămânde, ca animale, meritul mai mare necesar pentru a renaște în condiții mai bune, ca om, ca semizeu sau ca zeu, în planuri oricât de înalte din Samsara, și întreg meritul care

¹ Sutrele.

² Mahayana.

³ Pratyekabuddhașii.

⁴ Arhații.

⁵ Cei intrați în curent, cei care se mai întorc o singură dată, cei care nu se mai întorc. Vezi dicționarul.

⁶ Samsara.

a dus la apariția de Ființe intrate în curent, de Ființe care se mai întorc o singură dată, de Ființe care nu se mai întorc, de Arhați și de Pratyekabuddhași, adunat la un loc, și multiplicat de zece ori, abia reușește să genereze un singur por de pe corpul de formă al unui Buddha – atât este de imens meritul unui Buddha.

204.

Prin înmulțirea cu o sută

A meritului care produce

Toți porii de pe pielea unui Buddha

Se obține una dintre trăsăturile frumoase și de bun augur.

Înmulțind meritul de mai sus cu numărul de pori de pe piele (aproximativ două miliarde) și apoi cu încă o sută, obținem meritul necesar pentru a face să apară o trăsătură frumoasă dintre cele optzeci menționate în versetul 197.

205.

O, rege, meritul necesar

Pentru o singură trăsătură de bun augur,

Este necesar și pentru fiecare dintre celelalte,

Până la a optzecea.

206.

Prin înmulțirea de o sută de ori

A acumulării de merit care generează

Toate cele optzeci de trăsături frumoase și de bun augur,

[n.t. Apare] un semn al unei ființe mărețe.

Înmulțirea meritului precedent cu optzeci și apoi cu încă o sută aproximează meritul necesar pentru o singură trăsătură dintre cele treizeci și două ale unei ființe mărețe.

207.

Prin înmulțirea de o mie de ori

Al imensului merit care este cauza

Obținerii a treizeci de semne

Apare comoara părului asemenea Lunii pline.

Este vorba de firul de păr spiralat aflat între sprâncenele unei asemenea ființe, pentru apariția căruia este necesară o acumulare de o mie de ori mai mare

decât cea necesară pentru apariția a treizeci dintre cele optzeci de semne de mai sus.

208. a.

**Prin înmulțirea de o sută de mii de ori
A meritului pentru comoara firului de păr,
Este produsă umflătura de pe creștet a unui Protector
Imperceptibilă, cum este de fapt.**

b.

**Prin înmulțirea de zece milioane de ori
Și încă de un milion de ori a meritului
Pentru umflătura de pe creștet,
Apare excelența care produce
Armonia sunetului vorbirii unui Buddha,
Și cele șaiszeci de calități ale acesteia.**

Unii scolastici consideră că versetul b este o adăugire ulterioară, deoarece apare numai în unele versiuni de traducere în limbile chineză și tibetană, și nu respectă metrica textului.

209.

**Deși un asemenea merit este incalculabil
Se spune, pentru ușurință, că are o măsură,
Așa cum despre lume se spune, tot pentru ușurință,
Că este inclusă în cele zece direcții [n.t. deși este infinită].**

Deși o asemenea cantitate de merit este nemăsurabilă și poate fi cel mult indicată printr-un simbol cum este cel pentru infinit (∞) totuși, pentru a putea vorbi despre ea, spunem că este „atât de mare”, la fel cum spunem că întregul univers este cuprins în cele zece direcții (nord, nord-est, est, sud-est, sud, sud-vest, vest, nord-vest, și sus și jos), deși nu este măsurabil. Chiar și în prezent, universul observabil este limitat de raza de acțiune a aparatelor folosite pentru observație, și nu de vreo limită a acestuia.

Cauzele, condițiile și durata de timp necesare pentru o asemenea acumulare de merit scapă complet înțelegerii, fiind imposibil de evaluat până și superficial sau aproximativ.

210.

Când până și cauzele Corpului de Formă¹

Al unui Buddha sunt la fel de nemăsurabile ca lumea,

Cum atunci ar putea fi măsurabile

Cauzele Corpului Adevărului²?

211.

Dacă, deși cauzele tuturor lucrurilor sunt mărunte,

Ele totuși produc efecte mari și cuprinzătoare,

Trebuie eliminat gândul că nemăsuratele cauze

Ale Buddhaității ar produce efecte măsurabile.

La fel cum un copac imens crește dintr-o sămânță minuscule, și efectele acțiunilor, în general, sunt cu mult mai mari decât cauzele lor. Așadar, efectele acțiunilor unui Buddha nu sunt măsurabile, fiind cu mult mai mari decât cauzele nemăsurabile necesare pentru apariția acestuia.

Cu excepția Buddhașilor, care sunt omniscienți, nimeni nu poate înțelege și nici măcar sonda aceste lucruri, nici măcar Bodhisattvașii aflați pe ultimul bhūmi, pe ultimul nivel al „evoluției” unui Bodhisattva.

212.

Corpul Formei al unui Buddha

Apare din acumulările de merit.

Corpul Adevărului, O rege,

Apare din acumulările de înțelepciune.

213.

Astfel, aceste două acumulări

Sunt cauzele atingerii Buddhaității,

Deci, pe scurt, întotdeauna dedică-te

Meritului și înțelepciunii.

¹ În funcție de context, Rūpakāya sau Nirmāṇakāya.

² Dharmakāya. Notă: în afară de Nirmāṇakāya și de Dharmakāya, în clasificarea Triyaka se mai vorbește despre un „corp” numit Saṃbhogakāya, un corp al bucuriei și al acțiunii extrem de rafinate.

214.

**Să nu te simți nepotrivit pentru a face o asemenea
[Acumulare] de merit pentru a atinge Trezirea,
Pentru că judecata și scripturile
Te vor asigura că este posibil, și îți vor reface moralul.**

Deși aceste acumulări sunt mai mult decât imense, adunarea lor este posibilă, a fost realizată de Buddhașii din trecut și din prezent din toate cele zece direcții, și este în curs de realizare și va fi realizată de către toți Buddhașii din viitor. Nu este logic să fim descurajați sau să credem că acest lucru nu este posibil pentru noi înșine: potențialul tuturor ființelor este identic, și la fel și capacitatea lor de a atinge Trezirea perfectă; Buddhașii și Dharma sunt ghizii perfecți, iar Bodhisattvașii sunt ajutoarele extrem de pricepute.

Urmează argumentele lui Ārya Nāgārjuna despre această acumulare de merit și de înțelepciune:

215.

**Așa cum, în toate direcțiile,
Spațiul, pământul, apa, focul și vântul
Sunt fără limită,
Așa este și suferința tuturor ființelor simțitoare.**

216.

**Prin compasiunea lor,
Bodhisattvașii conduc dincolo de suferință
Acele nenumărate ființe simțitoare,
Și le stabilesc categoric în Buddhitate.**

„Bodhisattva” este tot o stare temporară, și nu o categorie de ființe, sau o ocupație. În timp ce sunt ghidate de alți Buddha și Bodhisattva, ființele care aspiră la Trezirea perfectă devin Bodhisattvași la rândul lor, și ghidează alte ființe, care devin Bodhisattvași, și așa mai departe; Bodhisattvașii devin Buddhași, fără o ordine anume (de exemplu cronologică), iar apoi activitatea lor este complet în afara conceptualității și a posibilității de a fi indicată sau descrisă. Se poate spune totuși despre ea că ajută inconceptibil de mult Bodhisattvașii și ființele.

Așadar, situația ființelor este departe de a fi fără speranță.

217.

**Cei ce și-au asumat cu totul [n.t. această sarcină]
Și care rămân fermi,
Fie dormind, fie treji,
Deși s-ar putea să nu fie meticuloși,**

„Dormind” și „treji” au aici sensurile obișnuite, de somn și de starea de trezie, ele nu sunt metafore pentru ignoranță și Trezire.

218.

**Acumulează mereu merit nelimitat,
Așa cum sunt [n.t. nelimitate] și ființele simțitoare.
Și din moment ce acest merit este nelimitat,
Buddhitatea nelimitată nu este greu de obținut.**

Meritul obținut din aspirația pentru Trezirea perfectă și din activitățile pentru a atinge această Trezire și pentru a ajuta toate ființele să o obțină la rândul lor, este nelimitat și, din acest motiv, face posibilă atingerea Buddhității. Mai mult, toți cei care au devenit, devin și vor deveni Buddha au urmat, urmează și vor urma această Cale.

219.

**Rămânând [în lume] pentru un timp nemăsurabil,
Dorind să obțină Trezirea nelimitată,
De dragul nenumăratelor ființe,
Ei realizează acțiuni virtuozitate nemăsurabile.**

Atât obținerea Trezirii nelimitate cât și realizarea acțiunilor virtuozitate se fac de dragul tuturor ființelor.

220.

**Astfel, deși Trezirea este nelimitată,
Acumulând acești patru [n.t. factori]
Care sunt nelimitați,
Cum ar putea ei să nu o atingă în scurt timp?**

Cei patru factori nelimitați din versetul anterior (timpul nelimitat, calitățile nelimitate ale Trezirii, ființele nelimitate și virtuțile nelimitate) fac posibilă atingerea Trezirii nelimitate într-un timp nu foarte lung, dar totuși lung comparativ cu durata de viață a unei ființe umane. Acest lucru nu trebuie să

descurajeze, deoarece odată realizată natura adevărată a realității, impresia de „lungă durată de timp” nu mai are loc. În plus, deși timpul aparent necesar pentru atingerea Trezirii este nemăsurabil, el este totuși finit din punct de vedere convențional (și drept dovadă au atins Trezirea perfectă numeroși Buddha), pe când beneficiile sunt infinite, nelimitate din orice punct de vedere.

221.

Ceea ce este numit „acumulare nelimitată de merit”

Și ceea ce este numit „acumulare nelimitată de înțelepciune”

Fac să dispară cu totul, repede,

Suferințele fizice și mentale.

222.

Suferințele fizice ale transmigrărilor rele

Cum ar fi foamea, setea și altele, apar din fapte rele;

Bodhisattvașii nu comit fapte rele,

Și datorită faptelor merituoase

Ei nu au asemenea suferințe în următoarele vieți.

223.

Suferințele mentale ale dorinței, urii, fricii,

[n.t. Mândriei, invidiei], ș.a.m.d., apar din confuzie¹.

Realizând că [toate dharmele] sunt lipsite de orice bază,

Ei lasă repede în urmă suferința mentală.

224.

Din moment ce [Bodhisattvașii] nu sunt prea vătămați

De suferințele fizice și mentale

În timp ce ghidează ființele din toate nesfârșitele lumi,

De ce ar trebui să fie descurajați?

Ārya Nāgārjuna ne încurajează spunându-ne că, deși un Bodhisattva se angrenează în activități de-a lungul unei perioade imense de timp, datorită acestor acumulări nelimitate generate de activitățile sale, acesta (sau aceasta) nu are nicio suferință, de niciun fel.

¹ Sau ignoranță.

225.

**Este greu să înduri suferința chiar și pentru puțin timp,
Ce să mai zicem de înduratul pentru mult timp!
[n.t. Dar] ce ar putea vatăma, chiar și pe durată nelimitată,
Pe cineva care nu are suferințe și este fericit(ă)?**

226.

**[Bodhisattvașii] nu au suferințe fizice;
[n.t. Atunci] cum ar putea avea suferințe mentale?
Prin compasiunea lor, ei simt durere pentru lume,
Și din acest motiv, rămân în ea mult timp.**

Singura suferință a Bodhisattvașilor este durerea de ordin mental resimțită la vederea suferințelor care au loc în Samsara.

227.

**De aceea, nu fii descurajat, gândind:
„Starea de Buddha este foarte departe.”
Întotdeauna străduiește-te pentru aceste [acumulări],
Pentru a elimina defectele, și pentru a obține însușirile bune.**

228.

**Realizând că dorința, ura și confuzia (sau ignoranța)
Sunt defecte, lasă-le complet în urmă.
Realizând că non-dorința, non-ura și non-confuzia
Sunt calități, cultivă-le și dedică-te cu vigoare lor.**

Non-dorința este atitudinea echilibrată, fără atașare și agățare, non-ura este compasiunea și iubirea binevoitoare, și non-confuzia sau non-ignoranța este înțelepciunea.

229.

**Prin dorință, se merge într-o transmigrare de fantomă flămândă,
Prin ură, suntem împinși într-un iad,
Prin ignoranță, se merge cel mai adesea într-o naștere de animal.
Prin opusurile lor, cineva devine un zeu sau un om.**

230.

Eliminarea defectelor și obținerea însușirilor pozitive

Sunt practicile celor care caută o renaștere superioară.

Încetarea completă a conceptelor prin conștiința [realității]

Este practica celor care caută binele suprem.

Cei care caută doar stările superioare, adică renașterea ca om sau ca zeitate, trebuie să reducă din defectele cum ar fi ignoranța, dorința și ura, și să acumuleze însușirile pozitive opuse lor.

Cei care caută eliberarea completă și irevocabilă de suferință trebuie să facă să înceteze fluxul conceptual, cu ajutorul înțelepciunii-cunoaștere transcendente (*prajñā*), prin care și toate defectele sunt eliminate, făcute să înceteze. Eliminarea completă și ireversibilă a ignoranței se poate face *numai* în acest mod. Ca practică secundară, aceste ființe pot realiza și practicile necesare nașterilor în stările mai bune ale existenței, menționate în primele două rânduri din verset.

2. Sfaturi pentru aprofundarea înțelepciunii și pentru acumularea de merit

Deși mulți dintre noi nu au influența, bogăția și puterea lumească a unui rege, trebuie să aplicăm, cât de mult și cât de bine putem, toate sfaturile date de Ārya Nāgārjuna.

231.

Plin de respect, trebuie să construiești

Multe imagini ale lui Buddha, monumente (stupe), temple,

Și să oferi locuințe confortabile,

Bogății abundente, și așa mai departe.

„Imagini” au aici sensul de „reprezentări”.

232.

Te rog să construiești,

Din toate felurile de substanțe prețioase,

Imagini ale lui Buddha, cu proporții corecte,

Frumos realizate, și stând așezate pe lotuși.

233.

**Trebuie să susții din toate puterile
Excelenta învățătură (Dharma)
Și comunitățile monastice (Sangha),
Și să împodobești monumentele
Cu aur și cu frize cu pietre prețioase.**

„Monumentele” includ stupele, statuile, altarele, și așa mai departe.

234.

**Venerează stupele cu ofrande
Din flori de aur și argint,
Din diamante, coral, perle,
Smaralde, lapis lazuli și safire.**

235.

**A venera susținătorii Dharmei
Înseamnă a face ceea ce îi mulțumește:
[n.t. A le oferi] bunurile și serviciile [n.t. de care au nevoie]
Și a te devota ferm învățăturii.**

A ne devota ferm învățăturii este mai important decât a oferi bunuri și servicii, la fel cum a realiza realitatea este mai important decât a realiza acțiuni virtuozitate. Aceasta nu înseamnă că ele nu trebuie realizate, ci că sunt de importanță secundară în raport cu Trezirea.

236.

**Ascultă învățătorii cu respect,
Ajută-i și servește-i.
Întotdeauna onorează-i cu respect
Pe Bodhisattvași.**

237.

**Nu trebuie să îi respecti, să îi venerezi,
Sau să îi omagiezi pe alții (adică pe rătăcitorii eretici)
Pentru că, prin aceasta, ignorantul
Ar deveni fermecat de cei care au greșeli.**

Persoanele care merită aceste tratamente oferite cu respect sunt numai cele care nu mai au neajunsuri. Exista și atunci și există și astăzi o adevărată industrie în acest domeniu, și mulți „guru” sunt doar niște impostori.

Caracteristicile celor care nu sunt impostori au fost indicate mai sus: sunt demni de ofrande numai cei care, în urma practicilor indicate de Dharma, au eliminat tulburările mentale și au realizat natura adevărată a realității.

238.

**Fă donații de manuscrisuri și de cărți
Conținând cuvintele Regelui Înțelepților
Și ale tratatelor derivate din ele,
Împreună cu cele necesare, cu pene de scris și cu cerneală.**

Regele Înțelepților este cel mai înțelept dintre înțelepți, adică Buddha. Aici Ārya Nāgārjuna se referă la donațiile de Sutare și de tratate derivate (comentarii, analize, sinteze) corecte, cum este chiar și această lucrare a sa, Ratnāvalī. Aceasta este una dintre cele mai bune activități pentru binele ființelor, și implicit și pentru acumularea de merit.

239.

**Cu scopul sporirii înțelepciunii,
În toate școlile din țară
Ai grijă de cele necesare traiului profesorilor
Și pune-le la dispoziție pământuri și clădiri.**

Ridicarea nivelului de educație este o binefacere pentru întreaga societate, și permite oamenilor și accesul mai ușor la Dharma.

Îndemnurile continuă cu îmbunătățirea condițiilor de trai pentru oameni, la nivelul tehnologiei de atunci, având ca efect (pentru rege) și acumularea de merit.

240.

**Pentru a ușura suferința ființelor simțitoare:
Pentru cei bătrâni, cei tineri și cei infirmi,
Stabilește o remunerație pentru doctori și bărbieri
În toată țara, pe baza roadelor câmpurilor.**

Doctorii se îngrijesc de sănătatea oamenilor, iar bărbierii (care sunt și frizeri) reduc disconfortul și infecțiile cu paraziți. Aici este vorba de a plăti doctorii și bărbierii pentru a avea grijă de tineri (sau copii), bătrâni și infirmi.

241.

**O, cel cu o bună înțelepciune, te rog
Pune la dispoziție hanuri, parcuri, diguri,
Lacuri, case de popas, rezervoare pentru apă,
Paturi, mâncare, fân și lemn.**

Ārya Nāgārjuna se adresează regelui. Aceste măsuri ușurează situația persoanelor din aglomerările urbane, precum și a celor care călătoresc.

242.

**Construiește foioșoare în toate localitățile,
Lângă temple și în toate orașele,
Și pune la dispoziția [n.t. oamenilor] rezervoare pentru apă
În toate zonele aride.**

Foioșoarele țin umbră, iar apa hidratează și răcorește.

243.

**Ai grijă mereu, cu compasiune, de cei bolnavi,
De cei fără casă, de cei loviți de suferință [acută],
De cei umili și de cei săraci,
Și ai grijă să fie hrăniți și îngrijiți cu demnitate.**

244.

**Până când nu ai dat călugărilor și cerșetorilor
Mâncare și băutură conform anotimpului,
Precum și legume, grâne și fructe,
Nu se cade să consumi din ele.**

245.

**Acolo unde amplasezi rezervoare cu apă
Pune și încălțări, umbrele, filtre pentru apă,
Pensete pentru scoaterea spinilor,
Ace, ață și evantaie.**

246.

**Lângă rezervoarele de apă pune și cele trei fructe medicinale,
Cele trei leacuri pentru febră, sare, unt,
Miere, leacuri pentru ochi, antidoturi pentru otravă,
Și scrie mantre și rețete pentru folosirea celor de mai sus.**

Cele trei fructe medicinale se referă la varietăți de plante tropicale care se găsesc și în India.

247.

**În locurile în care pui rezervoarele,
Pune și unguente pentru corp, picioare și cap,
Precum și leagăne pentru copii, polonice, câni de apă,
Vase pentru gătit, topoare, și așa mai departe.**

248.

**Te rog pune în locurile umbrite
Mici vase pline cu susan,
Orez, grâne, mâncare, melasă,
Și apă potabilă ce va fi băută pe lângă acestea.**

249.

**La intrarea în mușuroaiele de furnici
Fă ca persoane demne de încredere
Să așeze periodic apă, mâncare,
Zahăr, și grămezi de grâne.**

Furnicile sunt o categorie aparte între insecte, datorită organizării lor. Acestea dau dovadă chiar și de altruism și compasiune, deși limitată în general la locuitorii din propriul mușuroi. În plus, fiind mici și numeroase, apa și hrana oferite lor îi ajută pe foarte mulți indivizi din acea colonie, adică pe foarte multe ființe, și astfel se acumulează mult merit.

250.

**Înainte de a mânca și după ce ai mâncat,
Oferă întotdeauna, într-un mod plăcut,
Partea fantomelor flămânde, câinilor,
Furnicilor, păsărilor, și așa mai departe.**

Fantomele flămânde pot mânca doar ceea ce le este oferit. Ele nu se pot atinge de ceea ce nu le este oferit, și de aceea depind foarte mult de ofrandele făcute de oameni. Aceste ofrande le astâmpără foamea și setea, le reduc suferința, și în timp ce se hrănesc din ele pot auzi mantre rostite de oameni, care au un rol foarte benefic asupra lor (și desigur asupra oricăror ființe).

De asemenea, se oferă mâncare și ființelor cu corp material. Din nou, furnicile sunt menționate separat de celelalte insecte.

251.

**Ai mare grijă de cei persecutați,
De victimele recoltelor distruse,
De cei loviți de nenorociri,
De cei care suferă boli contagioase,
Și de ființele din zonele cucerite.**

Alină pe cât posibil suferința acută, imediată.

252.

**Oferă semințe și alimente
Fermierilor cărora le este greu.
Elimină taxele excesive
Și redu nivelul taxei [pe recolte].**

253.

**Protejează [săracii] de suferința de a avea datorii.
Nu introdu noi taxe, și redu-le pe cele [grele].
De asemenea, ocupă-te de problemele
Celor care vin și așteaptă la ușa ta.**

Alină pe cât posibil și suferința datorată greutăților cauzate de mediu, de economie și de evenimente neplăcute.

254.

**Elimină-i pe hoți și pe tâlhari
Atât din țara ta cât și din altele.
Te rog stabilește prețurile corect
Și menține nivelurile de profit.**

A „elimina” hoții și tâlharii se referă la a-i convinge să înceteze și la alungare dacă această convingere eșuează, și nu la ucidere, la schinguire sau închidere în

temnițe. Hoții și tâlharii produc multă suferință, atât altor ființe cât și lor înșile, și de aceea acțiunile lor trebuie oprite.

Fiind vorba despre alinarea suferințelor oamenilor, această activitate nu trebuie restrânsă numai la regatul condus de rege.

Ultimul rând este un îndemn de a nu scădea prețurile în cazul unei recolte sau producții excesive și de a nu crește prețurile chiar dacă o anumită resursă se găsește mai greu sau în cantități mai mici.

255.

**Trebuie să înțelegi foarte bine
Ceea ce îți spun sfetnicii,
Și să faci întotdeauna
Ceea ce este bine pentru lume.**

Nu întotdeauna sfaturile miniștrilor sunt cele mai bune și cele mai dezinteresate, motiv pentru care un conducător trebuie să analizeze cu propria înțelepciune, și să acționeze corect și benefic.

256.

**Așa cum ești atent să te gândești
La ce ar putea fi făcut pentru a te ajuta pe tine însuși,
Așa trebuie să fii atent să te gândești
La ce ar putea fi făcut pentru a-i ajuta pe ceilalți.**

257.

**Pune-te la dispoziția celorlalți
Chiar și pentru un moment,
Așa cum pământul, apa, focul, vântul,
Leacurile și pădurile [sunt la dispoziția tuturor].**

258.

**Cât timp sălășluiesc în al șaptelea nivel (bhūmi),
Bodhisattvașii au atitudinea de a-și oferi toate posesiunile.
Aceasta produce un merit
Nemăsurat precum cerul.**

O altă interpretare este despre al șaptelea pas din cei șapte făcuți imediat după naștere de un Bodhisattva aflat la ultima naștere, așa cum a făcut viitorul Buddha Śākyamuni.

259.

**Dacă oferi fete frumoase și frumos împodobite
Celor care le doresc atât de mult,
Vei obține prin aceasta
Capacitatea de a reține precis excelenta învățătură.**

Ārya Nāgārjuna se referă la căsătoriile aranjate din India acelor vremuri, într-o cultură în care poligamia era ceva obișnuit și fetele erau oferite drept soții cu tot cu zestrea lor, iar viitorii soți își asumau toate obligațiile de a le îngriji în cel mai bun mod posibil, și le respectau.

260.

**Mai demult, Învingătorul a oferit
Optzeci de mii de fete,
Cu toate podoabele,
Împreună cu toate necesitățile.**

Acesta este un rezumat al unei povestiri despre o viață anterioară a lui Buddha Śākyamuni, pe când era un rege numit Anantakirti. Fetele au fost foarte bine îngrijite, iar regele căruia i-au fost oferite a fost foarte mulțumit.

261.

**Oferă-le cu drag cerșetorilor
Haine, podoabe, parfumuri,
Ghirlande felurite și strălucitoare,
Și alte obiecte care să îi bucure.**

262.

**Nu există un dar mai mare
Decât cel de a le oferi cele necesare
Celor cu mari lipsuri, care își doresc
Însă nu au mijloacele pentru a studia *Dharma*.**

Cel mai mare dar posibil este de a le oferi celor cu mari lipsuri și care vor să studieze Dharma cele necesare pentru ca ei să poată să aibă acces la învățăturile din Dharma – aici pot fi incluse mâncarea, hainele, drumul, textele, și așa mai departe, în funcție de caz.

263.

Dă până și otravă

Celor pe care îi ajută.

Iar dacă nici cea mai bună mâncare

Nu ajută pe cineva, nu i-o da.

264.

Așa cum se spune că ar ajuta

Să tai un deget mușcat de un șarpe [n.t. veninos],

Așa și Cuceritorul spune că, dacă îi ajută pe ceilalți,

Trebuie să facem și lucruri neplăcute.

Uneori, lucrurile neplăcute pot fi utile, însă aceste versete nu trebuie în niciun caz să fie folosite ca pretexte pentru anumite acțiuni negative. Ele se referă la a acționa cu înțelepciune pentru beneficiul maxim al ființelor, pe termen lung. Niciodată nu trebuie să cădem în tentația de a face lucruri rele din cauza tulburărilor mentale, a emoțiilor negative, și apoi să le justificăm cu aceste învățături. Aceasta ar fi o acțiune negativă foarte gravă.

265.

Trebuie să ai cel mai înalt respect

Pentru învățătura¹ excelentă și pentru susținătorii ei.

Trebuie să asculți cu respect învățătura,

Și să o împărtășești și altora.

266.

Nu te complace în vorbirea lumească,

Ci delectează-te cu ceea ce este transcendent.

Așa cum îți dezvolti tu însuși însușirile bune,

Fă ca ele să se dezvolte și în ceilalți.

Trebuie să nu pierdem vremea cu vorbitul despre lucrurile lumești, chiar dacă ele sunt cele necesare traiului, ci să ne bucurăm cu ceea ce este profund, limpede, transcendent. În plus, trebuie să-i încurajăm și să-i ajutăm și pe ceilalți să își dezvolte calitățile.

¹ Dharma.

267.

Nu te mulțumi cu simpla auzire a Dharmei,

Ci reține-i înțeleșul, și analizează.

Oferă mereu, cu respect,

Ofrande învățătorilor [n.t. de Dharma].

Deși până și simpla auzire a Dharmei este foarte benefică, totuși acest lucru nu este suficient pentru Eliberare sau pentru Trezire. De asemenea, trebuie să oferim cu respect ofrande învățătorilor calificați care predau corect Dharma, și care au un comportament corect și o viziune corectă. Prin aceasta sprijinim răspândirea Dharmei și bineînțeleșul acumulăm merite.

268.

Nu studia sisteme de idei profane, precum cele ale Charvaka.

Lasă în urmă dezbaterile¹ făcute de dragul mândriei.

Nu îți lauda propriile calități,

Ci vorbește de calitățile celorlalți, inclusiv de ale dușmanilor tăi.

Ideile școlii Charvaka sunt aproape complet nihiliste, foarte asemănătoare cu ideile simple ale animalelor: nu există vieți anterioare și ulterioare, nici cauză și nici efect, nici paradisuri și nici iaduri (nici măcar din punct de vedere convențional), și nimic transcendent. Eliberarea este doar moartea și atât, căutarea plăcerilor și evitarea neplăcerilor este normală și justifică orice acțiune, iar orice cunoaștere validă de orice fel este imposibilă, așa că nu are rost să facem nicio încercare în această direcție.

Această linie de gândire, ca multe altele asemănătoare, ignoră anumite contradicții: dacă totul este inutil, ce rost mai au simțirea plăcerii și evitarea neplăcerii? Și de ce perceperea plăcerii ca fiind plăcută ar fi o cunoaștere validă, demnă de urmat, care justifică eforturi? La ce bun orice acțiune și activitate dacă toate sunt de fapt inutile, fără niciun rezultat?

Bineînțeleșul, consecințele unei vieți trăite după asemenea principii sunt foarte negative: prin ignorarea înțelepciunii se crează premise pentru multe renașteri ca animal, prin căutarea plăcerilor pentru multe renașteri ca fantomă flămândă, prin acțiunile rele făcute din ură (sau din nepăsare) cu scopul de a obține plăceri se crează premise pentru renașteri în infernuri, și așa mai departe.

Indiferent de „credința” acestor persoane, consecințele au loc, ele apar dependent. Unele persoane își spun „dacă nu cred, nu mi se poate întâmpla”, însă este la fel ca și cu gravitația: fie că noi „credem” sau nu în gravitație, dacă

¹ Dezbaterile la care se face referire aici sunt exclusiv despre Dharma.

ne împiedicăm mergând este posibil să cădem, iar dacă vom sări în sus vom cădea înapoi.

Ārya Nāgārjuna mai vorbește despre dezbaterile inutile de dragul mândriei de a le câștiga – acest câștig este o pierdere de vreme, și nu ajută nicicum la Eliberare, pentru că înțelegerea subiectului nu este realizare. Tot în acest context, nu trebuie să ne lăudăm propriile calități pentru a nu cădea în capcana orgoliului, ci trebuie să le apreciem pe ale celorlalți, chiar dacă ne sunt adversari. Prin aceasta vom putea dezvolta o viziune convențională mai echilibrată asupra lumii, și în plus vom putea și să acumulăm merite.

269.

[Când faci dezbateri], nu ataca persoana.

Nu vorbi cu intenții rele despre alții.

Analizează-ți tu însuși fiecare greșeală.

Dezbaterile despre Dharma au rolul de a lămuri ideile tuturor participanților, indiferent de rol. Acestea nu au loc pentru ca cineva să își etaleze cunoștințele, sau pentru a da prilejul de a jigni. Cel mai important în aceste dezbateri este ca fiecare să își observe propriile greșeli și să le corecteze, și astfel toți participanții și spectatorii câștigă.

270.

Trebuie să [îți] elimini cu totul

Defectele pe care înțelepții le deplâng la ceilalți

Și, prin influența ta, pe cât posibil,

Să-i faci și pe ceilalți să procedeze la fel.

Buddhașii și Bodhisattvașii vorbesc despre anumite defecte, menționate în această lucrare și de către Ārya Nāgārjuna. Acestea trebuie eliminate ireversibil, și trebuie să depunem toate eforturile pentru a-i ajuta și pe ceilalți să le elimine.

271.

Considerând vătămarea pe care ți-o fac alții

Ca fiind creată de faptele tale anterioare, nu te înfură.

Acționează astfel încât să nu mai fie creată suferință,

Și fă să-ți dispară propriile neajunsuri.

Vătămarea produsă nouă (dependent) de alte ființe este rezultat al karmei anterioare, și de aceea nu trebuie să ne înfuriem atunci când are loc. Eventuala reacție trebuie să aibă loc astfel încât să nu fie creată și mai multă suferință, de

exemplu nu prin reacții violente și nu prin răzbunare ulterioară. Cea mai importantă activitate trebuie să fie eliminarea propriilor defecte, deoarece ele sunt cele care generează acțiuni greșite, cum ar fi vătămarea celorlalți, care duc până la urmă la rezultate neplăcute, cum ar fi vătămarea propriei persoane.

Cercul vicios al suferinței se oprește numai prin eliminarea defectelor, și nu prin încercarea perpetuă de a le evita rezultatele.

272.

**Fără speranța vreunei recompense,
Oferă ajutor celorlalți.
Îndură suferința singur,
Și împărtășește-ți plăcerile cu cerșetorii.**

Oferirea de ajutor în speranța unei recompense (fie de la acele persoane, fie de la altele sau în alt mod) este de fapt o încercare de a câștiga ceva și nu de a oferi ceva, și această atitudine duce la acțiuni greșite, la frustrare și la alte probleme ulterioare. De cele mai multe ori recompensa nu apare în momentul și în forma așteptată de mintea ignorantă, și de multe ori recompensa nici măcar nu apare în cursul aceleiași vieți în care au fost făcute faptele bune.

Pe de altă parte, suferințele trebuie să le îndurăm singuri, nu să le împărtășim și cu alții, pentru a nu-i tulbura, iar bucuriile și resursele trebuie să le împărtășim cu cei care trăiesc în condiții grele, pentru a-i bucura și pe ei.

273.

**Nu deveni trufaș
Nici măcar dacă ai parte de condițiile zeilor.
Nu fii deprimat
Nici măcar dacă ești sărac cum sunt fantomele flămânde.**

Toate aceste condiții trecătoare sunt de fapt lipsite de esență și sunt neimportante din punctul de vedere al Eliberării. Ceea ce este important este practica Dharmei.

274.

**De dragul tău, întotdeauna spune adevărul;
Chiar dacă ți-ar cauza moartea
Sau ți-ar distruge guvernarea ca rege,
Nu vorbi în niciun alt fel.**

Acesta este un sfat foarte limpede: spune întotdeauna adevărul. Ārya Nāgārjuna interzice minciunile spuse în diverse circumstanțe, cu diverse pretexte, cu felurite justificări. Efectul minciunilor este cu mult mai grav decât o moarte sau o pierdere a unui statut oricât de înalt din punct de vedere lumesc. Mai mult, un Buddha nu minte niciodată, indiferent de efectele spuselor sale.

275.

Întotdeauna studiază și urmează disciplina

De a acționa conform propriilor afirmații.

În acest fel, O gloriosule, vei avea

O autoritate supremă, pentru binele lumii.

Prin rostirea exclusiv a adevărului multe vieți la rând, ființa capătă puterea de a convinge, chiar și cu puține argumente, și capătă statutul de autoritate în domeniul în care activează. Toți Buddhașii și toți Ārya Bodhisattvașii au această putere. Ea ajută la răspândirea Dharmei, convingând ființele de adevărul și de utilitatea Dharmei, și ajută și ca nenumărate ființe să atingă Eliberarea.

Așadar, deși pe termen scurt adevărul poate cauza neplăceri, pe termen lung rostirea lui aduce numai beneficii.

276.

Întotdeauna, înainte de a acționa,

Trebuie să analizezi amănunțit [situația].

Și prin a vedea corect lucrurile, așa cum sunt,

Nu te baza pe ceilalți, nu depinde de ei.

Analizând corect înainte de a acționa, și bazându-te pe propria înțelepciune cultivată conform Dharmei, acțiunile vor fi cu mult mai precise și mai benefice decât în absența înțelepciunii sau decât dacă am urma sfaturile altora care, în acest caz, nu au cultivat suficient înțelepciunea. Aici „ceilalți” nu se referă și la un Buddha sau la un Bodhisattva, ci la persoanele obișnuite.

3. Fructele (rezultatele) înțelepciunii și meritului

Ārya Nāgārjuna expune în continuare rezultatele (sau efectele) cultivării înțelepciunii și acumulării de merite. Numerotarea a fost făcută de către traducători.

277.

(1) Prin aceste practici [ale Dharmei], regatul tău va fi fericit,

(2) Bolta vastă a faimei tale

Se va întinde în toate direcțiile,

Și (3) funcționarii tăi te vor respecta întrutotul.

278.

Cauzele [și condițiile] pentru moarte sunt multe,

Cele ale rămânerii în viață sunt puține,

Și [până și] acestea pot deveni cauze ale morții;

De aceea, întotdeauna îndeplinește practicile [Dharmei].

Pentru o ființă vie, cu mult mai multe sunt cauzele și condițiile pentru a muri decât pentru a rămâne în viață. Tot Ārya Nāgārjuna a spus în Epistolă către un prieten, versetul 55, că:

Viața, fiind predispusă la multe vătămări, e mai trecătoare

Decât un balon de apă purtat de vânt. Sunt uimitoare

Răgazul de a inspira după ce ai expirat,

Și deșteptarea după ce ai dormit.

Până și cauzele pentru a rămâne în viață, cum ar fi a mânca, pot deveni cauze ale morții, prin înecare cu mâncarea, prin mâncare excesivă, sau prin ingerarea de alimente stricate sau otrăvite.

Deoarece viața se scurtează clipă de clipă și momentul morții este inevitabil, trebuie să punem Dharma în practică mereu, începând din *acest* moment, deoarece aceasta este *singura* activitate care are sens și care are rezultate exclusiv pozitive.

279.

Dacă îndeplinești mereu practicile în acest fel,

Fericirea și mulțumirea care vor apărea

Atât în lume cât și în tine însuși

Vor fi din belșug.

280.

(4) Prin aceste practici vei dormi fericit

Și te vei trezi fericit.

(5) Pentru că natura ta interioară va fi fără defecte,

Până și visele tale vor fi fericite.

Aici trezirea se referă la trezirea din somn și nu la Trezirea din somnul ignoranței, iar natura interioară se referă la continuumul mental obișnuit și nu la natura fundamentală, ultimă, care este complet lipsită de defecte și de posibilitatea de a avea defecte.

Acestea au fost cele cinci calități obișnuite ale unei vieți de om.

Urmează cele douăzeci și cinci de calități bune în mod special.

281.

**(1) Servește-ți părinții cinstiți și hotărâți,
Fii respectuos cu conducătorii din neamul tău,
Folosește-ți bine resursele, fii răbdător și generos,
Vorbește binevoitor, fără discordie, și spune adevărul.**

282.

**Făcând acestea în timpul vieții actuale,
Vei deveni un monarh al zeilor, și chiar și acum
Vei fi un rege ca un zeu. Așadar,
Dedică-te studiului și urmării acestor practici [ale Dharmei].**

Făcând aceste activități și urmând aceste sfaturi, ființa care este acum rege al oamenilor va renaște ca rege al zeilor, iar în viața actuală va fi un rege al oamenilor care va fi privit de ei ca fiind un zeu.

283.

**(2) Chiar și a oferi de trei ori pe zi
Câte trei sute de porții de mâncare
Nu valorează nici cât o fărâmbă din meritul [generat de]
O singură clipă de iubire binevoitoare.**

284.

**Deși [prin iubire binevoitoare] nu ești eliberat
Vei obține cele opt calități ale iubirii,
Zeii și oamenii vor fi prietenoși,
Și [până și ființele non-umane] te vor proteja.**

285.

**Vei avea o minte liniștită, și multă fericire,
Iar otrava și armele nu te vor vătăma;
Îți vei atinge scopurile fără [mult] efort,
Și vei renaște în țărâmul lui Brahmă.**

286.

**(3) Dacă vei face ca ființele simțitoare
Să genereze Bodhicitta și să o facă să devină fermă,
Vei avea mereu Bodhicitta,
Fermă și stabilă precum regele munților.**

„Mereu” înseamnă în toate viețile, începând din viața actuală și până la Trezirea perfectă.

287.

**(4) Prin credință, nu vei fi lipsit de libertate și de condiții bune,
(5) Prin moralitatea corectă te vei duce în renașteri bune,
(6) Prin a dezvolta realizarea Vacuității
Vei obține non-atașare față de toate dharmele.**

Credința se referă la Tripla Nestemată: Buddha, Dharma și Sangha. Aceasta include încrederea în Buddha și în Trezirea sa, încrederea (din experiență) în validitatea Dharmei, și încrederea în Sangha ca ajutor pe Cale. Această credință, precum și acțiunile cauzate de ea, duc la renașteri bune, în condiții de libertate și de integritate fizică și mentală.

288.

**(7) Prin a nu păcăli vei obține atenția conștientă și o memorie bună,
(8) Prin reflecție, vei obține inteligența,
(9) Prin respect, vei fi înzestrat cu realizarea sensului [Dharmei],
(10) Prin a păzi învățătura Dharmei, vei deveni înțelept.**

289.

**(11) Prin a face ca auzirea și oferirea
Învățăturii Dharmei să fie lipsită de piedici,
Vei fi în compania Buddھاșilor
Și îți vei îndeplini rapid dorințele.**

Aici dorințele se referă la cele mai mari dorințe ale oricărei ființe, și anume eliberarea completă și ireversibilă de suferință, și la toate dorințele conexe acestuia, respectiv încetarea ignoranței, realizarea realității, Trezirea perfectă, etc.

290.

(12) Prin non-ataşare, vei obţine sensul [învăţăturilor], şi atingerea scopurilor,

(13) Prin a nu fi zgârcit, resursele tale vor spori,

(14) Prin a nu fi mândru, vei deveni cunoscut şi remarcabil,

(15) Prin tăria în Dharma, vei obţine puterea de a nu o uita.

Tăria în Dharma are sensul de a o urma şi aplica, atât în condiţii favorabile cât şi în condiţii nefavorabile, indiferent că duce la concluzii plăcute sau neplăcute (cum ar fi constatarea că suntem lacomi, de exemplu), şi indiferent dacă urmarea şi aplicarea ei duce la succese sau la neajunsuri temporare.

291.

(16) Prin a oferi cele cinci esenţiale,

Şi prin a da neînfricare celor aflaţi în pericol

Vei deveni impenetrabil la atacurile demonilor,

Şi vei deveni cel mai bun dintre cei puternici.

Cele cinci esenţiale: melasa, adică esenţa trestiei de zahăr, unt (ghee), adică esenţa laptelui, miere, adică esenţa florilor, ulei de susan, adică esenţa seminţelor, şi sare, esenţa apei din mări şi din oceane.

A oferi neînfricare: a salva pe cineva aflat în pericol, sau a-i linişti frica în diverse feluri, din care cel mai bun este a-l ajuta să urmeze Dharma pentru a realizeza realitatea.

292.

(17) Prin a oferi ghirlande de lămpi Stupelor,

Şi prin a le oferi lămpi celor aflaţi în întuneric,

Şi de asemenea şi ulei pentru funcţionarea lor,

Vei obţine ochiul divin.

293.

(18) Prin oferirea de instrumente muzicale şi de clopoţele

Pentru venerarea Stupelor (sau a monumentelor),

Şi prin oferirea de tobe şi trompete,

Vei obţine urechea divină.

294.

**(19) Prin a nu pomeni greșelile celorlalți
Și a nu vorbi de defectele fizice ale celorlalți,
Protejându-le astfel mințile,
Vei obține cunoașterea minților celorlalți.**

Nevorbind despre greșelile și infirmitățile celorlalți, le protejăm mintea de tristețe, de supărare, de disconfort. Acest exemplu nu se referă la cazurile în care aceste discuții au rolul de a ajuta ființele să realizeze eliberarea de suferințe.

295.

**(20) Prin a oferi încălțări și mijloace de transport,
Prin a-i ajuta pe cei slăbiți,
Și prin a oferi transport învățătorilor Dharmei,
Vei obține însușirea de a crea emanații magice.**

296.

**(21) Prin a acționa pentru învățătură,
Păstrând în minte tratatele Dharmei și înțelesul lor,
Și prin oferirea fără pată a învățăturii,
Vei ajunge să îți amintești viețile trecute.**

„Învățătura” este Dharma. „Oferirea fără pată” se referă la a avea viziune corectă, la a preda corect Dharma atât ca și conținut cât și ca tehnică, la a avea motivația corectă, la a nu accepta o răsplată nepotrivită, și așa mai departe. De exemplu, pe vremea Divinului Buddha, călugării aveau voie să accepte drept răsplată pentru că au predat Dharma numai mâncare pentru ziua în curs, și numai la nevoie robe de schimb, bol de cerșit, medicamente sau cazare. Ei aveau voie să accepte altceva numai în cazuri excepționale.

297.

**(22) Prin a cunoaște în amănunt, în mod direct și corect,
Că toate dharmele sunt lipsite de esență,
Vei obține cea de-a șasea supercunoaștere:
Suprema încetare a tuturor murdăriilor.**

Dharme: fenomene, obiecte, ființe, lucruri, idei, emoții, gânduri, absolut orice entitate conceptibilă, indiferent dacă este crezută „interioară” sau „exterioară”. Orice asemenea entitate imaginată ca existând este de fapt lipsită de orice esență, sau altfel spus nu este un produs, nu este o producere, nu este

o apariție. Ca și corolar, acea dharma de fapt nici nu apare, nici nu durează și nici nu dispare, aceste idei fiind doar apărute în urma procesului (întotdeauna greșit) de identificare, de percepere, de suprapunere, de imaginare.

Prin realizarea clară a adevărului despre dharmele se obține încetarea tuturor întunecărilor cognitive (cele emoționale au fost deja eliminate pe parcurs, atunci când ființa devine Arhat, adică înțelege că toate dharmele sunt nepermanente, sunt suferință și nu sunt un „eu” în niciun fel).

Cele șase supercunoașteri și cauzele lor sunt descrise în versetele 292-297: ochiul divin, urechea divină, cunoașterea minților celorlalți, capacitatea de a face să apară emanații magice (asemănătoare persoanei originale, sau nu), reamintirea vieților trecute, și suprema încetare a tuturor impurităților. Aceasta din urmă, cea de-a șasea, este cea mai importantă dintre ele. Dispariția treptată a impurităților cauzează și apariția treptată a celorlalte cinci supercunoașteri, iar încetarea completă a tuturor impurităților duce la completa înflorire a celorlalte cinci supercunoașteri.

298.

**(23) De dragul Eliberării tuturor ființelor simțitoare,
Prin a cultiva prin meditație înțelepciunea realității
Care este identică [pentru toate dharmele] și este pătrunsă de compasiune,
Vei deveni un Cuceritor înzestrat cu toate aspectele supreme.**

O altă variantă de traducere:

Pentru a elibera toate ființele,

Meditează la conștiința uniformă a Aseității¹

Într-un mod pătruns de compasiune,

Și vei deveni un Victorios, având toate calitățile supreme.

Cuceritor sau Victorios: un Buddha.

299.

(24) Printr-o hotărâre de nezdruccinat

Și printr-o mulțime de dorințe pure,

Tărâmul tău de Buddha va fi pur.

(25) Prin oferirea de nestemate Regilor Înțelepților,

Vei emite lumină infinită.

¹ Vezi dicționarul.

Tărâmul Pur al unui Buddha apare atunci când un Bodhisattva devine Buddha. Caracteristicile acestui tărâm sunt stabilite și dorite dinainte de către acel Bodhisattva aflat încă pe Cale.

Cel mai cunoscut Tărâm Pur este Sukhāvatī, Tărâmul pur al lui Buddha Amitābha, despre care a vorbit și Buddha Śākyamuni în câteva discursuri păstrate ca Sutare. În ele, Divinul Buddha explică ce jurămintă a luat Bodhisattva Dharmakāra, viitorul Buddha Amitābha, și ce caracteristici a dorit el să aibă acest Tărâm Pur. Atunci când Bodhisattva Dharmakara a atins Trezirea Supremă, devenind Buddha, a apărut și Tărâmul Pur al Luminii și Vieții Infinite. Bineînțeles, acest tărâm există și acum.

Regele Înțelepților este oricare Divin Buddha.

300.

Așadar, dă-ți seama de corespondența

Dintre acțiuni și efectele lor.

De aceea, întotdeauna ajută ființele,

Și tocmai asta te va ajuta pe tine însuși.

Acțiunile sunt cauze care au efecte similare. Ajutând ființele, cineva se ajută și pe sine, în mod indirect, dar cu mult mai eficient decât dacă ar încerca să se ajute direct deoarece, de cele mai multe ori, efortul egoist de atingere a unor scopuri presupune acțiuni negative, care vor avea inevitabil consecințe negative.

Cel de-al treilea capitol al Ghirlandei Prețioase, Acumulările [n.t. necesare] pentru Trezire, s-a încheiat.

Capitolul 4

Politica regală

1. Sfaturi practice pentru conducători

301.

**Monarhii care fac ceea ce este contrar practicilor [n.t. Dharmei],
Sau fac ceea ce este fără noimă,
Sunt lăudați de majoritatea supușilor lor.
De aceea, este greu pentru un rege
Să știe ceea ce este potrivit și ce nu.**

Fie din frică, fie din interes, majoritatea supușilor îl vor lăuda pe conducător, chiar dacă face lucruri nepotrivite. De aceea, conducătorul nu se poate baza pe aceste reacții ale supușilor pentru a realiza ce e bine și ce nu. El primește rareori sfaturi bune și sincere, pentru că teama și interesul primează în comportamentul supușilor săi. De aceea, Dharma este singurul ghid pe care regele se poate baza.

Chiar dacă la altă scară, acest lucru este valabil pentru orice persoană, nu doar pentru un rege.

302.

**Dacă vorbele folositoare dar neplăcute
Sunt greu de spus altcuiva,
Cum aş putea eu, un călugăr, să îți spun ceva ție,
Un rege care este un stăpân pe un regat atât de mare?**

Până și unui om obișnuit este greu să îi spui vorbe folositoare dar neplăcute auzului, și cu atât mai mult unui rege.

303.

**Însă datorită afecțiunii mele pentru tine,
Și din compasiune pentru toate ființele,
Îți voi spune fără ezitare
Ceea ce este folositor, dar [îți este] neplăcut [n.t. să auzi].**

Aici „compasiunea pentru toate ființele” se poate interpreta atât prin prisma faptului că regele, odată instruit în Calea Dharmei, va face ceea ce este bun pentru supușii săi și pentru ființele cu care va avea legături în viețile următoare

(și de aceea implicit și ce este bun pentru el însuși), cât și prin faptul că această scrisoare va fi publicată ca tratat (așa cum a ajuns la noi) și toți cititorii săi vor beneficia și ei de sfaturile imaculate ale Divinului Buddha (repetate de către Ārya Nāgārjuna), și în consecință vor beneficia de ele toate ființele cu care vor avea conexiuni cititorii.

304.

**Învingătorul a zis discipolilor că trebuie să spună
Din compasiune, la momentul potrivit,
Ceea ce este adevărat, blând, folositor și binevenit.
De aceea, îți voi spune toate acestea [n.t. ce urmează].**

305.

**Dacă rămâi ferm în timp ce ascuți
Afirmațiile adevărate spuse fără furie,
Atunci vei accepta ceea ce auzi
Ca și cum ar fi o apă pură, care te curăță.**

306.

**Realizând că ceea ce îți spun
Este folositor atât aici cât și în alte situații,
Aplică învățăturile,
De dragul tău și de dragul celorlalți.**

Mai departe urmează sfaturile efective.

307.

**Dacă nu faci donații din averea obținută
Din generozitatea anterioară, atunci,
Prin nrecunoștința și atașamentul tău,
Nu vei obține avere în viitor.**

Averea actuală a regelui se datorează acțiunilor sale virtuozose din trecut. El s-a născut ca prinț, nu a acumulat averea în timpul vieții actuale, ci doar a moștenit-o. Și chiar și acumularea de avere suplimentară în timpul vieții actuale a fost posibilă tot datorită meritelor acumulate în trecut. Dacă regele nu va mai face asemenea acte de generozitate, el nu va mai crea cauzele pentru obținerea de averi în vieți viitoare.

308.

**Aici, în lume, dacă nu sunt remunerați,
Căraușii nu transportă proviziile pentru călătorie.
Însă cei mai de jos dintre cerșetori, fără remunerație,
Îți transportă [meritul] în viețile viitoare,
Multiplicat de o sută de ori.**

A oferi ceva celor mai umili dintre cerșetori, datorită faptului că sunt atât de săraci, are un efect cu mult mai mare decât a oferi ceva unei persoane bogate, cu toate nevoile materiale satisfăcute. De aceea, cerșetorii „multiplică” meritul, în sensul că a le dăruia ceva, având un efect atât de mare asupra bunăstării lor, face ca efectul acestei dărnicii să fie multiplicat. Nu cerșetorii înșiși multiplică acest merit, ei nu au această capacitate, ci meritul este multiplicat datorită conjuncturii. Efectele acestor acțiuni de generozitate se vor resimți în viețile viitoare.

În acele vremuri cerșetoria nu era o afacere, aici Ārya Nāgārjuna se referă la oameni foarte, foarte săraci și lipsiți de posibilitatea de a ieși din această stare; așadar, acest verset nu se aplică la cerșetoria organizată, și nici în cazul celor care cerșesc din lene.

309.

**Fii întotdeauna cu o minte înclinată spre sublim,
Și încântă-te cu fapte sublime.
Din acțiunile sublime răsar
Toate efectele sublime.**

310.

**Crează baze glorioase pentru învățăturile Dharmei,
Și sălașuri pentru cele Trei Nestemate,
[n.t. Sălașuri] bogate în glorie și faimă,
La care regii mai mici nici nu au visat.**

Acesta este un sfat pentru a înființa mănăstiri, stupe, centre, institute de educație ș.a.m.d., cât mai bogate și mai dotate, și nu sărăcăcioase. Motivul nu este vanitatea, dorința de faimă sau lăcomia, ci faptul că bogăția și măreția atrage ființele. Ele ajung astfel la Dharma și au ocazia să o pună în practică, iar dotările centrelor ajută această practică. Așadar, bogăția aici este o simplă resursă pentru atingerea scopului de a ajuta ființele să atingă Trezirea.

311.

O rege, este preferabil să nu construiești

Fundații ale învățaturii care

Nu îi impresionează până și pe regii bogați,

Pentru că ele nu vor deveni faimoase nici măcar după moartea ta.

Dacă aceste centre nu sunt suficient de spectaculoase, ele nu vor deveni faimoase și în consecință nici nu vor atrage studenți, așadar nu vor avea efectul dorit. Așa cum am spus mai sus, acest lucru nu ține de mândrie sau de vanitate, ci de faptul că ființele din tărâmul dorinței sunt impresionate numai de spectaculos. De aceea, regele nu trebuie să fie econom sau zgârcit în acest domeniu.

312.

Prin marea ta libertate, folosește-ți chiar și toată averea

Pentru ca cei cu înclinații bune să devină eliberați de mândrie,

Ca [cei obișnuiți] să devină încântați,

Iar înclinațiile celor inferiori să fie inversate.

„Libertate” înseamnă aici înzestrarea cu mijloace, regele având la dispoziție atât un corp sănătos și o minte funcțională, cât și bogățiile și resursele umane ale unui regat întreg. Ca rege, el poate folosi nestânjenit și la discreție aceste imense resurse ale regatului, în orice direcție dorită. Iar cea mai bună direcție este descrisă succint în acest verset.

313.

După ce ai renunțat la toate posesiunile tale,

[La moarte], fără nicio putere, trebuie să mergi în altă viață;

Însă tot ceea ce ai folosit pentru Dharma

Te va preceda [drept merit].

În momentul morții, toate posesiunile, și bineînțeles și agregatele (corpul / forma, senzațiile, percepțiile, formațiunile mentale și conștiințele) rămân în urmă, inevitabil. În momentul morții, nici regele și nici vreo altă ființă netrezită nu are puterea de a se împotrivi procesului morții, sau de a-l controla.

În acel moment, toate acțiunile virtuose, în acest caz construcția de mănăstiri, de centre, de stupe și temple, răspândirea Dharmaei și alte fapte bune vor preceda transmigrantul sub forma meritului, a karmei pozitive, și acesta va avea condiții foarte bune de viață, care îi vor permite din nou acumularea de merit și de înțelepciune. Astfel, Trezirea supremă va fi obținută rapid și ușor.

314.

**Când toate posesiunile monarhului anterior
Ajung sub controlul succesorului,
La ce vor mai folosi monarhului anterior
Pentru Dharma, fericire sau faimă?**

Regele care succede (prin moștenire, prin numire, prin asasinat, prin război, ș.a.m.d.) preia toate posesiunile regelui anterior, care nu le mai poate folosi atunci pentru nimic. Dacă nu le-a folosit atunci când a avut ocazia, în acel moment este deja prea târziu. Acel moment nu poate fi prevăzut de către o ființă obișnuită și de aceea (în toate religiile) găsim îndemnul de a face cât mai repede, dacă este posibil chiar și acum, tot ce se poate pentru acumularea de merite și de înțelepciune.

315.

**În această viață ai parte de plăcere prin folosirea averii.
Plăcerea din viața viitoare apare prin a dăruia [averea] în această viață.
Ceea ce ai risipit [din avere] fără a te bucura [de ea] și fără a dăruia,
Va duce numai la suferință. Cum ar putea aduce fericire?**

Risipirea fără sens a averii în această viață duce doar la suferință. Prin risipire, nu există plăcere acum, iar prin a nu dăruia, averea nici nu ajută la plăceri viitoare și la următoarele posibilități de a dăruia. Astfel, în viața viitoare, ființa va avea mai puține resurse la dispoziție, care vor face ca dăruirea să fie mai dificilă, și astfel, prin lipsa înțelepciunii se poate crea un cerc vicios, din viață în viață, până la cea mai cruntă sărăcie.

316.

**Datorită lipsei de putere în timpul procesului morții,
Nu vei fi capabil să faci donații prin miniștrii tăi,
Care, cu nerușinare, vor înceta să te mai respecte,
Și vor căuta să îl mulțumească pe noul monarh.**

317.

**Așadar, cât timp ești sănătos, crează fundații pentru Dharma,
Imediat și cu toată averea ta,
Pentru că trăiești printre cauzele morții,
Ca o lampă [n.t. de ulei] care se află în bătaia vântului.**

A te gândi „acum sunt sănătos, nu este cazul să mă grăbesc, abia pe patul de moarte voi întreprinde cele necesare pentru a-mi dona averea” este o greșeală. În primul rând, moartea poate fi subită, și atunci timpul pentru asemenea aranjamente poate lipsi. În al doilea rând, chiar și dacă acel timp va fi la dispoziția regelui, miniștrii ar putea să nu îl mai asculte, preferând grațiile noului monarh, și astfel poruncile de a împărți averea nu vor fi aplicate. Acea persoană va fi pierdut o imensă oportunitate.

Acest lucru este valabil și pentru oamenii de rând și pentru rudele lor, care pot să nu îi mai facă pe plac muribundului, sau care preferă să intre în grațiile moștenitorilor principali.

318.

**De asemenea, trebuie să întreții
Și celelalte centre ale învățaturii
Înființate de regii anteriori,
Toate templele și așa mai departe,
Așa cum au fost înainte.**

A lăsa centrele înființate de regii anteriori să se deterioreze înseamnă a face ca eforturile lor să fie risipite, și ar reduce din numărul de centre în care se poate studia Dharma. Chiar dacă ar exista tentația de a întreține numai centrele construite la porunca regelui, pentru a fi doar el pomenit drept ctitor, aceasta nu trebuie urmată. Dharma este mai presus de orice interes personal, așa cum este și binele tuturor ființelor. Toate templele, stupele, centrele ș.a.m.d. dedicate Dharmei trebuie privite la fel, indiferent de cine sunt construite.

319.

**Te rog aranjează ca ele să fie îngrijite
De persoane care nu fac rău, care sunt virtuose,
Care își păstrează jurămintele, sunt bune cu vizitatorii,
Vorbesc adevărul, sunt răbdătoare, pașnice,
Și mereu sânguincioase.**

320.

**Fă ca cei orbi, bolnavi, amărâți,
Fără casă, fără protectori, săraci, și cei schilozi,
Toți, în aceeași măsură, să obțină fără dificultăți
De mâncare și de băut.**

„De băut” se referă la apă, sucuri, licori medicinale, și nu include niciun fel de intoxicanți, ca de exemplu alcool.

321.

**Oferă toate tipurile de sprijin
Practicanților Dharma care nu îl caută,
Și până și practicanților care locuiesc
În țările altor monarhi.**

322.

**În toate centrele învățaturii,
Pune învățători care să fie energici,
Pricepuți, religioși, lipsiți de lăcomie,
Și care să nu pună piedici studenților.**

Cei care practică Dharma trebuie ajutați chiar dacă nu cer acest lucru (din modestie, din simplitate, de rușine, de teamă, etc.), și indiferent de locul în care se află. Ajutorarea practicanților aflați doar în propriul regat este la fel cu a întreține numai centrele construite de acest rege. În plus, centrele Dharma construite în felul măreț descris mai înainte trebuie să fie îngrijite de persoane pe măsura lor.

323.

**Pune miniștri care să știe strategie bună [n.t. de guvernare],
Care practică Dharma, care sunt respectuoși,
Puri, devotați, curajoși, dintr-o familie nobilă,
Cu o etică excelentă, și recunoscători.**

„Familie nobilă” are aici același sens ca în Prajñāpāramitā Sutra, și anume de vrednici practicanți ai Dharma, indiferent de familia lor în sens lumesc.

324.

**Numește generali care sunt generoși,
Fără atașări, curajoși, politicoși,
Care folosesc [resursele] în mod potrivit,
Care sunt stabili, mereu vigilenți, și religioși.**

325.

**Ca administratori numește persoane mai în vârstă,
Cu înclinații religioase, puri și capabili,
Care știu ce trebuie făcut, care sunt erudiți,
Organizați, echidistanți și binevoitori.**

326.

**În fiecare lună trebuie să afli de la ei
[n.t. Informații] despre toate veniturile și cheltuielile;
După ce le-ai aflat, tu însuși trebuie să le spui
Ce trebuie făcut pentru centrele de Dharma, ș.a.m.d.**

327.

**Dacă vei domni de dragul Dharmei
Și nu pentru faimă sau din dorință,
Atunci domnia ta va fi extrem de fructuoasă.
Dacă nu, domnia ta va duce la dezastru.**

Dacă regele va domni după toate aceste instrucțiuni primite de la Ārya Nāgārjuna, atunci domnia sa va fi foarte benefică pentru toate ființele implicate, atât în viețile actuale cât și în viețile viitoare. În caz contrar, dacă regele va domni urmărind faima și satisfacerea propriilor dorințe, rezultatul va fi opus, adică un dezastru pentru toate ființele afectate.

Așadar, datorită poziției sale temporare de conducător, răspunderea regelui este foarte mare, acțiunile sale având un efect excepțional de puternic, fie pozitiv, fie negativ. Acesta este și unul dintre motivele pentru care Ārya Nāgārjuna îi adresează (în special) această epistolă, de dragul său și de dragul tuturor ființelor afectate de deciziile sale.

328.

**O, rege, din moment ce astăzi, în această lume
Majoritatea sunt predispuși să-și facă mult rău,
Ascultă cum trebuie să fie
Guvernarea și practica ta.**

O altă variantă de traducere:

O rege, ascultă cum în această lume în care,
Cel mai adesea, unul distruge pe altul,
Totuși tu poți avea
Atât Dharma cât și un regat.

329.

**În jurul tău să fie mereu multe persoane
Cu experiență, din familii bune,
Versate în politica bună, care se feresc să facă fapte rele,
Care sunt agreabile, și pot vedea ce trebuie făcut.**

Sfetcnicii, miniștrii, administratorii, etc., adică cei care trebuie să participe la buna guvernare a regatului, trebuie să fie persoane cu multe însușiri pozitive, pentru ca acțiunile regelui și ale lor să fie în acord cu Dharma.

330.

**Chiar și față de cei care, pe bună dreptate,
Sunt amendați, legați, pedepsiți, și așa mai departe,
Tu, fiind pătruns de compasiune,
Trebuie să arăți bunătate.**

Spre exemplu, dacă cineva a fost condamnat pe bună dreptate, adică în mod corect atât moral cât și legal, și de către o persoană corectă precum cele descrise în versetul anterior, totuși, dacă acea persoană își recunoaște fapta și regele consideră că acea persoană nu o va mai repeta, atunci pedeapsa ar trebui redusă sau chiar anulată. Chiar dacă acea persoană nu dă semne că și-ar putea schimba conduita, ea nu trebuie schingiuită, ci doar izolată de societate, pentru a o împiedica să facă rău în continuare, rău care s-ar întoarce ulterior și asupra ei.

331.

**O rege, din compasiune,
Trebuie să-ți concentrezi mereu mintea
Pe a aduce beneficii tuturor ființelor,
Chiar și ființelor care au comis fapte groaznic de rele.**

332.

**În special, să ai compasiune
Față de cei care au comis fapta cea rea și gravă a uciderii.
Într-adevăr, cei care s-au distrus pe ei înșiși
Sunt demni de compasiunea persoanelor mărețe.**

Uciderea, aproape fără excepție, este o faptă extrem de negativă și care are drept rezultat o karma pe măsură. De exemplu, cei care au ucis din ură sau care au ucis persoane sfinte vor ajunge inevitabil într-un infern, unde intensitatea suferințelor este oricum imensă, deși variază puțin în funcție de circumstanțele

crimei. Aceste persoane s-au distrus pe ele însele, ieșirea dintr-un infern nefiind sigură într-un interval finit de timp: încercând să scape de chinuri, locuitorii infernurilor fac acțiuni negative, care generează karma negativă, astfel încât după moartea în acel infern (care se produce cel mai adesea după foarte, foarte mult timp, de la milioane până la sextilioane – sute de mii de miliarde de miliarde – de ani tereștri) ele vor renaște tot într-un infern, din cauza karmei negative acumulate în iadul precedent.

În plus, o persoană care ucide poate fi chinuită de remușcări toată viața actuală, și poate suferi boli grave, poate suferi din cauza unor evenimente neplăcute, chiar și înainte de a renaște în condiții foarte rele în viețile viitoare.

333.

**Eliberează prizonierii și deținuții mai slăbiți,
Zilnic sau o dată la cinci zile,
Și ai grijă ca cei rămași
Să nu rămână în închisori pe termen nedefinit.**

334.

**Gândind că unii deținuți nu ar trebui niciodată eliberați
Vei dezvolta comportamente și atitudini contrar preceptelor.
Datorită pierderii preceptelor,
Vei acumula continuu tot mai multă negativitate.**

335.

**Cât timp prizonierii nu sunt eliberați,
Ei trebuie să stea în condiții rezonabile,
Cu bărbieri, băi, mâncare, băutură,
Leacuri și îmbrăcăminte.**

După cum am mai spus, în toate textele din Dharma „băutura” nu se referă niciodată la alcool sau la vreun alt intoxicant, ci la apă, sucuri, ceaiuri, licori pentru boli, etc. Chiar dacă sunt prizonieri sau deținuți, totuși acești oameni trebuie să aibă condiții decente de trai, și să nu fie chinuiți. În perioada prezentă, acest tratament rezonaibl este în curs de implementare în închisorile din țările democratice, însă în perioada în care a fost scris tratatul închisorile erau niște locuri oribile, murdare, infecte, în care oamenii erau înfometați, bătuți, torturați, legați în lanțuri, schilodiți, tăiați, și așa mai departe. Mai mult, nu primeau niciun tratament pentru rănilor provocate, de cele mai multe ori murind în chinuri groaznice, de exemplu în urma unor infecții sau a altor boli netratate.

336.

**Așa cum copiii obraznici și neascultători sunt pedepsiți
Cu scopul de a-i face mai buni,
Tot așa, pedepsele trebuie aplicate din compasiune,
Nu din ură, și nici din dorința de îmbogățire.**

Scopul pedepselor nu este chinul (adică de a face rău din cauza furiei) sau întemnițarea și confiscarea averilor pentru folosul propriu, ci izolarea temporară și corectarea forțată a comportamentului unor persoane periculoase pentru celelalte ființe și pentru mediu, și în cele din urmă pentru ele însele.

337.

**După ce ai analizat bine
Și apoi i-ai identificat pe ucigașii din furie,
Pune ca ei să fie izgoniți, exilați,
[Însă] fără a-i ucide sau a-i tortura.**

338.

**Pentru a păstra controlul, supraveghează toată țara
Prin ochii agenților [n.t. tăi].
Întotdeauna conștiincios și atent,
Fă ceea ce este în acord cu Dharma.**

339.

**Onorează-i continuu, într-o manieră elevată,
Pe cei care sunt fundații ale însușirilor pozitive,
Cu daruri, cu respect și cu servicii,
Și onorează-i și pe toți ceilalți în mod potrivit.**

Ārya Nāgārjuna îl sfătuiește pe rege să onoreze persoanele care, în urma eforturilor perseverente, au devenit ghizi în Dharma, ființe care și-au eliminat perturbările și neajunsurile mentale și care văd realitatea în mod corect, care au viziune corectă. Aceștia, în mod natural, îi vor ghida pe ceilalți în mod corect, și îi vor încuraja și îi vor ajuta să își cultive calitățile. Așadar, acești ghizi trebuie onorați în mod special.

De asemenea, ființele care nu au ajuns încă în acele stadii trebuie onorate în mod potrivit, în conformitate cu meritele și cu dezvoltarea lor, sau cu relația cu persoana în cauză (de exemplu, părinții trebuie onorați datorită faptului că sunt părinții care au avut grijă de noi atunci când eram mici, bolnavi, neajutorați, ș.a.m.d.).

340.

**Dacă arborele regalității le oferă umbra răbdării,
Dă naștere la flori de respect
Și la fructe mari de splendidă generozitate,
Atunci păsările (adică supușii tăi) se vor așeza pe el.**

Dacă regele se poartă conform Dharmei predată de către Divinul Buddha (ale cărui sfaturi le repetă aici Ārya Nāgārjuna), atunci supușii săi vor fi mulțumiți, îi vor căuta protecția și îi vor sprijini activitățile.

341.

**Monarhii ai căror natură este generozitatea
Sunt plăcuți dacă sunt și puternici,
Asemenea unor dulciuri moi cu o crustă tare,
Condimentată cu cardamom și piper.**

Chiar dacă regele are ca natură compasiunea, el trebuie să fie și maiestuos: chiar dacă are un miez moale, crusta (comportamentul) trebuie să îi fie tare deoarece, în calitate de rege, supușii au nevoie de la el atât de compasiune cât și de putere, atât de blândețe cât și de acțiuni ferme și dure în cazurile în care ele sunt necesare.

342.

**Dacă vei domni corect, în acest fel,
Guvernarea ta nu va degenera.
Ea nu va decurge rău și nu va contrazice Dharma,
Ci va fi în armonie cu Dharma.**

343.

**Nu ți-ai adus regatul cu tine din viața anterioară,
Și nici nu îl vei duce cu tine în următoarea.
Din moment ce a fost câștigat prin practica Dharmei,
Ar fi greșit ca, de dragul lui, să acționezi contrar Dharmei.**

Motivul pentru care regele s-a născut prinț și a devenit apoi rege este că a acumulat merite în trecut, merite care se pot acumula numai prin practicile corecte, care sunt indicate în Dharma.

Aceasta nu înseamnă că ele sunt indicate numai în Dharma, adică în învățăturile Divinului Buddha. Termenul „Dharma” înseamnă „lege universală” sau „legea realității”, iar Dharma în sensul „învățătura despre Dharma” este

descrierea acestei legi și a comportamentului potrivit conform ei. Descrieri ale virtuților se regăsesc și în alte religii, și orice descriere corectă a realității poate fi numită și Dharma, conform definiției acestui termen.

Așadar, din moment ce o ființă a urmat corect legea universală, a realității, și prin acțiuni corecte a acumulat meritele care au dus la nașterea sa ca prinț și apoi la a deveni un rege, este greșit ca ființa să acționeze acum contrar legii universale, de dragul unei situații temporare în care a ajuns tocmai prin respectarea ei.

Dacă regele ar acționa acum greșit, toate eforturile sale anterioare care au dus la nașterea ca prinț și la a deveni rege vor fi fost degeaba, și ființa care este acum rege ar renaște apoi în stări rele. Pentru a ajunge încă o dată într-un context atât de favorabil eforturile necesare sunt imense, și probabilitatea ca ele să poată fi făcute din puține încercări este infimă. Așadar, această ocazie este extrem, extrem de rară, și nu trebuie în niciun caz irosită. Acesta este motivul pentru care Ārya Nāgārjuna repetă de mai multe ori aceste sfaturi.

344.

**O rege, prin propriile eforturi,
Străduiește-te să eviți
Continuarea acumulării de suferință,
Prin [folosirea greșită a] resurselor regale.**

345.

**O rege, prin propriile eforturi,
Străduiește-te să obții
Continuarea acumulării de regalitate
Prin [folosirea corectă a] resurselor regale.**

Ārya Nāgārjuna îi reamintește regelui despre răscrucea în care se află datorită stării temporare de rege și a influenței acestei funcții, stare din care poate să meargă fie către multă suferință pentru supuși și pentru sine însuși prin a face fapte rele care vor duce inevitabil la suferință atât în viața actuală cât și în cele viitoare, fie către multă fericire și către continuarea de nașteri ca rege în diverse tărâmurii, prin folosirea corectă a resurselor pe care le are la dispoziție, prin a efectua acțiuni bune, virtuozitate.

La scară mai mică, acest sfat se aplică și pentru persoanele obișnuite: după ce am obținut o renaștere umană datorită unor practici corecte din veștile anterioare (cum ar fi cele ale generozității și moralității), putem fie să folosim contextul uman pentru a ne afunda mult timp în existențe rele, fie pentru a beneficia de nașteri și mai bune în viitor. Tot la fel, din moment ce această

naștere umană se datorează respectării Dharmei, ar fi o greșeală să abandonăm Dharma de dragul unui rezultat temporar (adică nașterea ca om) care se datorează tot Dharmei. La o scară puțin mai mică decât pentru un rege, toate eforturile noastre anterioare care au dus la nașterea ca om vor fi anulate, șterse, distruse, dacă am folosi viața de om pentru a face fapte rele sau pentru a ne deda plăcerilor.

Pentru a ne ajuta să evităm aceste acțiuni și comportamente greșite, Ārya Nāgārjuna demonstrează în continuare că goana după plăcere este inutilă și duce la multă suferință, și că faptele rele au consecințe extrem de nedorite.

2. Înțelepciune spirituală pentru persoanele cu putere

346.

**Deși Monarhii Universali domnesc
Peste lumea cu cele patru continente,
Plăcerile lor sunt văzute ca fiind de doar două feluri –
Fizice și mentale.**

Până și cele mai favorabile renașteri în Samsara au drept plăceri aceleași două ca în orice alte feluri de renașteri, adică nu există nicio plăcere rezervată doar acestor zei și nu altor ființe. Așadar, plăcerea maximă care se poate obține în Samsara este plafonată la un maximum nu foarte mare, ea nu este în niciun caz mare sau infinită, pe lângă faptul că nu este nici permanentă. În consecință, a fugi după plăceri este lipsit de înțelepciune; chiar dacă aceste plăceri se obțin, ele sunt slabe ca intensitate și scurte ca durată. Mai mult, „costul” lor în termeni de karma negativă acumulată pentru a le obține poate fi cu mult mai mare decât câștigul avut din simțirea acelor plăceri.

347.

**Senzațiile fizice de plăcere
Sunt doar o ușurare sau o scădere a durerii.
Plăcerile mentale sunt făcute din gând,
Sunt doar ceva creat de conceptualitate.**

Senzația de plăcere atunci când mâncăm este dată doar de ușurarea senzației anterioare de foame. Dacă mâncatul ar fi o plăcere în sine, independentă de foame, dacă ar fi o sursă de plăcere prin ea însăși, atunci am putea mânca oricât, oricând, și plăcerea ar fi mereu aceeași – însă știm din experiență că nu este așa. La fel, toate plăcerile fizice și multe dintre cele mentale

apar numai din ușurare, nu sunt plăceri adevărate. În plus, plăcerile sunt în mod evident lipsite de substanță, de esență, de permanență.

Invers, doar uneori suferința este o diminuare a plăcerii, și în general ea este intrinsecă existenței dependente. De exemplu, pur și simplu stând și nefăcând nimic pentru a întreține existența umană, datorită naturii de suferință a Saṃsārei, a corpurilor, a minților, vom începe să simțim suferință: frig, căldură, oboseală, foame, sete, anxietate, frică etc., și dureri tot mai mari din aceste cauze, mergând până la deces.

Așadar, suferința apare și fără efort sau chiar în ciuda eforturilor de a o evita, pe când plăcerea apare doar cu efort și nu durează decât un timp limitat. Situația în care se află ființele nu este echilibrată, nu este o pendulare simetrică între fericire și suferință, ci este foarte mult înclinată către suferință. Proporția de suferință diferă între tipurile de nașteri, zeii având parte de mai puțină, iar oamenii, animale, fantomele și ființe din infern de tot mai multă. Cu toate acestea, suferința este majoritară ca proporție, în absolut oricare caz.

348.

**Toate plăcerile din lume,
Fiind doar o reducere a suferinței,
Sau fiind numai [creații] conceptuale,
În realitate nu sunt [plăceri].**

În realitate, la modul ultim, plăcerile nu există ca plăceri, fiind discernabile ca fiind altceva, respectiv reducere a suferinței, sau concept. Altfel formulat, senzațiile plăcute, fizice sau mentale, nu sunt de fapt plăcere sau fericire autentică.

Ca orice dharme, nici acestea nu există în realitate, nu au existență proprie, nu au esență, nu sunt produceri.

349.

**Continente, țări, orașe, case,
Vehicule, tronuri, îmbrăcăminte, paturi,
Mâncare, băutură, elefanți, cai și femei:
Plăcerile date de ele sunt obținute pe rând.**

Plăcerile având drept cauze elementele de mai sus, sau oricare alte dharme, nu sunt savurate simultan ci în momente diferite.

350.

**Când mintea are [oricare dintre acestea ca obiect],
Se spune că se simte plăcere,
Însă pentru că în acel moment
Nu este acordată atenție și celorlalte,
Celelalte nu sunt relevante în acel moment.**

Deoarece mintea nu se poate fixa simultan pe mai multe obiecte, atunci când un obiect cauzează plăcere pentru că mintea este atentă la el, toate celelalte nu sunt în atenția minții și de aceea nici nu sunt și nu pot fi cauze pentru plăcere. Din acest motiv, ele nu sunt în mod ultim cauze ale plăcerii, deoarece necesită atenția minții ca și condiție pentru a cauza plăcere.

Dacă ar fi cauze reale, existente, independente ale plăcerii, acestea nu ar avea nevoie de nimic altceva pentru a oferi plăcere, ar oferi-o mereu, fie că am fi atenți la ele, fie că nu, fie că am fi în contact cu ele, fie că nu. Mai mult, această plăcere ar fi continuă și nu ar înceta decât eventual odată cu dispariția acelor obiecte. Iar dacă această plăcere ar exista în sine, ea nu ar avea nevoie de cauze cum ar fi obiectele enumerate anterior, și în plus ar fi permanent resimțită, independent de orice cauze și condiții.

Bineînțeles, plăcerea nu are aceste caracteristici și de aceea nu este ceva după care merită jinduit sau ceva pentru care merită să fie făcute eforturi.

351.

**Când cele cinci simțuri, ochi și așa mai departe,
Își percep obiectele [simultan],
Gândul [de plăcere] nu se referă [la toate],
Și de aceea, în acel moment, nu [toate] oferă plăcere.**

352.

**Atunci când oricare dintre cele [cinci] obiecte este cunoscut
[Drept plăcut] de către unul dintre cele [cinci] simțuri,
Celelalte [patru obiecte] nu sunt cunoscute astfel de către celelalte [patru simțuri]
Pentru că ele nu sunt percepute ca obiecte în acel moment.**

Cele cinci organe de simț sunt ochii, urechile, nasul, limba și pielea. Cele cinci obiecte ale simțurilor sunt formele vizuale, sunetele, mirosurile, gusturile și obiectele tangibile. În general, în Dharma se menționează șase organe de simț, acestea cinci plus mintea. În acest caz, mintea este analizată separat, mai jos, și de aceea se enumeră doar primele cinci.

Atunci când are loc senzația unui obiect nu are loc și senzația altuia, și nici nu au loc două gânduri simultane de plăcere. De exemplu, dacă suntem atenți la un miros nu putem fi atenți simultan și la un sunet sau la o imagine, deși atenția poate să penduleze între acestea suficient de rapid încât să aibă loc impresia că toate trei sunt sesizate în exact același timp.

353.

Mintea percepe imaginea unui obiect trecut

Care a fost sesizat de către simțuri

Și imaginează (sau conceptualizează),

Și îl crede ca fiind plăcut.

Senzația de plăcere apare în urma unui proces dependent, destul de lung și de complex. Mai întâi, are loc o senzație, apărută în dependență de obiectele aparente și de simțuri; chiar dacă puțin, acest proces de sesizare (de simțire) durează, el nu este instantaneu. În acest răstimp continuitatea „obiectului” exterior nu rămâne neschimbată, deși la o observare grosieră ea poate părea nemodificată. În cazul unui film proiectat pe un ecran, obiectul, adică imaginea, se schimbă de zeci de ori pe secundă. În cazul unei flori, schimbarea grosieră este mai lentă, însă schimbarea în cadrul moleculelor, atomilor, particulelor subatomice, etc. este extrem de rapidă și de amplă; în fapt, nici măcar nu putem vorbi despre „același” obiect decât ca o simplă convenție; chiar dacă vom considera convențional că este aceeași continuitate, obiectul perceput nu mai este în exact aceeași stare cu cea din momentul în care are loc sesizarea de către simțuri, așadar putem vorbi despre un obiect trecut care a fost sesizat, deoarece starea prezentă este cu totul alta, acel obiect nu mai este „același”, nu mai este la fel. Mai departe, pe baza acestor senzații are loc percepția imaginii unui obiect, proces care durează la rândul său, și apoi are loc procesul de categorisire ca fiind ceva plăcut, în dependență de formațiunile mentale.

Deși procesul se derulează foarte rapid, el nu este instantaneu și poate fi observat, și fiecare dintre noi îl putem analiza. De fapt niciodată, nici măcar din punct de vedere convențional, nu are loc o percepție instantanee a unui obiect din prezent.

354.

O facultate a simțurilor cunoaște un singur obiect,

Și fără acel [obiect] ea nu este într-adevăr [un simț];

Invers, fără acel simț,

Obiectul nu este cu adevărat un obiect.

O anumită facultate a simțurilor, să zicem auzul, simte la un moment dat un singur obiect, de exemplu un sunet. În lipsa acestui sunet (și a oricărui sunet în general), auzul nu aude nimic, și de aceea nu putem vorbi despre auz ca despre ceva existent în realitate. Fără simțul auzului, sunetul nu este simțit. Dacă acel sunet ar fi într-adevăr existent, el ar fi sesizat independent de orice, inclusiv de auz. Dacă auzul ar fi existent cu adevărat, ar auzi chiar dacă nu ar exista niciun sunet. Așadar, simțul auzului este definit ca „cel care aude sunetul”, iar sunetul este definit ca „ceea ce sesizează auzul”. Cele două sunt definite și constatate în dependență reciprocă, ele nu există independent, sau cu adevărat.

Acest lucru este valabil pentru toate cele șase simțuri (văzul, auzul, gustul, mirosul, simțul tactil și simțul mental).

355.

Așa cum se spune despre un copil că este apărut

În dependență de un tată și de o mamă,

Așa și conștiința [vizuală] se spune că apare

În dependență de un simț al văzului și de o formă.

Conștiința vizuală apare în dependență de văz și de o formă vizibilă, ea nu există independent, inerent, cu adevărat, deși pare să existe astfel, pare să fie permanentă, pare să existe latent și să se manifeste din când în când. De fapt, ea nu are loc atunci când i se presupune existența latentă, iar atunci când este sesizabilă ea de fapt este apărută dependent, și nu existentă în realitate.

356.

Obiectele trecute și viitoare nu sunt reale,

Și nici simțurile trecute și viitoare nu sunt reale;

Obiectele și simțurile prezente nu sunt reale nici ele,

Din moment ce nu sunt diferite de cele trecute și de cele viitoare.

357.

Așa cum ochiul vede în mod greșit, drept roată,

Artificiile care se învârt foarte repede,

Tot așa, simțurile sesizează

Obiectele prezente [ca fiind reale].

Atunci când artificiile sunt puse pe o roată și aprinse, ele fac ca roata să se învârtă rapid (fiind ca niște rachete în miniatură), ceea ce cauzează iluzia unei roți de foc. Pentru senzații, pare să existe o roată de foc continuă, reală, și solidă. În același fel greșit, toate simțurile percep obiectele ca fiind reale.

Avem acum și exemplul unei boxe, care pare că emite o melodie, deși ea emite sunete discontinue într-o succesiune foarte rapidă. La fel, aromele nu sunt prezente uniform în aer, deși simțul mirosului simte un miros uniform și continuu. Același lucru este valabil și pentru gust. În ceea ce privește atingerea, acum știm că atingerea nici măcar nu are loc, senzația de soliditate fiind dată doar de mișcarea rapidă a particulelor atomice și subatomice, și de coeziunea dintre ele datorată unor forțe de atracție.

Așadar senzațiile sunt complet greșite, sesizează ceva ce nu există în realitate. Aceste exemple sunt disponibile doar acum, când știința confirmă aceste afirmații ale Divinului Buddha repetate de Ārya Nāgārjuna, și de aceea ar trebui să ne fie mai ușor să le înțelegem sensul, și să le verificăm valoarea de adevăr.

După cum am spus, la fel cum mișcarea rapidă, succesiunea rapidă, în același loc, a artificiilor dau iluzia unei roți, tot așa succesiunea rapidă și de fapt discontinuă a sunetelor simple, împreună cu ignoranța (sau cu percepția), cauzează iluzia unui cuvânt sau a unei melodii. Datorită științei moderne, știm acum că senzațiile ajung în creier sub formă de impulsuri discontinue, nu continue, și totuși și formele, și sunetele, și gusturile, și mirosurile și atingerile par continue, deși nici măcar simțirea lor și transmiterea senzațiilor nu sunt continue.

Așadar, avem aici un exemplu de iluzie, foarte bun și foarte ușor de înțeles. Acesta este motivul pentru care Divinul Buddha a spus că senzațiile nu sunt o sursă de cunoaștere corectă, și că ființele nu se pot baza pe ele.

358.

Simțurile și obiectele lor sunt privite

Ca fiind compuse din [cele patru sau cinci] elemente.

Deoarece fiecare element este lipsit de esență,

Și simțurile și obiectele sunt lipsite de esență.

Compușii unor elemente lipsite de esență nu pot fi decât lipsiți de esență.

359.

Dacă elementele ar fi diferite între ele,

Rezultă că ar trebui să existe foc fără combustibil.

Dacă ar fi amestecate, ar fi lipsite de caracteristici [distincte].

Tot așa se spune și despre celelalte elemente.

Dacă cele patru elemente (aer, apă, foc și pământ), sau cinci (și spațiul) ar fi diferite între ele, adică independente unul de altul, atunci am putea găsi undeva

un foc complet separat de ceva ce să ardă (de exemplu de lemn), adică am putea observa foc care arde fără să aibă nevoie de alt element, adică de combustibil, ceea ce este imposibil. Așadar, elementele nu sunt diferite între ele, nu sunt independente.

Dacă focul și combustibilul (de exemplu lemnul, care este inclus în elementul pământ) ar fi amestecate, atunci nu s-ar mai putea constata ce parte este foc și ce parte este lemn, și ce însușiri individuale are fiecare dintre ele. Separația acestora este pur convențională, iar știința modernă ne poate ajuta să înțelegem procesul de ardere, și că nu există de fapt un element numit foc ce se aplică pe un element numit combustibil.

Așadar, elementele nu sunt nici diferite și nici amestecate pentru a forma un compus, ele nu există nici separat și nici împreună. Acestea fiind singurele cazuri posibile, înseamnă că definiția de element este invalidă, și că „elementele” nu sunt ceva real.

Această analiză se poate aplica la orice dharme dependente una de alta, cum sunt simțul și obiectul simțului, caracteristicile de lung și de scurt, și așa mai departe. Nicio definiție a acestor dharme nu este validă, ele sunt doar conceptualizare eronată și nu ceva real. Unul din scopurile învățăturilor Divinului Buddha, repetate de Ārya Nāgārjuna, este oprirea acestei conceptualizări eronate, fără nicio legătură cu vreo realitate.

360.

Pentru că elementele sunt lipsite de esență, în ambele cazuri¹,

Tot nereal este și un compus alcătuit din ele.

Și pentru că un compus de elemente este lipsit de esență,

Atunci așa sunt și formele: lipsite de esență, nereale.

Forma, unul dintre agregate (skandha), este compusă din cele cinci elemente. Din moment ce elementele sunt lipsite de esență, sunt ireale, așa este și forma, fiind alcătuită din ele. Așadar, și corpurile materiale de orice fel, inclusiv toate corpurile ființelor vii, sunt la fel de ireale, de inexistente în realitate.

361.

Și pentru că senzațiile, percepțiile (sau discriminările),

Factorii [mentali] compoziționali (sau voliționali) și conștiințele,

Împreună sau separat, sunt lipsite de orice esență,

Atunci și ele sunt, în mod fundamental, ireale.

¹ Fie separate, fie amestecate, ca în versetul anterior.

În versetul anterior Ārya Nāgārjuna a explicat că forma este ireală, și aici continuă cu celelalte patru skandha. Toate cele cinci agregate au aceleași caracteristici, sunt lipsite de esență, nu sunt reale.

Aceste raționamente trebuie înțelese conform scopului lor de a trezi ființele ignorante. De exemplu, forma nu este ireală *pentru că* apare în dependență. Forma nu este reală, și atât. Apariția sa în dependență de elemente este predată cu scop pedagogic, cu scopul de a trezi ființele ignorante la realitate, pentru a le ajuta să realizeze adevărul, adică în acest exemplu să realizeze că forma nu este reală, că este doar închipuire, și că această închipuire nu rezistă analizei. Scopul final al acestor demonstrații este încetarea închipuirii, încetarea percepțiilor, încetarea noțiunilor și ideilor.

Divinul Buddha și Ārya Nāgārjuna explică aceeași realitate (inexprimabilă) din mai multe puncte de vedere, folosind concepte diferite pentru ca, în funcție de înclinațiile mentale ale ființelor, cel puțin una dintre explicații să poată fi înțeleasă de fiecare dintre ființe, și pentru ca ele să se trezească la Realitate.

362.

Așa cum reducerea suferinței

Este considerată ca fiind plăcere,

Așa și reducerea plăcerii

Este considerată ca fiind suferință.

Ceea ce se consideră plăcere este de fapt o reducere a suferinței, și în particular a durerii. Exemple sunt alinarea foamei, odihna, realizarea necesităților fiziologice atunci când sunt imperioase, ș.a.m.d. Senzațiile de plăcere cauzate de aceste acțiuni sunt doar o ușurare față de o stare anterioară mai rea, deci sunt cauzate numai de reducerea relativă a suferinței.

La fel, apariția foamei, a oboselii, a urgenței necesităților fiziologice, sunt doar reducerea plăcerii sau a relaxării.

Acest mecanism nu se rezumă doar la corpul fizic: a câștiga un premiu cauzează plăcere pentru că ființa consideră că a acumulat ceva față de o stare anterioară. În particular, a câștiga niște bani nesperați într-o situație financiară neplăcută poate produce plăcere. La fel, pierderea financiară sau stricarea unui obiect sunt de fapt reducerea confortului mental sau fizic față de starea anterioară pierderii. Putem găsi foarte multe exemple similare.

Așadar, plăcerea și durerea nu sunt reale ci sunt faze ale aceleiași „continuități”, iar ca noțiuni ele sunt definite în dependență reciprocă. Baza pentru apariția lor, adică agregatele, nu este nici ea reală. La fel, nici condițiile pentru apariția lor nu au o esență proprie. Acestea sunt mai multe moduri de a

indica același lucru – dharmele, noțiunile nu reflectă nimic real, și nu sunt reale nici ele.

363.

**Din moment ce ele¹ nu au esență, nu există inherent,
Trebuie abandonate jinduirea de a te întâlni cu plăcerea
Și jinduirea de a te separa de durere.
Cei care văd astfel obțin Eliberarea.**

Cei care văd că plăcerea și durerea nu au nicio esență, nicio realitate, renunță natural, automat, la încercarea și la efortul de a obține plăcere și de a evita neplăcere, se eliberează de jinduire și de aceea se eliberează și din ciclul renașterilor.

364.

**„Dar cine, sau ce, vede?”
Convențional, se spune ca este mintea.
Însă fără factori mentali nu există minte.
[Din moment ce factorii mentali]
Sunt lipsiți de esență, nu sunt reali,
Atunci nu se poate afirma că sunt simultani.**

Aici întrebarea despre „cine sau ce vede” continuă ideea din rândul anterior despre „cei care văd astfel”. Convențional, se afirmă că „mintea vede”, cu sensul de a înțelege sau a realiza. Însă mintea apare în dependență de factorii mentali (sau formațiunile mentale), și de aceea putem înțelege că nu este reală. În plus, factorii mentali nu sunt reali și ar fi greșit să afirmăm că ei sunt simultani, fiind lipsiți de existență proprie. Este la fel cu a spune că se văd doi nori simultan pe cer, deși acești nori sunt o organizare temporară a unei mase *nediferențiate* de vapori de apă (și care este nediferențiată de fapt de restul materiei).

Două dharme ireale nu pot fi simultane, de fapt nu pot fi nicicum. Așadar, nici mai mulți factorii mentali nu pot fi simultani, și nici factorii mentali și mintea nu pot fi simultani.

Altfel privit, ceea ce se numește „minte” este, din punct de vedere convențional, o înșiruire rapidă de factori mentali, la fel cum „roata de foc” din exemplul de mai sus este doar o succesiune rapidă de senzații luminoase cauzate de artificiile aflate în diverse poziții, sau cum un film este doar o succesiune rapidă de imagini statice și de sunete scurte.

¹ Plăcerea și suferința.

Așadar, „mintea” este doar o iluzie a unei continuități care în realitate nu există – deci nici „ființa”, „percepătorul” sau „ființa conștientă” nu există.

365.

**Realizând aceasta în mod corect, așa cum este, [și anume]
Că ființele transmigrante nu există de fapt, că nu sunt reale,
Atunci, în lipsa oricărei baze și a oricărei agățări,
Se obține Nirvana, ca un foc al cărui cauze au încetat.**

Din moment ce „mintea vede” și mintea nu există în realitate, și din moment ce „văzătorul” este ceea ce este presupus ca fiind „ființa”, se realizează faptul că ființele nu există în realitate.

Prin cunoașterea corectă a faptului că ființele nu există în realitate, se trece de la suferință la absența jinduirii, la încetarea nașterii, încetarea suferinței, și apoi la încetarea conceperii, perceperii, imaginării. Nu mai au loc percepții ale vreunor baze (pentru percepere, pentru raționament, pentru cunoaștere, etc.), și de aceea nici agățarea nu mai apare, deoarece ea apărea în dependență de percepția unor dharme, și de jinduire.

Nirvana nu este ceva de „atins”, nu este un loc, ci este numele convențional pentru încetarea ignoranței. Așa cum un foc încetează atunci când cauzele sale încetează (prin epuizarea combustibilului, prin răcirea combustibilului sub temperatura de ardere, de exemplu prin aruncarea de apă în foc, ș.a.m.d.), așa încetează și Samsara (și iluzia Saṃsārei și a Nirvanei), atunci când cauza lor, ignoranța, încetează.

366.

**Bodhisattvașii care au văzut astfel
Devin hotărâți [să atingă] Trezirea perfectă.
Ei continuă să renască până la Trezire
Numai datorită compasiunii lor.**

Bodhisattvașii care au obținut această realizare expusă în versetele anterioare nu mai renasc datorită karmei sau atașării (apucării, agățării, conceperii, perceperii), ci datorită compasiunii lipsită de orice noțiune sau idee de ființă, și caută să obțină numai și numai Trezirea perfectă a unui Buddha.

Din punct de vedere conceptual, în versetul 363 se definește Eliberarea ca fiind oprirea jinduirii și deci a ciclului renașterilor, iar în versetul 365 se definește Nirvana ca fiind oprirea credinței că ființele ar exista în realitate, oprirea perceperii oricăror baze, și deci oprirea oricăror aderențe, o realizare mai profundă, mai clară și cu consecințe mai ample.

Cea mai profundă realizare dintre toate este Trezirea perfectă menționată în acest verset, care înseamnă realizarea completă și clară a realității, și care este doar indicabilă sau descriptibilă cu scop strict pedagogic. Ea poate fi indicată ca fiind realizarea non-producerii sau non-apariției dharmelor, sau ca eliminarea tuturor obscurațiilor emoționale și cognitive, sau ca oprirea completă a suprapunerii datorate apariției dependente (de exemplu, suprapunerea oricărei idei, cum ar fi ideea de „nor”, peste realitatea adevărată care nu are niciun fel de „nor” și în general niciun fel de dharma), sau în multe alte moduri.

Încercarea de a indica, folosind concepte, realitatea care nu are și nu conține niciun concept, este o imposibilitate. Totuși, din compasiune, pentru a ajuta ființele să o realizeze, Buddhașii au folosit conceptele specifice ființelor pentru a le ajuta să se elibereze de concepte, la fel cum un ser antivenin este făcut din venin, sau cum un vaccin este făcut chiar din virusurile sau microorganismele față de care se va obține imunitatea după administrarea vaccinului.

367.

Cel Astfel Plecat a predat în Marele Vehicul

Acumulările [de înțelepciune și de merit] ale Bodhisattvașilor.

[Marele Vehicul] este însă luat în răs

De către cei care sunt confuzi și antagonici.

Învățăturile lui Tathāgata despre noțiunea de Bodhisattva și despre subiectele conexe sunt numite Mahayana, sau Marele Vehicul. Aceste învățături sunt de neînțeles pentru multe ființe, motiv pentru care sunt considerate greșite de către ele, sau chiar demne de dispreț.

368.

Din necunoașterea însușirilor pozitive și a defectelor,

Sau din identificarea însușirilor pozitive ca defecte,

Sau din disprețuirea însușirilor pozitive,

Ei iau în răs Marele Vehicul.

Foarte simplu spus, unele persoane consideră că a fi altruist înseamnă „a fi fraier”, sau iau în derâdere acțiunile derivate din altruism, printr-o idee ca „și la ce i-a folosit?”, fără a înțelege consecințele apărute dependent ale faptelor egoiste și ale celor altruiste.

La un nivel mai subtil, unele persoane consideră că Bodhisattvașii realizează acțiuni din atașare față de ființe și față de atingerea Trezirii, ceea ce reprezintă de fapt agățări, conform acestor persoane, și aceasta ar însemna că acei Bodhisattvași nu sunt Eliberați. Însă Bodhisattvașii au drept cauză pentru

renașteri și implicit pentru acțiune numai și numai compasiunea, care, datorită realizării descrise în versetul 365, nu are nicio legătură cu vreo bază, cu perceperea vreunei baze, și în particular cu perceperea vreunei ființe, fie „eu”, fie „altcineva”.

Unele persoane pot pretinde statutul de Bodhisattva și pot simula într-o oarecare măsură comportamentul general al unui Bodhisattva, deși nu sunt Bodhisattva. Bodhisattvașii „adevărați” sunt eliberați din ciclul renașterilor, și nu percep „ființe”, „Cale”, „Trezire”, „înțelepciune” sau „merit”. Acțiunile lor nu au nicio legătură cu aceste concepte, însă pentru ființele ignorante poate părea că au. Dificultatea înțelegerii acestui aspect, și a altora, face ca anumite persoane să ia în răs Mahayana.

Pentru a fi mai ușor de înțeles, să analizăm cazul Divinului Buddha: deși nu avea loc nicio percepție a vreunei ființe, nicio emoție și nicio percepție în general, totuși, din punctul de vedere al ființelor ignorante, Buddha vorbea și acționa ca și cum ar fi ținut cont de existența unor ființe, și de o emoție sau dorință - de a dori binele acelor ființe. Toate explicațiile sale folosesc noțiuni, ca și cum Buddha le-ar fi considerat concrete, sau reale, sau o bază, și s-ar fi bazat pe ele. Bineînțeles, nu este așa. Din compasiune, Divinului Buddha a vorbit în termenii ființelor ignorante, pe înțelesul lor, și nu pentru că ar fi considerat reale acele noțiuni. Tathāgata a afirmat în Prajñāpāramitā Sutra că nici măcar un Buddha nu este real, și cu atât mai puțin Nirvana, Samsara, ființele, sau dharmele în general.

369.

**Cei care iau în răs Marele Vehicul,
Știind totuși că ceea ce-i vatămă pe ceilalți este negativ
Și ceea ce-i ajută pe ceilalți este pozitiv,
Se spune că disprețuiesc însușirile pozitive.**

Cei care știu că vătămarea este negativă și ajutorarea este pozitivă și totuși iau în răs Mahayana (și implicit toate sfaturile conținute în ea), disprețuiesc de fapt calitățile, sunt complet dezinteresați de a face bine și chiar de a obține Trezirea.

370.

**Prin a fi nepreocupat de propriile scopuri,
Cineva se desfată doar în atingerea scopurilor celorlalți:
Această sursă a tuturor însușirilor bune este Marele Vehicul.
De aceea, cei care îl iau în derâdere sunt chinuiți.**

Preocuparea pentru scopurile celorlalți și lipsa preocupării pentru scopurile proprii este sursa întregii bucurii și a tuturor însușirilor bune din trecut, prezent și viitor. A lua în derâdere aceste lucruri (și a acționa împotriva lor, în orice fel, până și a le împiedica scriind lucrări care să descurajeze de la a urma Mahayana) duce la multe chinuri, datorită acțiunii foarte negative de a se opune la ceva foarte pozitiv.

Totuși, este foarte important de înțeles că, deși un Bodhisattva nu mai este preocupat de propriile scopuri, acestea au fost deja atinse în mare parte, Bodhisattva fiind eliberat din ciclul renașterilor. Un Bodhisattva nu renunță la propriile scopuri ca și cum am renunța noi la a cumpăra o pereche de pantofi ci, realizând Vacuitatea în general și a ființelor și a scopurilor în particular, nu mai are preocupările pe care le au ființele ignorante, iar acțiunile sale au o cu totul altă motivație. Deși nu este preocupat de scopuri personale totuși, datorită activităților sale, un Bodhisattva va atinge cel mai important scop al oricărei ființe, și anume Trezirea perfectă. Poate părea paradoxal însă, datorită legii cauzei și efectului, a-i ajuta pe ceilalți să își atingă scopurile duce indirect la atingerea propriilor scopuri.

Simpla renunțare la propriile scopuri și ocuparea de scopurile celorlalți nu califică o ființă ca fiind Bodhisattva. Aceste activități trebuie să urmeze realizărilor care duc la Eliberare, și Eliberării. Aceasta este și succesiunea logică pentru că, așa cum până când cineva nu a învățat să înoate nu îi poate salva pe alții de la înec pentru că nu are niciun sprijin de oferit și nici nu are ce să îi învețe, o ființă neeliberată îi poate doar puțin pe ceilalți, ea nefiind încă un Bodhisattva ci doar o ființă ignorantă bine intenționată.

371.

Până și o persoană care crede¹ suferă² datorită înțelegerii greșite;

Cineva care este ostil [Mahayanei], suferă datorită animozității.

Dacă se spune că până și persoana credincioasă este chinuită,

Ce s-ar mai putea spune despre cea care este ostilă?

Persoana care crede în Vacuitate suferă sau o abandonează datorită înțelegerii greșite a Vacuității și în consecință a Mahayanei; de exemplu poate crede în mod greșit că învățătura despre Vacuitate neagă cauza și efectul în cadrul iluziei, neagă apariția dependentă în cadrul iluziei, deoarece afirmă că iluzia nu este reală și de aceea nici cauza și nici efectul nu sunt reale, și că nici apariția dependentă nu este reală. Acestea sunt doar înțelegeri greșite ale învățăturilor Divinului Buddha.

¹ În Vacuitate.

² Sau „o abandonează” (pe Vacuitate).

Persoana care crede că Vacuitatea este un model conceptual care poate duce la Eliberare prin realizarea înțeleșului său, și crede că Vacuitatea indică realitatea adevărată, dar totuși nu o înțelege ci crede că este nihilism și de aceea devine indiferentă la acțiunile proprii (așa cum s-a explicat tot în această lucrare a lui Ārya Nāgārjuna) și bineînțeleș nu înțelege nici Mahayana, va ajunge să se chinuie în iaduri datorită eșuării în a urma calea cea bună. Ea nu va mai realiza acțiuni virtuozose și, datorită înclinațiilor anterioare, va continua să realizeze acțiuni negative.

Cu atât mai mult, persoanele care se opun activ învățăturilor despre Vacuitate (sau non-producere) și altruismului vor ajunge să renască în iaduri. Deși sună a amenințare sau a blestem, totuși nu este, ci este simpla descriere a unui mecanism – blocarea realizării realității și blocarea faptelor bune sunt ambele foarte negative: (1) învățătura despre Vacuitate duce la realizarea adevărului, la Eliberare și la Trezire, deci opunerea la ea este opunerea la eliberarea ființelor de suferință, ceea ce este extrem de negativ; (2) altruismul duce la acumularea de merit și indirect și de înțelepciune, pentru toate ființele implicate, și opunerea față de el este aproape la fel de negativă.

372.

Este explicat în medicină

Că otrava poate fi eliminată de otravă.

Ce contradicție ar fi în a spune că

Ceea ce [poate] aduce vătămare [în viitor]

Poate fi eliminat de suferință?

La fel cum otrava este folosită la crearea de antidoturi și cum plombarea unui dinte, deși neplăcută, evită mai multă suferință pe viitor, nu este deloc absurd să credem că acțiunile unui Bodhisattva, deși aflat în Samsara, adică în mijlocul suferinței, ar elimina cu mult mai multă suferință în viitor, care suferință ar fi avut loc dacă acele acțiuni nu ar fi fost făcute.

373.

[Scripturile¹] spun: Mentea este o condiție necesară pentru toate dharmele.

Mentea este factorul principal.

Așadar, dacă cineva face ceva de ajutor cu intenția de a ajuta,

Cum ar putea [n.t. acțiunea] să nu fie de ajutor, chiar dacă implică și suferință?

¹ Sutrele.

Toate dharmele apar în dependență de minte, așa cum afirmă Tathāgata și în primul verset din Dhammapada. Ca un corolar al acestei stări de fapt, motivația are influența cea mai mare asupra rezultatului unei acțiuni. De aceea, o acțiune altruistă având o motivație altruistă va avea un rezultat pozitiv, chiar dacă este implicată și suferința în acest proces.

374.

**Dacă cineva este dispus să facă ceva neplăcut
Dar care va fi de ajutor mai târziu,
Atunci ce să mai spunem despre a face ceva
Atât pentru sine însuși cât și pentru ceilalți,
Care este atât plăcut cât și benefic?
Acesta este un principiu de când lumea.**

De exemplu, dacă suntem dispuși să îndurăm oboseală sau foame lucrând pentru a atinge un scop lumesc, considerându-le un neajuns minor în raport cu rezultatul urmărit, cu atât mai mult a lucra pentru binele propriei persoane și pentru binele celorlalți (în această exprimare ființele sunt considerate convențional), cu scopul de a atinge starea finală de Buddha și de a ajuta toate ființele să facă la fel, este un rezultat imens de benefic prin comparație cu orice suferință resimțită în acest proces.

Ultimul rând imită exprimarea Divinului Buddha menționată și în Dhammapada atunci când descrie convențional anumite legi ale existenței (anumite Dharme). Așa cum gravitația este o lege veche de când lumea, și altele sunt la fel, ca de exemplu legea cauzei și a efectului, sau faptul că ura nu este niciodată oprită de ură, ci numai de iubirea binevoitoare (Dhammapada, 5).

375.

**Dacă prin renunțarea la plăcerile triviale
Apare mai târziu o fericire cu mult mai mare,
Atunci, văzând că se poate obține fericirea mai mare,
Cei inteligenți ar trebui să renunțe la plăcerile mărunte.**

376.

**Dacă asemenea lucruri nu ar putea fi îndurate,
Atunci medicii care dau leacuri cu gust neplăcut
Ar dispărea. Nu este [rezonabil]
Să dăm uitării [marea plăcere de dragul celei mici].**

„Inteligența” în acest context se referă și la înțelepciune.

A renunța la o plăcere mică și de moment poate fi neplăcut pentru moment, însă rezultatul final este obținerea unei plăceri cu mult mai mari și mai durabile. La fel, a lua un medicament poate fi neplăcut, dacă este de exemplu amar sau se injectează, însă efectul său este vindecarea corpului de boală. Nu este rezonabil să evităm neplăcerea mică, pentru că astfel evităm și plăcerea mare.

377.

**În unele cazuri, înțelepții văd
Că ceva vătămător poate fi de ajutor.
Regulile generale și excepțiile lor
Sunt explicate în toate tratatele.**

Uneori, ceea ce produce vătămare acum poate avea în viitor consecințe pozitive cu mult mai mari decât vătămarea de acum, la fel ca în cazul unei injecții.

Aceste reguli generale și excepțiile de la ele se regăsesc în multe dintre discursurile Divinului Buddha și în analizele despre acestea.

378.

**Care ființă inteligentă ar lua în răs
Explicațiile din Marele Vehicul
Despre faptele motivate de compasiune
Și despre înțelepciunea imaculată?**

Ce ființă cât de cât inteligentă (adică având o minimă înțelepciune și o capacitate de a raționa) ar lua în răs acumularea de merit (prin acțiuni altruiste pricepute) și acumularea de înțelepciune (prin realizarea tot mai profundă a înțelepciunii-cunoaștere imaculată, adică prajñāpāramitā), descrise în Sutrele Mahayana?

379.

**Considerându-se nepotrivite pentru măreața sa întindere
Și pentru imensa sa profunzime,
Ființele ignorante – dușmani ai lor înșile, și ai celorlalți –
Râd în ziua de astăzi de Marele Vehicul,
Datorită confuziei, dezorientării și ignoranței.**

Neînțelegând Vacuitatea sau absența producerii, ființele ignorante nu înțeleg temeiul pentru compasiune și motivația pentru Eliberare și pentru atingerea stării de Buddha. De aceea, ele iau în derâdere aceste învățături, sau le disprețuiesc, sau le resping, sau chiar descurajează și împiedică predarea și

răspândirea lor. Din acest motiv, ele blochează chiar eliberarea ființelor de suferință, făcând prin aceasta foarte mult rău, și de aceea fiind atât proprii dușmani (prin evitarea realizării realității și prin acumularea de karma negativă) cât și dușmanii ființelor (prin împiedicarea realizării realității, și prin alte fapte negative). Așa cum putem vedea, binele propriu și binele celorlalți, răul propriu și răul celorlalți, sunt toate inseparabile, de fapt. Acest lucru demonstrează tot Vacuitatea, tot faptul că dharmele, în cazul acestor noțiuni, nu reflectă nimic real, ci sunt doar definiții imaginare neindependente.

380.

**Esența [n.t. convențională] a ceea ce promovează Marele Vehicul
Este generozitatea, moralitatea, răbdarea, efortul [viguros],
Concentrarea, înțelepciunea și compasiunea.
Cum ar putea fi aceasta greșit?**

Mahayana promovează cele șase perfecțiuni transcendente, și compasiunea.
Cum ar putea fi acest lucru greșit?

381.

**Scopurile celorlalți sunt [atinse] prin generozitate și moralitate.
Propriile scopuri sunt [atinse] prin răbdare și prin efort.
Concentrarea și înțelepciunea duc la Eliberare.
Aceasta rezumă învățăturile Marelui Vehicul.**

382.

**Pe scurt, învățăturile lui Buddha includ
Ceea ce este benefic pentru sine și pentru ceilalți, și Eliberarea.
Aceste aspecte sunt conținute în cele șase perfecțiuni.
Așadar, și acestea sunt tot cuvintele lui Buddha.**

Divinul Buddha a predat învățături despre ceea ce este benefic pentru sine și pentru ceilalți, și Calea care duce la Eliberarea de suferință. El nu a predat nimic altceva, de exemplu nimic despre a face rău, nimic despre activități făcute cu scopul de a genera suferință. Învățătura sa este exclusiv orientată spre benefic și spre eliberare. Învățăturile despre cele șase pāramitā (perfecțiuni transcendente) sunt o altă formulare a acestor învățături, și sunt tot cuvintele lui Buddha, nu sunt o invenție ulterioară.

383.

**Cei orbiți de ignoranță nu pot suporta acest Măreț Vehicul,
În care Buddha a predat marea Cale care duce la Trezire,
Și care constă în merit și în înțelepciune.**

384.

**Se spune despre Victorioși că au acumulat merit inimaginabil,
Și de aceea și calitățile lor sunt inconceptibil de ample, asemenea spațiului.
Așadar, trebuie să acceptăm măreția Buddhașilor,
Așa cum este explicată în Vehiculul Universal.**

Vehiculul Universal este un alt nume pentru Dharma. Deși anumite persoane pot identifica două sau trei „vehicule” sau „căi” (Hīnayāna, Mahāyāna și uneori și Vajrayāna), de fapt Dharma este una singură, un singur Vehicul, o singură Cale, care duce la Buddhitate, așa cum a explicat Divinul Buddha în mai multe discursuri, și Ārya Nāgārjuna în versetul 388, mai jos.

385.

**Până și moralitatea [lui Buddha] era dincolo
De capacitatea lui Śāriputra.
Așadar, de ce nu acceptăm că
Măreția Buddhașilor este inimaginabilă?**

Śāriputra a fost unul dintre Arhații discipoli ai lui Buddha, care avea o inteligență scilicet, o înțelepciune pătrunzătoare, și o memorie extraordinară. El era considerat printre cei mai avansați dintre toți Ascultătorii, și în unele cazuri chiar între primii trei dintre Discipoli. Cu toate acestea, înțelepciunea și realizarea lui Buddha, capacitățile sale, toate sunt infinit mai mari decât ale lui Śāriputra, și decât ale oricărei ființe. Măreția unui Buddha este inimaginabilă, și numai măreția unui alt Buddha o egalează, într-un mod tot inimaginabil.

386.

**Absența producerii, predată în Marele Vehicul¹,
Și Extincția² predată în celălalt³, sunt de fapt Vacuitate.
Așadar, trebuie să acceptăm că
Extincția și non-apariția sunt de fapt același lucru.**

¹ Mahāyāna.

² Nirvana, încetarea.

³ Hīnayāna.

Absența producerii sau a apariției, așa cum a fost predată de către Buddha în Sutarele Marelui Vehicul (cum ar fi Prajñāpāramitā Sutra), și Extincția suferinței (sau Nirvana) indică același lucru, în două moduri diferite. Divinul Buddha a predat același lucru folosind mai mulți termeni, cu scopul de a ajuta cât mai multe ființe. De aceea, el a explicat în funcție de capacitatea lor de înțelegere și de ideile convenționale folosite de ele.

387.

**Vacuitatea este măreția [învățăturilor] Celui Trezit;
Reflectând în acest fel cu judecata,
Cum ar putea ca ceea ce este predat în Marele Vehicul
Și în celălalt [n.t. Vehicul]
Să nu fie egale pentru cel înțelept?**

Tot ceea ce a predat Buddha a indicat spre aceleași „lucruri”, doar că în limbaj diferit, potrivit pentru cei care îi ascultau discursurile. Natura de Tathāgata predată în a treia învârtire a Roții Dharmei (vehiculul Mahayana, măreț sau universal, sau vehiculul Vajrayana, de diamant), non-producerea sau non-apariția predată în a doua învârtire a Roții Dharmei (vehiculul Mahayana), și Vacuitatea, Lipsa Semnelor și Lipsa Dorințelor predate în prima învârtire a roții Dharmei (vehiculul Hinayana, sau al Ascultătorilor, sau fundamental), sunt toate noțiuni echivalente, doar că explicate în moduri diferite, în termeni diferiți, pentru a afecta pozitiv cât mai multe ființe, în funcție de predispozițiile lor mentale, și pentru a le ajuta să realizeze în mod direct natura inexprimabilă a Realității.

388.

**Ceea ce Tathāgata a predat cu o intenție specială,
Nu este ușor de înțeles.
De aceea se spune că sunt trei Vehicule (sau Căi),
Sau doar unul (sau una).
Așadar, trebuie să te protejezi prin a fi neutru.**

În școlile buddhiste există persoane care disprețuiesc unul sau altul dintre Vehicule (sau Căi), deoarece acele persoane nu înțeleg complet vasta și profunda învățătură predată de Buddha, adică nu înțeleg Dharma. Pentru diferite persoane, în funcție de capacitatea lor de înțelegere, Buddha a afirmat atât faptul că ar exista trei vehicule sau căi, care duc la starea de Arhat, de Pratyekabuddha și de Buddha, cât și faptul că aceste trei căi sunt o separație noțională artificială (cum ar fi în cazul unei clădiri parterul și etajele 1 și 2, adică

trei niveluri aparent diferite, dar care de fapt sunt aceeași clădire), și că este la fel de corect să se spună că există o singură Cale care duce până la urmă, treptat, până la Buddhaitate (la fel cum, în exemplu, este vorba despre aceeași clădire, cu același acoperiș). La un moment dat, Arhații și Pratyekabuddhații sunt „treziți” din starea lor de absorbție de către Buddhași, și continuă pe Cale până când ei înșiși devin Buddhași.

Cel care nu înțelege trebuie să rămână neutru față de aceste vehicule, să nu le vadă superioare sau inferioare, și în niciun caz să nu le disprețuiască.

389.

Prin a fi neutru, nu faci nimic greșit,

Însă negativitatea vine din furie - cum ar putea fi o virtute?

Așadar, cei care caută binele pentru ei înșiși

Nu trebuie să disprețuiască Marele Vehicul.

Adepții Hinayana, a părții din Dharma care descrie atingerea nivelurilor de Arhat și de Pratyekabuddha, nu trebuie să disprețuiască Mahayana, care este partea din Dharma care descrie atingerea nivelului de Tathāgata (respectiv Calea unui Bodhisattva până acolo) doar pentru că nu o înțeleg. Și invers, adepții Mahayana și Vajrayana nu trebuie să disprețuiască celelalte căi, pentru că de fapt toate trei sunt una singură, sunt nediferențiate.

În plus, disprețul, respingerea, negativitatea vin din furie, care este o kleśa, o tulburare mintală, care vine din ignoranță.

390.

Dorințele aspiraționale ale unui Bodhisattva,

Și faptele și dedicările [de merit],

Nu au fost descrise în Vehiculul Ascultătorilor (Śrāvakașilor).

Așadar, cum ar putea cineva deveni un Bodhisattva, prin el?

391.

[În Vehiculul Ascultătorilor,] Divinul Buddha nu a explicat

Fundațiile pentru Trezirea unui Bodhisattva.

În afara Victorioșilor, ce autoritate mai mare

Există pentru acest subiect?

Nu toate practicile Bodhisattvașilor sunt cuprinse în secțiunea din învățăturile lui Buddha considerată ca fiind “Vehiculul Ascultătorilor”, sau Hinayana.

392.

**Calea comună Ascultătorilor și Bodhisattvașilor include fundațiile
[Pentru Arhat], sensul Adevărilor Nobile, și mijloacele pentru Trezire.
Dacă ar fi rezultatul acestei căi,
Cum ar putea fi Buddhaitatea superioară [nivelului de Arhat]?**

Meditația la sensul adevărilor nobile, și cele 37 de mijloace sau aripi ale Trezirii, sunt comune Arhaților, Pratyekabuddhașilor și Bodhisattvașilor, însă cei din urmă nu se limitează la acestea. O ființă care a atins starea de Arhat sau de Pratyekabuddha va continua la un moment dat drumul către starea de Buddha, așadar va deveni Bodhisattva și va realiza activitățile și practicile necesare pentru atingerea Buddhității. Aceste practici nu se rezumă la cele considerate aparținând vehiculului Arhaților.

Prin aceasta, Ārya Nāgārjuna demonstrează că aceste căi nu sunt echivalente, nu sunt separate, nu „duc în același loc”, ci sunt părți sau etape ale aceleiași căi care duce la Buddhitate, iar practicile Bodhisattvașilor sunt partea din cale care este cea mai profundă și mai amplă. De asemenea, el repetă și clarifică faptul că starea de Arhat este inferioară stării de Buddha.

393.

**Învățăturile care se ocupă de faptele Bodhisattvașilor
Nu au fost menționate în Sutrele [Vehiculului Ascultătorilor]
Însă au fost explicate în Marele Vehicul.
Așadar, înțelepții trebuie să îl accepte [ca fiind cuvântul lui Buddha].**

394.

**Așa cum un profesor de gramatică pune mai întâi elevii
Să citească un model al alfabetului,
Așa și Buddha a predat discipolilor
Învățăturile pe care ei le puteau asimila.**

395.

**Unora, el le-a predat învățăturile
Care să îi oprească din a mai face fapte rele;
Unora, cele pentru acumularea de merit și de virtute;
Unora, învățături bazate pe dualitate;**

396.

**Unora, învățături bazate pe non-dualitate;
Și altora, o Dharma profundă care înspăimântă fricoșii,
Având o esență de vacuitate și de compasiune,
Și care este mijlocul prin care se atinge Trezirea deplină.**

Aici Ārya Nāgārjuna explică motivul pentru care Divinul Buddha a predat felurite învățături, potrivite nivelului celor cărora se adresa, la fel cum procedează un profesor care, treptat, își învață elevii mai întâi alfabetul și abia apoi gramatica unei limbi, într-o succesiune logică.

Ființelor cu o capacitate limitată Buddha le-a predat despre evitarea faptelor rele și despre cultivarea faptelor bune, prin cele zece căi de acțiune.

Ființelor cu capacitate medie Buddha le-a predat învățăturile despre Eliberare, dar în termenii noțiunilor duale. Divinul Buddha a predat agregatele, care au natura nepermanenței și a suferinței, și cu care ființele nu trebuie să se identifice, astfel încât acestea să se elibereze de suferință și să devină Arhați.

Ființelor cu capacitate înaltă Buddha le-a predat învățăturile despre non-dualitate, adică despre vacuitate, referitoare la orice dharma.

Ființelor cu capacitate excepțională Buddha le-a predat cea mai profundă învățătură, care este cea despre Calea unui Bodhisattva, învățătură care îi înspăimântă pe cei fricoși și care include învățături despre non-apariție (sau non-producere), referitoare la orice fenomen (dharma), și toate celelalte învățături enumerate mai sus. Această învățătură profundă este detaliată și în Prajñāpāramitā Sutra, și duce la Trezirea deplină a unui Tathāgata.

Astfel, Victoriosul a arătat ființelor Calea de urmat pentru eliminarea completă a suferinței, a tulburărilor emoționale și a întunecărilor cognitive, pe etape, permițând acestora să își crească treptat capacitatea, prin efort, până la a putea urma Calea unui Bodhisattva și a ajunge la capătul ei, la Buddhitate.

397.

**Așadar, înțelepții trebuie să înceteze
Să disprețuiască Marele Vehicul (Mahayana)
Și trebuie să genereze o încredere specială,
De dragul atingerii Trezirii perfecte.**

398.

**Prin încrederea în Marele Vehicul
Și prin practicarea a ceea ce este explicat în el
Se obține cea mai înaltă Trezire și, de-a lungul drumului,
Toate felurile de bucurii[, inclusiv lumești].**

399.

Trebuie să asimilezi ferm

Practicile generozității, moralității și răbdării,

Care au fost predate în special pentru laici,

Și care au o esență a compasiunii.

Desigur, sfatul lui Ārya Nāgārjuna se referă nu doar la rege ci la orice persoană, și nu se limitează la aceste trei practici, după cum putem vedea în întregul tratat. Aici se pune accentul numai pe primele trei perfecțiuni pentru a motiva cititorul să urmeze Dharma, chiar dacă a fost copleșit de profunzimea și vastitatea celor descrise anterior.

400.

Totuși, dacă, din cauza nedreptății lumii,

Este greu să guvernezi conform Dharmei,

Atunci este mai bine pentru tine să devii un călugăr,

De dragul Dharmei și al măreției.

Mințile ființelor (în acest caz al supușilor și al celor din regatele vecine) fiind atât de grosolane, de aspre, de nedisciplinate și de nedezvoltate, este posibil ca regele să nu poată guverna în acord cu Dharma și cu principiile ei bine intenționate și elevate. Atunci, decât să guverneze prin acte dure sau violente (pentru că cele mai delicate nu sunt bine primite sau nu au efect) și astfel comportamentul și gândirea regelui să degenereze foarte mult, și implicit să acumuleze și foarte multă negativitate, ar fi mai bine ca regele să devină călugăr, pentru a putea urma și practica Dharma în continuare, așa cum a făcut și înainte de a se naște prinț. Aici nu este vorba despre fuga de responsabilitate ci, asemenea lui Buddha, regele ar transmite mesajul că Dharma este cu mult mai importantă decât puterea, gloria și averea unui regat, și i-ar inspira și pe ceilalți să facă la fel. În plus, regele s-a născut ca prinț din cauza studiului și aplicării Dharmei, și ar fi absurd ca el să renunțe la Dharma de dragul regatului a cărui obținere este doar un efect lateral al studiului și aplicării Dharmei.

Cel de-al patrulea capitol al Ghirlandei Prețioase, Politica regală, s-a încheiat.

Capitolul 5

Practicile unui Bodhisattva

1. Abandonarea tulburărilor și cultivarea bunătății

401.

După ce ai devenit călugăr,

Trebuie mai întâi să devii hotărât să te antrenezi.

Trebuie să te străduiești în disciplina pentru eliberarea individuală și în Vinaya,

În citirea și în ascultarea frecventă a învățăturilor,

Și în lămurirea înțeleșurilor.

Viața de călugăr este cu mult mai simplă decât cea de laic, ceea ce înseamnă că sunt mai puține ocazii pentru a face fapte rele, și în plus călugării au mai mult timp la dispoziție pentru studiul Dharmei.

Un călugăr trebuie să înceapă cu hotărârea de a se antrena în Dharma, care este opusul unei vieți leneșe având toate necesitățile minime asigurate, așa cum din nefericire trăiesc unii călugări (și uneori acesta poate fi și motivul pentru care devin călugări).

Călugărul trebuie să înceapă cu disciplina monastică (Vinaya, sau „cea care conduce”), cu eforturile pentru Eliberarea personală (Prātimokṣa), și cu studiul și înțelegerea învățăturilor Dharmei – pe lângă Vinaya mai fiind și Sutra (sau discursurile Divinului Buddha) și Abhidharma (sau cunoașterea manifestă) care a fost predată tot de către Buddha.

402.

Apoi, trebuie să nu mai faci, trebuie să abandonezi

Cele numite „diferite feluri de greșeli”.

Asiduu, trebuie să înveți să le recunoști [n.t. și să le eviți]

Pe cele cunoscute ca fiind cincizeci și șapte ca număr.

Aceste cincizeci și șapte de greșeli vor fi menționate mai jos. În enumerare, Ārya Nāgārjuna se bazează pe un text de Abhidharma numit Ksudravastuka.

403.

(1) Agresivitatea sau atitudinea războinică este o tulburare și o agitare serioasă a minții[, și apare din furie].

(2) Ranchiuna sau dușmănia apare din a avea [furia] constant.

(3) Tăinuirea este ascunderea faptelor rele.

(4) Ostilitatea sau reavoința este obișnuința cu faptele rele, și agățarea de ele.

404.

(5) Disimularea (sau păcălirea cuiva că îi vrem binele) este înșelătorie.

(6) Amăgirea (sau dorința de a impresiona) este deformarea minții către escrocherie.

(7) Invidia este a fi deranjat(ă) de însușirile pozitive ale celorlalți.

(8) Zgârcenia este frica de a dăru.

405.

(9) Nerușinarea și (10) Lipsa jenei

Sunt insensibilitatea în ceea ce privește propria persoană,

Și respectiv în ceea ce-i privește pe alții.

(11) Îngâmfarea este incapacitatea de a acorda respect.

(12) Străduința greșită este a fi poluat(ă) de agresivitate.

Nerușinarea este a nu-ți fi rușine de propriile acțiuni greșite, fie că sunt observate de alte ființe, fie că nu. Lipsa jenei este nepăsarea față de impactul propriilor acțiuni negative asupra celorlalți.

406.

(13) Aroganța este fudulie [datorită averii, ș.a.m.d.]

(14) Nepăsarea este absența strădaniei pentru virtute.

(15) Mândria este de șapte feluri,

Pe care le voi explica.

În cele ce urmează, pentru a fi mai ușor de urmărit, am numerotat cele șapte feluri de mândrie cu m1-m7.

407.

A considera că ești mai jos decât cei mai de jos,

Sau egal(ă) cu egalii,

Sau mai mare decât cei de jos, sau egal(ă) cu cei de jos –

Toate sunt numite mândria sinelui (m1).

A considera ființe ca fiind „inferioare” este o formă de mândrie. A te considera mai jos decât cele mai de jos ființe este o formă de mândrie perversă, deoarece prin aceasta persoana se consideră specială, chiar dacă într-un mod negativ. A te considera egal(ă) cu cei de pe același nivel este o formă de competiție, iar a te considera superior (superioară) sau egal(ă) cu cei „inferiori” este tot mândrie, respectiv competiție (care e întotdeauna însoțită de dorința de a câștiga și de a fi superior / superioară).

408.

**A te considera ca fiind egal(ă) cu cei care,
[Prin cel puțin o însușire pozitivă,] îți sunt superiori,
Este numită mândrie din cauza presupunerii (m2).
A considera că ești superior (sau superioară) celor superiori,**

409.

**Gândind că ești mai presus decât cei de foarte sus,
Este mândrie dincolo de [orice] mândrie(m3);
Asemenea absceselor apărute pe rănilor deja existente,
Aceasta este foarte rea și perversă.**

410.

**Cele cinci agregate vide
Sunt numite „luate în posesie”.
Considerarea lor ca fiind „eu”
Este numită mândria de a gândi „eu [sunt]” (m4).**

Despre cele cinci agregate (skanda) ființele cred că alcătuiesc cu adevărat o persoană (eu, ceilalți), și sunt asumate în momentul nașterii (care este de fapt aproape de momentul fecundării, și nu al expulziei fătului, așa cum considerăm în mod obișnuit), motiv pentru care se numesc „luare în posesiune”, sau se spune despre ele că au fost însușite.

Pentru a da un exemplu mai modern, este ca și cum cineva care joacă un joc video se identifică cu personajul din joc și spune „eu am împușcat cinci inamici și apoi am fugit în pădure”.

A percepe un „eu” în cele cinci agregate care sunt de fapt lipsite de orice esență, de orice sine, este mândria de a gândi noțiunea de „eu”. Ca alt exemplu, aceasta seamănă cu a pune un ou auriu în patul unui copil mic, noaptea, și apoi a-i spune dimineața că el a făcut acel ou. Dacă se lasă convins, copilul va fi foarte mândru că a făcut un „ou de aur”, deși nu are nicio amintire despre asta, și nici nu știe cum l-ar fi putut face – însă nu este important pentru el, ci important este

că „l-a făcut”. Acel copil își însușește acest act, deși nu are nicio idee despre cum s-ar fi putut întâmpla.

La fel, deși o ființă obișnuită nu are nicio amintire despre apariția (dependentă) a agregatelor considerate „eu” și nici vreo idee despre cum ar fi apărut acest „eu”, totuși se mândrește cu agregatele, cu „eu”, în diverse feluri. De fapt, în realitate nu există nicio ființă în agregate, și nici în vreo altă parte.

411.

Cineva care gândește că a obținut rezultate [ale căii spirituale]

Care încă nu au fost obținute, are mândria vanității (m5).

Când cineva se laudă pe sine, dar pentru fapte negative,

Este considerat de către înțelepți ca având mândrie greșită (m6).

Probabil că fiecare dintre noi cunoaște exemple de falși „guru” (de falși maeștri), și de persoane care se laudă cu fapte negative, sau cu bunurile dobândite prin corupție, hoție, violență, și așa mai departe.

412.

A te batjocori pe tine însuși, gândind

„Nu sunt bun de nimic!”

Este numită mândria inferiorității (m7).

Aceasta este o descriere pe scurt a celor șapte feluri de mândrie.

A considera că nu ești bun(ă) de nimic duce la milă față de sine însuși, care este un mod de a considera propriul sine ca fiind special în raport cu alte „sine”, în plus față de greșeala de a considera sinele ca fiind real. Acestea au fost cele șapte feluri de mândrie. Textul continuă cu enumerarea celor cincizeci și șapte de feluri de greșeli.

413.

(16) Ipocrizia este a controla simțurile

De dragul câștigului și al respectului.

(17) Flatarea este a vorbi lucruri plăcute

De dragul câștigului și al respectului.

A realiza acțiuni care par virtuozitate pentru a da impresia unei persoane integre sau generoase, dar realizate cu motivația de a câștiga bunuri și faimă, este ipocrizie. A complimenta și a vorbi plăcut cu același scop, este flatare.

Invers, dacă simțurile sunt controlate din convingere corectă, din înțelepciune, și dacă vorbele plăcute sunt spuse din convingere corectă, și fără a aștepta nimic în schimb, atunci acestea nu sunt acțiuni greșite.

414.

(18) A lăsa să se înțeleagă este a lăuda

Averea altuia, pentru a obține [n.t. o parte din ea].

(19). Hărțuirea este manifestarea batjocurii față de alții,

Pentru a obține bunuri de la ei.

De exemplu, a spune „Vai ce prăjituri bune și aspectuoase ai acolo! Sunt sigur(ă) că oricine mănâncă din ele este încântat!”, cu scopul de a obține o parte din acele prăjituri, este o acțiune greșită. A spune „Ce zgârcit(ă) ești că nu vrei să îmi dai prăjituri! Zgârciții vor renaște ca fantome flămânde!” cu scopul de a determina prin presiune obținerea de prăjituri, este tot o acțiune greșită.

415.

(20) A dori obținerea de lucruri pe baza a ceea ce a fost obținut deja

Este a lăuda achizițiile anterioare, a insinua.

(21) A cârcoti sau a cicăli înseamnă a remarca mereu

Greșelile făcute de alții.

A spune „ce pătură frumoasă am primit de la tine data trecută!” cu scopul de a mai primi încă ceva înseamnă a insinua.

416.

(22) Non-concentrarea este iritarea lipsită de respect

Apărută din boală.

(23) Agățarea este atașarea leneșilor

De posesiunile lor rele.

Acest verset mai este tradus și astfel:

(22) Stupefacția este starea de a fi copleșit de confuzie

Care apare din a nu gândi clar, sau din boală.

(23) Plictiseala este atașarea leneșilor

Care apare atunci când sunt lipsiți

De cele necesare pentru a se întreține.

417.

(24) Discriminarea diferențelor este

O atitudine tulburată de dorință, ură și/sau ignoranță.

(25) Neexaminarea minții este explicată ca

Nefolosirea ei la nimic (sau ca lipsă a atenției).

Deosebiri între plăcut și neplăcut, între de dorit și de evitat, între prieten și dușman, și așa mai departe, sunt cauzate de ignoranță, dorință și ură.

Neatenția este opusul conștienței introspective, adică nu are loc observarea stărilor mentale, dacă sunt virtuozitate sau nu, dacă sunt sub influența perturbărilor sau nu, ș.a.m.d. și desigur nici corectarea lor.

418.

(26) Degenerarea respectului și a venerației pentru faptele

În conformitate cu Dharma, apare din lene.

(27) O persoană rea este văzută ca fiind un ghid spiritual

[Care pretinde] că are căile Victoriosului Transcendent.

Dacă, deși remarcăm faptele virtuozitate și/sau înțelepciunea unor ghizi sau învățători ai Dharmei și totuși nu le acordăm respectul și venerația cuvenite pentru acestea, înseamnă că suntem leneși și că pierdem din lene ocazia de a acumula merite pentru aceste acțiuni.

O persoană rea este cineva care pretinde că are realizări spirituale sau înțelepciune, când de fapt nu le are, și care ghidează ființele pe căi greșite, datorită ignoranței sale. Aceasta este o acțiune foarte negativă, cu consecințe foarte negative pentru toate ființele implicate.

419.

(28) Jinduirea este o mică încălcare (sau obscurare mentală)

Care apare din dorința pasională (sau din atașare din dorință).

(29) Obsesia este o mare încălcare

Care apare din dorința pentru ceva.

Dorința mai slabă care apare din atașare este numită jinduire, iar atitudinea care apare din dorința puternică și necontrolată pentru ceva este numită obsesie. Ambele au drept obiect dharma vide, ireale, inexistente, închipuite.

420.

(30) Zgârcenia este o atitudine

De agățare de propriile bunuri,

(31) Zgârcenia nepotrivită este atașarea

De bunurile altora.

Zgârcenia împiedică actele de generozitate, și cel mai adesea are drept efect viitor sărăcia și renașterea ca Preta.

Zgârcenia nepotrivită este a dori ceea ce are o altă ființă, de exemplu un obiect vestimentar, sau un automobil.

A dori un obiect *similar* cu cel al altei ființe este doar dorință, care poate varia de la jinduire la obsesie.

421.

(32) Pasiunea nereligioasă este a lăuda femeile, din dorință,

Când ar trebui de fapt ca ele să fie evitate.

(33) Înșelătoria este când cineva pretinde

Că posedă însușiri pozitive care de fapt îi lipsesc.

Toate aceste sfaturi de a evita greșelile mentale și acțiunile negative se adresează călugărilor, dar desigur pot fi urmate și de către laici, pentru că defectele minții sunt aceleași.

422.

(34) Dorința puternică este jinduirea extremă

Dusă dincolo de posibilitatea de a fi satisfăcută.

(35) Dorința pentru avantaje este a dori să fii cunoscut(ă),

În orice mod posibil, ca având însușiri pozitive superioare.

Lăcomia extremă este dorința puternică ce face imposibilă obținerea bogăției de a fi mulțumit(ă).

În cazul greșelii cu numărul 35, din dorința pentru recunoaștere, persoana ignoră faptul că acele însușiri îi lipsesc și minte în ceea ce le privește, le simulează, păcălește ființele, ș.a.m.d.

423.

(36) Non-rezistența este incapacitatea

De a suporta vătămarea și suferința.

(37) Indecența este a nu avea respect pentru [activitățile]

Unui învățător sau ale unui ghid spiritual.

De exemplu, lipsa rezistenței sau a răbdării se poate constata atunci când suntem criticați: acest lucru este perceput ca fiind neplăcut, și dorim să îl oprim sau să ne îndepărtăm – nu putem suporta nici măcar o pseudo-vătămare. Desigur, lipsa răbdării se constată și în cazuri mai grave decât atât.

Indecența este lipsa respectului cuvenit pentru ghizii spirituali care îl merită, și pentru activitățile lor corecte. La laici, aceasta se aplică și pentru lipsa respectului cuvenit (sau meritat) față de proprii părinți, și față de alte persoane cu un rol special și pozitiv față de noi.

424.

(38) A nu asculta sfaturile este a nu respecta (sau a nu lua în serios)

Instrucțiunile care sunt în conformitate cu Dharma.

(39) Intenția de a te întâlni cu rudele

Este atașamentul sentimental către propriul neam.

Acestea sunt sfaturi pentru călugări, a căror cale presupune renunțarea, inclusiv la neamuri. La un nivel mai profund însă, persoanele care realizează lipsa oricărui sine nu mai au nicio atașare față de persoane în general, ceea ce înseamnă că dorința de a te întâlni cu rudele apare de fapt din ignoranță. Întâlnirea cu rudele se poate face nu numai din dorință sau din atașare ci și din compasiune sau din prietenie dezinteresată, caz în care nu este o acțiune greșită.

425.

(40) Atașarea față de obiecte este a te raporta

La însușirile lor pozitive, cu scopul de a le obține.

(41) A avea impresia nemuririi este a fi

Neafectat de grija în ceea ce privește moartea.

Atașarea față de obiecte apare prin exagerarea însușirilor lor pozitive, iar a te crede nemuritor (sau nemuritoare) înseamnă că, deși uneori apare conștientizarea inevitabilității morții, aceasta este abandonată rapid și evitată pe cât posibil, eventual liniștită prin idei precum: „va fi bine”, „voi fi salvat”, „voi vedea”, etc.

Defectul (40) mai este tradus și ca:

Atașarea de propria țară

Înseamnă supraevaluarea calităților sale.

Aceasta poate fi o extindere a noțiunii de neam: la fel cum apare atașarea de rude apare și atașarea de conaționali, pe baza apartenenței dată de geopolitica umană, și atașarea de resursele naturale, inclusiv de locuri, având un simț de proprietate „aceasta este țara mea”, „acesta este poporul meu”, „ce munți

falnici avem”, etc. Se poate aplica și la orice proprietate de orice fel, deoarece orice proprietate este de fapt închipuită și însușită tot în mod închipuit.

426.

(42) Conceptualitatea preocupată de aprobare

Este gândul că „indiferent cum,

Trebuie să fiu luat(ă) drept ghid spiritual,

Datorită faptului că am însușiri pozitive extraordinare!”

Aceasta este o particularizare a defectului 35 și include și dorința de a avea beneficii în urma acestei recunoașteri. Bineînțeles, și în acest caz, însușirile pozitive lipsesc, și această recunoaștere este nemeritată.

427.

Conceptualitatea preocupată cu atașarea față de ceilalți (sau cu infatuarea)

Este o intenție de a-i ajuta sau de a le face rău celorlalți,

Din cauza afectării de dorință (43)

Sau dintr-o intenție de a face rău (44).

De multe ori, dacă este vorba despre intenția de a ajuta, această atitudine descrisă aici este confundată cu compasiunea, însă compasiunea nu are nimic de-a face nici cu dorința și nici cu conceperea (sau cu imaginarea) ființelor. Este foarte bine să îi ajutăm pe ceilalți, însă dacă atitudinea și acțiunea sunt murdărite de atașare atunci rezultatul nu va fi cel dorit. Mai mult, din dorința de a ajuta se pot realiza acțiuni de fapt negative pentru acele ființe, adică în loc de acțiuni pozitive se vor face acțiuni negative, pentru că lipsește înțelepciunea. Bineînțeles, efectele acestor acțiuni vor fi tot negative.

Intenția de a face rău este întotdeauna negativă, iar murdărirea dată de conceptualitate (și în consecință de atașare) face ca rezultatul acțiunii să fie unul foarte neplăcut. Uneori o acțiune făcută cu intenție negativă poate face de fapt bine ființei căreia îi este adresată, însă datorită motivației rele ființa care efectuează acțiunea va acumula karma negativă, adică nu realizează o acțiune virtuoasă deși îi face (neintenționat) un bine ființei asupra căreia se aplică acțiunea.

428.

(45) Antipatia fluctuantă este o minte instabilă.

(46) Dorința pentru uniune este o minte murdărită.

(47) Indiferența este o lene cu un sentiment de neputință

[n.t. Pentru scopuri înalte], apărând dintr-un corp apatic.

Antipatia fluctuantă este alternarea față de aceeași persoană a simpatiei cu antipatia. Dorința pentru uniune poate fi uniune cu ceva plăcut (cum ar fi din dorința de a obține ceva, un obiect material), sau poate fi dorința pentru uniune sexuală, care este unul dintre cele mai murdare cazuri pentru un călugăr.

Indiferența este o lene care amână acumularea de virtute, din cauza unui sentiment de nepotrivire cu asemenea activități (care par prea elevate) pe care acea persoană nu se simte în stare să le facă.

429.

(48) Deformarea este efectul stărilor mentale negative

Asupra corpului și [în particular] a feței.

(49) Discomfortul fizic este explicat ca fiind

O lentoare fizică datorată mâncării în exces.

Deformarea apare atunci când, de exemplu din cauza furiei, expresia feței, postura corpului, tonul vocii, mișcările, toate devin mai aspre. Cu timpul, aceste modificări se văd tot mai tare, și între accesele de furie dispar tot mai puțin, corpul ajungând să fie urâtit tot timpul.

Discomfortul fizic se datorează alimentației greșite.

430.

(50) O minte foarte descurajată

Este numită o depresie mentală.

(51) Jinduirea după ceva dorit este a tânji

După cele cinci obiecte ale simțurilor.

Cele cinci obiecte ale simțurilor după care se jinduește sunt formele, sunetele, mirosurile, gusturile și obiectele tangibile considerate drept plăcute.

431.

(52) Intenția malefică apare din nouă cauze

Și este intenția de a face rău altora

Datorată unor evenimente nefericite în cele trei timpuri,

În ceea ce privește propria persoană, prietenii sau dușmanii.

Cele nouă posibilități sunt ideile: „mi-a făcut rău!”, „îmi face rău!”, „îmi va face rău!”, „a făcut rău prietenilor mei!”, „face rău prietenilor mei!”, „va face rău prietenilor mei!”, „a făcut bine dușmanilor mei!”, „face bine dușmanilor mei!”, „va face bine dușmanilor mei!”, și duc la intenția de a vătăma persoana sau persoanele care îndeplinesc una sau mai multe dintre aceste acțiuni enumerate

mai sus. În plus, persoana care se consideră lezată astfel poate să aibă intenția de a face rău unor persoane care nu au nicio legătură cu persoanele care au cauzat sentimentul de lezare, ca atunci când cineva „își varsă nervii” pe o terță persoană.

432.

(53) Trândăvia este non-activitatea

Datorită greutății minții și a corpului.

(54) Amorțeala este somnolență.

(55) Excitarea este o puternică neliniște a corpului și a minții.

La defectul 55 Ārya Nāgārjuna se referă la excitarea mentală, la agitația mentală foarte puternică, care poate fi inclusiv de natură sexuală.

433.

(56) Căința (sau remușcarea) este regretul pentru faptele rele,

Care apare ulterior săvârșirii lor, din tristețea în ceea ce le privește.

(57) Îndoiala înseamnă să fii nehotărât(ă) în ceea ce privesc

[Cele Patru] Adevăruri, Cele Trei Nestemate, și așa mai departe.

La defectul 56 căința viitoare este evitată prin a nu face fapte rele, iar căința prezentă este evitată gândind „voi corecta aceste consecințe, și nu voi mai genera altele la fel”. Căința este un defect pentru că ea blochează acționarea în direcția corectării și a evitării. Aici Ārya Nāgārjuna nu spune că nu trebuie să regretăm faptele rele, ci că regretul trebuie să ducă la acțiune constructivă și nu trebuie să devină o obsesie, pentru că acea obsesie va împiedica acțiunile pozitive.

Îndoiala înseamnă a fii nesigur(ă) dacă Cele Patru Adevăruri Nobile sunt adevărate sau nu, dacă Cele Trei Nestemate există (dependent) sau nu, și dacă sunt un bun obiect de refugiu, dacă funcționează legea cauzei și a efectului, și așa mai departe. Risipirea îndoielii se face prin studiu, analiză, investigare, meditație, ș.a.m.d., care vor duce la convingere. Risipirea îndoielii nu se poate face prin credință. Prin autosugestie, credința poate reduce din îndoială, poate suprima din îndoieli și din investigații, însă nu este un antidot final. Credința este necesară numai inițial, pentru începutul investigațiilor, ea trebuind să fie înlocuită de convingerea corectă, apărută din cauzele corecte.

Acestea au fost cele cincizeci și șapte de greșeli care trebuie recunoscute și abandonate de orice Bodhisattva, laic sau călugăr, bărbat sau femeie.

434.

**Bodhisattvașii le abandonează pe acestea [cincizeci și șapte].
Cei sârguincioși în jurăminte trebuie să abandoneze chiar mai multe.
Fiind eliberați de aceste defecte,
Însușirile pozitive se dezvoltă ușor.**

Unele defecte enumerate împiedică apariția însușirilor pozitive, altele le întârzie. Eliminarea defectelor elimină piedicile pentru cultivarea și apariția calităților.

435.

**Pe scurt, însușirile pozitive
Studiate și dezvoltate de către Bodhisattvași sunt
Generozitatea, moralitatea, răbdarea, efortul [n.t. viguros],
Concentrarea meditativă, înțelepciunea, compasiunea, și așa mai departe.**

Primele șase calități enumerate, dezvoltate la perfecțiune, devin câte o perfecțiune transcendentă (pāramitā).

436.

**Generozitatea este a-ți dăruia averea.
Moralitatea este [n.t. intenția și efortul de] a-i ajuta pe ceilalți.
Răbdarea este abandonarea furiei.
Efortul bucuros este entuziasmul față de virtute.**

437.

**Concentrarea este unidirecționarea corectă și neabătută.
Înțelepciunea este verificarea și stabilirea sensului adevărilor.
Compasiunea este o minte având o singură savoare,
Pe cea de iubire binevoitoare față de toate ființele.**

438.

**Din generozitate apare averea, din moralitate fericirea,
Din răbdare o înfățișare frumoasă, din efort bucuros strălucire,
Din concentrare (sau meditație) pace, din înțelepciune Eliberare;
Prin compasiune, toate scopurile sunt atinse.**

439.

**Prin perfecțiunea simultană
A tuturor celor șapte [calități] se obține
Sfera înțelepciunii de neconceput,
Domnia peste întreaga lume.**

Prin perfecțiunea celor șapte calități enumerate mai sus se obține Starea de Protector al întregii Existențe, adică Buddhitatea. „Protector” aici are sensul de a proteja lumea de suferință, prin activități imposibil de conceput, inclusiv prin răspândirea Dharmer, care, înțeleasă și aplicată, duce la încetarea suferinței.

2. Calitățile extraordinare ale celor zece baze sau niveluri ale Bodhisattvașilor

Cuvântul „bhūmi” este tradus cel mai adesea ca bază, ca fundație (conform sensului din sanscrita generală), sau ca nivel, ca stadiu, ca etapă. Aici, acesta se referă la etapele pe care le parcurge un Bodhisattva după ce a trecut de etapele de Arhat și/sau de Pratyekabuddha, și a început etapa finală a drumului către starea de Buddha.

440.

**Așa cum cele opt baze sau trepte ale Ascultătorilor
Sunt descrise în Vehiculul Ascultătorilor¹,
Tot așa, cele zece baze sau trepte ale Bodhisattvașilor
Sunt descrise în Marele Vehicul².**

Cele opt baze ale Ascultătorilor (Śrāvaka) sunt calea pentru Intrarea în curent, fructul Intrării în curent (efectul, rezultatul, adică stadiul de Intrare în curent), calea către și respectiv fructul stadiului Întoarcerii o singură dată, adică stadiul de întoarcere o singură dată în lume înainte de a deveni Arhat, calea către și respectiv fructul stadiului Fără întoarcere, adică nașterea în paradisul Akaniṣṭha (urmând ca ființa să devină Arhat acolo), și calea către și respectiv fructul stadiului de Arhat, adică starea de Arhat.

Cele zece baze ale Bodhisattvașilor sunt descrise mai jos. Explicațiile lui Ārya Nāgārjuna sunt similare cu (sau poate că se bazează pe) „Sutra celor zece stadii”.

¹ Hinayana.

² Mahayana.

441.

**Primul dintre aceste niveluri (bhūmi) este „Foarte Bucuros”,
Pentru că acei Bodhisattva simt o mare bucurie,
Deoarece au lăsat în urmă cele trei legături strânse,
Și s-au născut în linia (sau descendența) lui Tathāgata.**

Cele trei legături strânse sunt: (1) a vedea agregatele (skandha) ca fiind un sine real, (2) îndoiala bolnavă adică îndoiala de dragul îndoielii, de dragul aparentului „echilibru” între toate vederile tuturor religiilor, și îndoiala încăpățânată apărută din ignoranță, și (3) a considera moralitatea greșită și practicile greșite ca fiind superioare. Nașterea în descendența lui Buddha înseamnă a începe urmarea Dharmei în cel mai sincer, serios și profund mod posibil, începerea Căii de Bodhisattva.

442.

**Prin maturizarea acestei [baze]
Perfecțiunea generozității devine de neîntrecut.
Ei fac să se cutremure o sută de lumi,
Și devin măreți regi ai Jambudvīpei.**

Acestea sunt efectele sălășluirii pe primul nivel de Bodhisattva.

Jambudvīpa este numele mitic al Indiei. Generozitatea Bodhisattvașilor de pe primul nivel devine aproape perfectă, și prin acțiunile lor ei pot influența puternic o sută de lumi ca aceasta. Atunci când se nasc din compasiune, cel mai adesea se nasc ca prinți, așa cum s-a născut și viitorul Buddha Śakyamuni. De asemenea, „regi” mai poate avea și sensul de mari maștri spirituali.

443.

**Cel de-al doilea este numit „Fără Pată”,
Pentru că toate cele zece acțiuni [virtuoase]
Ale corpului, vorbirii și minții sunt lipsite de orice pată,
Și ei sălășluiesc în mod natural în aceste [activități bune].**

Acesta este cel de-al doilea bhūmi.

444.

**Prin maturizarea acestei [baze]
Perfecțiunea moralității devine de neîntrecut.
Ei devin Monarhi Universali care ajută ființele,
Stăpâni ai [celor patru continente] glorioase, și ai celor șapte obiecte
prețioase.**

Acestea sunt efectele sălășluirii în cel de-al doilea bhūmi.

Obiecte prețioase înseamnă aici obiecte de valoare în lume, și anume roata inestimabilă, nestematele, consoartele, miniștrii, elefanții, caii și generalii. „Ajută ființele” se referă aici în special la a le îndepărta de acțiunile imorale.

445.

**Cel de-al treilea nivel este numit „Luminosul”,
Pentru că apare lumina înțelepciunii pașnice.
Apar și concentrările și clarviziunile,
Iar dorința și ura încetează complet.**

Acesta este cel de-al treilea bhūmi.

446.

**Prin maturizarea acestei [baze],
Ei practică cel mai bine răbdarea și efortul bucuros,
Și devin măreți monarhi înțelepți ai zeilor,
Care înlătură toate dorințele față de obiectele simțurilor.**

Acestea sunt efectele sălășluirii în cel de-al treilea bhūmi.

447.

**Cel de-al patrulea se numește „Radiantul”
Pentru că apare lumina adevăratei înțelepciuni.
Ei cultivă în cel mai bun mod
Toate [cele treizeci și șapte] de ajutoare pentru Trezire.**

Vezi dicționarul, și enumerarea de la „aripile Trezirii”.

448.

Prin maturizarea acestei [baze]

Ei devin conducători ai zeilor [în paradisul numit] „Fără Lupte”.

Ei devin pricepuți,

Distrugând cauza vederii unei identități personale.

Ei distrug cauza vederii pe care o au toate ființele obișnuite, și anume că agregatele sau continuumurile mentale ar constitui ființe, că ar conține ființe, că ar aparține unor ființe sau că ar face parte din ființe. Conceptele de „eu” și „al meu” nu mai apar, deoarece eroarea de identificare nu mai este prezentă.

449.

Cel de-al cincilea este numit „De neînfrânt”,

Pentru că Bodhisattvașii [de pe acest nivel] nu pot fi înfrânți de niciun demon.

Ei devin pricepuți în cunoașterea

Înțelesurilor subtile ale Adevărilor Nobile, și așa mai departe.

450.

Prin maturizarea acestei [baze]

Ei devin monarhi ai zeilor care sălășluiesc în Tărâmul Bucuriei;

Ei demonstrează ca invalide credințele tuturor Ereticilor,

În ceea ce privește eficiența austerităților.

Începând cu acest nivel, Bodhisattvașii nu mai pot fi înfrânți și nici păcăliți de niciun demon, în niciun fel. Dacă vor, ei se pot naște ca monarhi ai zeilor din Tusita (Tușita), un paradis din tărâmul dorinței, altul decât paradisul cu același nume în care se află acum Ārya Bodhisattva Maitreya, viitorul Buddha, cel de-al cincilea din această lume.

451.

Cel de-al șaselea nivel se numește „Apropierea”,

Pentru că ei se apropie de calitățile unui Buddha.

Prin unirea dintre sălășluirea calmă și pătrunderea specială,

Ei obțin încetarea, care le sporește calitățile.

„Apropierea” se referă la apropierea de Trezirea perfectă și de toate calitățile infinite și inconceptibile.

Pătrunderea specială se referă la realizarea directă, clară și tot mai profundă a naturii adevărate a dharmelor, a adevăratei realități. Acești Bodhisattva excelează în practica perfecțiunii înțelepciunii (*prajñāpāramitā*).

Conform unor comentarii, încetarea se poate referi la realizarea Vacuității, care duce la încetarea percepțiilor. Fenomenele (dharmele) nu încetează, deoarece ele nu au existat niciodată, nu există nici acum, și nu vor exista niciodată. Încetează numai imaginarea lor.

452.

Prin maturizarea acestei [baze]

Ei devin monarhi ai zeilor din tărâmul „Celor care se desfată cu emanații”.

Imposibil de depășit de către Ascultători,

Ei elimină mândria arogantă (a celorlalți).

Începând cu acest bhūmi, oricare Bodhisattva este net superior oricărui Arhat sau Pratyekabuddha, în orice privință. Mai mult, prin înțelepciunea sa, un asemenea Bodhisattva poate elimina chiar și mândria foarte subtilă a unui Arhat sau a unui Pratyekabuddha în ceea ce privește realizările sale, sau în ceea ce privește o identitate personală (un sine, un „eu”), și îl poate ajuta astfel să continue pe Cale. Desigur, un asemenea Bodhisattva poate ajuta orice ființă să își înceteze apariția mândriei.

453.

Al șaptelea nivel este „Plecat Departe”,

Pentru că numărul [însușirilor pozitive] a crescut foarte mult,

Și pentru că, în oricare moment,

Ei intră în echilibrul încetării.

„Plecat Departe” mai este tradus și ca „Foarte avansat” sau „Foarte îndepărtat”.

454.

Prin maturizarea acestei [baze]

Ei devin maeștri ai zeilor [în tărâmul] Controlului asupra Emanațiilor Celorlalți.

Ei devin măreți conducători ai învățătorilor înțelepți,

Având realizarea directă a [celor Patru] Adevăruri Nobile.

455.

Cel de-al optulea este numit „De neclintit”, nivelul tineresc.

Fiind lipsiți de conceptualitate, ei sunt de nemișcat.

Sferele activității corpului, vorbirii și minții lor

Sunt imposibil de conceput.

456.

Prin maturizarea acestei [baze]

Ei devin un Brahmā, stăpân peste o mie de lumi.

Arhații și Pratyekabuddhașii nu îi pot depăși

În ceea ce privește determinarea sensului Dharmei.

Aici Ārya Nāgārjuna se referă la faptul că acești Bodhisattva de pe al optulea bhūmi pot renaște intenționat ca ființă de „tip Brahmā” având puteri similare cu acesta, dar fiind lipsiți de ignoranță (pe care ei nu o mai au, dar zeii de tip Brahmā da). Această naștere este foarte diferită de cea de a zeilor din categoria Brahmā din această lume, care este un zeu ignorant cu un nivel ceva mai înalt al capacităților meditative, și cu anumite merite acumulate în trecut, și nu o naștere a unui Bodhisattva, majoritatea zeilor de tip Brahmā fiind foarte departe până și de nivelul de Arhat.

Ființele de pe nivelurile de realizare inferioare nu îi pot depăși pe acești Bodhisattva în ceea ce privește profunzimea și claritatea înțelegerii Dharmei și a explicațiilor legate de ea.

Începând cu acest nivel un Bodhisattva este *ireversibil*, el nu mai poate să regreseze, nu poate să se mai îndepărteze vreodată de Trezirea perfectă, de care se va apropia mereu, și pe care o va realiza negreșit, în timp finit. Până la acest nivel un Bodhisattva poate să mai oscileze, sau să se îndepărteze de Trezire, prin regresia înțelepciunii. De la acest nivel încolo însă, datorită înțelepciunii foarte profunde (se consideră că a obținut prajñāpāramitā, înțelepciunea perfectă) și stabile, și datorită forței practicii anterioare, regresia este totalmente imposibilă.

Un asemenea Bodhisattva a realizat complet, perfect, Vacuitatea, non-apariția (sau non-producerea), Aseitatea.

Un Buddha, care este omniscient, recunoaște bineînțeles un Bodhisattva ireversibil și, atunci când se întâlnesc, îi prezintă Trezirea perfectă, momentul când va avea loc, numele pe care îl va purta în acea viață, numele viitorilor săi părinți, și așa mai departe. Atunci când s-au întâlnit, Tathāgata Dīpankara i-a prezis cu multe detalii Trezirea perfectă viitorului Buddha Śakyamuni (al patrulea și cel mai recent Buddha din această lume).

457.

Cel de-al nouălea nivel este numit „Inteligența Extraordinară”.

Asemenea unui regent, ei au obținut

Adevărata conștiință

Și de aceea au o inteligență formidabilă.

458.

Prin maturizarea acestei [baze]

Ei devin [câte] un Brahmā, stăpân peste un milion de lumi.

Arhații și Pratyekabuddhașii nu îi pot depăși

În [răspunsurile la] frământările din mințile ființelor.

Ființele de pe nivelurile de realizare inferioare nu îi pot depăși în profunzimea și claritatea răspunsurilor la frământările și întrebările din mințile ființelor.

Aici se poate vedea că inteligența se datorează conștiinței.

459.

Cel de-al zecelea nivel este „Norul Dharmei”,

Deoarece ei fac să cadă ploaia sfintei învățături (Dharma).

Bodhisattva este împuternicit

Cu raze de lumină, [n.t. chiar] de către Buddhași.

Un Bodhisattva aflat pe cel de-al zecelea și ultimul bhūmi (dinainte de a deveni Buddha) este numit și „Norul Dharmei” deoarece răspândește Dharma în toate direcțiile, pe o distanță nemărginită, într-un mod extraordinar, și este împuternicit cu puteri, cu înțelepciune ș.a.m.d., chiar de către Buddhași.

460.

Prin maturizarea acestei [baze]

Ei devin conducători ai zeilor din Locurile Pure.

Ei sunt măreți nobili supremi,

Maeștri ai sferei înțelepciunii infinite.

Locurile Pure (Akaniṣṭha, sau „nu sub”) menționat aici este un tărâm mult superior celui mai înalt tărâm din Samsara, numit tot Akaniṣṭha, acolo unde renasc și devin Arhați cei care nu se mai întorc, cei care au obținut fructul Non-Întoarcerii (Anāgāmi).

Conform unor interpretări ale învățăturilor lui Buddha, așa cum în Akaniṣṭha din Samsara cei care nu mai renasc (nu se mai întorc) în altă parte devin Arhați,

așa și în Akaniṣṭha Bodhisattvașilor de pe cel de-al zecelea bhūmi Bodhisattvașii devin Buddhași și apoi mai renasc pentru ultima oară într-o lume din Samsara.

Viitorul Buddha din această lume, Maitreya, sălășluiește pe acest al zecelea bhūmi.

3. Calitățile magnifice ale unui Buddha

461.

Aceste zece trepte sunt cunoscute

Drept cele zece niveluri sau baze ale unui Bodhisattva.

Treapta Buddhității este diferită,

Fiind nemăsurabil de vastă în orice fel.

Diferența dintre un Buddha și un Bodhisattva de pe cel de-al zecelea bhūmi este infinită, și deci și infinit mai mare decât dintre acel Bodhisattva și cea mai ignorantă ființă. Nivelul de Buddha nu poate fi nici conceput și nici descris sau comparat cu ceva.

462.

Imposibil de conceput, ea poate fi vag caracterizată

Ca fiind „Înzestrată cu cele Zece Puteri”.

Fiecare putere este la rândul ei nelimitată

Asemenea [numărului nelimitat] al tuturor ființelor.

„Cele Zece Puteri” sunt o indicare foarte vagă a puterilor infinite ale unui Buddha, pentru ca acest nivel să nu rămână fără o caracterizare convențională. Aceste zece puteri sunt descrise în „Marea Sutra a Răgetului Leului” (Mahasihanada Sutra) și în „Sutra despre cele zece baze”.

463.

Nelimitarea unui Buddha [și a calităților sale]

Se spune că este asemenea nelimitării

Spațiului, pământului, apei, focului,

Și vântului (n.t. sau a energiei), în toate direcțiile.

464.

**Dacă s-ar [reduce] cauzele la o simplă [măsură]
Și nu ar fi văzute ca nelimitate,
Atunci nu am crede nelimitarea
[Însușirilor pozitive] ale Buddhașilor.**

465.

**În prezența unei imagini,
A unei statui, a unei Stupe, sau a altceva,
Spune aceste douăzeci de strofe
În fiecare zi, de trei ori:**

În prezența unei reprezentări a oricărui Buddha, și a oricărui fel de reprezentare (statuetă, statuie, fotografie, desen, pictură, etc.), sau în prezența unei Stupe, a unui monument, sau a orice legat de Buddha și de Dharma, trebuie să spunem zilnic, de câte trei ori, aceste douăzeci de strofe care urmează. Aceasta va duce la acumularea unei imense cantități de merit.

466.

**Cu toate formele de respect și de venerare
Îmi iau refugiul în Buddhași, în excelenta Învățătură (Dharma),
În Comunitatea Supremă (Ārya Sangha) și în Bodhisattvași,
Și mă plec în fața tuturor celor demni de omagii.**

467.

**Renunț la tot ce este negativ
Și adopt tot ceea ce este meritoriu.
Mă bucur pentru toate meritele
[Acumulate de] toate ființele simțitoare.**

468.

**Cu capul plecat și cu palmele lipite,
Îi rog pe Buddhașii perfecți
Să învârtă roata Dharmei, și să rămână
Cât rămân și ființele transmigrante.**

469.

**Prin meritul de a fi făcut acestea
Și prin meritul a ceea ce am făcut și a ceea ce voi face,
Fie ca toate ființele simțitoare
Să fie înzestrate cu Bodhicitta¹ neîntrecută.**

470.

**Fie ca toate ființele simțitoare
Să aibă toate facultățile imaculate,
Și să transceadă toate [stările] ne-libere.
Fie ca ele să aibă libertate de acțiune,
Să trăiască o viață bună, cu multe resurse,
Și după principiile corecte.**

Aici înțelesul implicit este ca toate ființele să poată studia și să poată practica Dharma nestânjenite, având toate funcțiile complete, și evitând vătămarea celorlalte ființe.

471.

**Fie ca toate ființele întrupate
Să aibă nestemate în mâini,
Și fie ca cele necesare lor
Să se găsească [în cantitate] nelimitată,
Să fie nepuizabile
Pe toată durata existenței ciclice.**

Aici înțelesul implicit este ca toate ființele să aibă la dispoziție, pe întreaga durată a rătăcirii prin Samsara, toate resursele necesare, în cantitate nelimitată, pentru a avea toate condițiile necesare pentru practicarea Dharmei și pentru a atinge Trezirea perfectă.

472.

**Fie ca toate femeile, mereu,
Să devină [n.t. și ele] persoane supreme.
Fie ca toate ființele întrupate să aibă
Inteligența [înțelepciunii] și picioarele [moralității].**

Cel puțin pe vremea lui Ārya Nāgārjuna, femeile erau mai puțin interesate de Dharma și de Trezire decât bărbații, fiind mai ocupate cu gospodăria, cu copiii, și

¹ Mintea Trezirii.

așa mai departe, fiind interesate mai mult de subiectele mundane decât de cele transcendente. Însă problemele lor fundamentale sunt aceleași cu cele ale bărbaților, și ar trebui ca și ele să urmeze Dharma și să devină Buddhași, așa cum face de exemplu Ārya Bodhisattva Tārā.

473.

**Fie ca ființele să aibă un ten plăcut,
Un fizic bun, o mare strălucire,
Să aibă o înfățișare plăcută, să fie lipsite de boli,
Să aibă putere și viață lungă.**

474.

**Fie ca ele să devină pricepute în mijloace,
Și să devină eliberate de toate suferințele.
Fie ca ele să fie devotate Celor Trei Nestemate,
Și să aibă marea comoară a Buddha-Dharmei.**

Priceperea în mijloace înseamnă priceperea în a elimina complet suferința și cauza sa, și în a ajuta toate celelalte ființe să facă la fel. Buddha-Dharma sunt învățăturile lui Buddha, adică Dharma.

475.

**Fie ca ele să fie împodobite cu iubire, compasiune, bucurie,
Viziune uniformă [lipsită de] emoțiile negative și perturbatoare,
Generozitate, moralitate, răbdare, vigoare bucuroasă,
Concentrare stabilă, și înțelepciune.**

Fie ca toate ființele să fie înzestrate cu cele patru nelimitate: iubire binevoitoare, compasiune, bucurie și viziune uniformă. Fie ca ele să fie înzestrate cu cele șase perfecțiuni transcendente.

476.

**Astfel împodobite, fie ca ele să întrească toate acumulările,
Și să obțină [toate] semnele sclipitoare și trăsăturile frumoase.
Fie ca ele să traverseze fără piedici
Cele zece niveluri către inconceptibil.**

Astfel împodobite cu comorile din strofa anterioară, fie ca ființele să acumuleze complet toate cele necesare (merit, înțelepciune, etc.), să obțină

toate semnele și trăsăturile minunate, și să treacă nestânjenite prin zece bhūmi, către Buddhaitate.

477.

**Fie ca și eu să fiu complet împodobit(ă)
Cu acestea și cu toate celelalte însușiri pozitive,
Să fiu eliberat(ă) de toate defectele,
Și să am iubire supremă pentru toate ființele.**

„Iubire” se referă aici la iubirea binevoitoare, adică la dorința ca toate ființele să fie ireversibil eliberate de suferințe, ca toate să atingă Buddhaitatea, și la toate acțiunile derivate din această dorință.

478.

**Fie ca eu să [îmi] duc la perfecțiune toate virtuțile
La care speră toate ființele,
Și fie ca eu să opresc mereu
Suferințele tuturor ființelor întrupate.**

479.

**Fie ca, în toate lumile,
Toate ființele care suferă din cauza fricii,
Să devină complet neînfricate
Prin simpla auzire a numelui meu.**

Fie ca atunci când voi deveni Buddha să acumulez aceste puteri și să ofer aceste lucruri ființelor, la fel cum face Tathāgata Amitābha.

480.

**Prin a mă vedea, sau prin a se gândi la mine,
Sau chiar și prin simpla auzire a numelui meu,
Fie ca ființele să fie liniștite, netulburate,
Să aibă mintea limpede,**

481.

**Fie ca ele să se Trezească inevitabil (să fie ireversibile),
Și fie ca în toate viețile viitoare
Să obțină cele cinci supracunoașteri.
Fie ca eu să aduc întotdeauna, în toate felurile
Ajutor, bine și fericire pentru ființele simțitoare.**

Prin simplul contact cu mine, Ārya Nāgārjuna, direct, prin gând sau prin simpla auzire a numelui meu, fie ca ele să devină liniștite, etc. și fie ca ele să devină de neîntors de la Trezirea perfectă și să o atingă.

Cele cinci supracunoașteri: supracunoașterea vizuală, supracunoașterea auditivă, supracunoașterea care constă în cunoașterea minților celorlalți, supracunoașterea care constă în a cunoaște emanațiile magice, și supracunoașterea care constă în a cunoaște viețile anterioare.

482.

**Fie ca eu, fără a le vătăma deloc,
Să le descurajez și să le opresc imediat,
Pe toate ființele din toate lumile,
Care intenționează să facă rău în orice fel.**

483.

**Fie ca eu să fiu mereu
La dispoziția tuturor ființelor simțitoare,
Conform dorințelor lor,
[n.t. Să fiu] ceva de care să se bucure nestânjenite,
Așa cum sunt pământul, apa, focul,
Vântul, ierburile medicinale și pădurile sălbatice.**

484.

**Fie ca eu să le fiu drag tuturor ființelor,
Și fie ca ele să îmi fie mai dragi mie decât mine însumi.
Fie ca toate faptele lor rele să se fructifice la mine,
Și fie ca toate virtuțile mele să se fructifice la ele.**

485.

**Cât timp mai există undeva chiar și o singură ființă simțitoare
Care nu este încă eliberată,
Fie ca eu să rămân [în lume] de dragul acelei ființe
Chiar dacă aş fi atins deja cea mai înaltă Trezire.**

Nașterea ca ființă simțitoare este opusul Eliberării. Aspirația din rugăciune înseamnă că cel care o recită vrea să rămână în lume până când nu va mai exista nicio ființă simțitoare, până când *toate* continuumurile vor fi eliberate de procesul renașterii. Această atitudine împiedică atitudinea egoistă de a „scăpa”, de a „ieși”, de a „pleca departe” specifică celor care ținesc către eliberarea individuală, către starea de Arhat.

Aici se încheie cele douăzeci de strofe de recitat, și urmează concluziile, care trebuie recitate și ele.

486.

**Dacă meritul că am spus toate acestea
Ar avea formă, nu ar încăpea niciodată
În tărmurile atâtor lumi
Câte fire de nisip are Gangele.**

Meritul pentru rostirea acestei rugăciuni, dacă ar avea formă materială, ar fi atât de mare încât ar fi imposibil de măsurat.

487.

**Învingătorul Transcendent a spus acest lucru,
Și motivul este următorul:
Lumile ființelor sunt nemăsurabile,
Și așa este și intenția de a le ajuta.**

Sau: meritul din dorința de a ajuta nelimitat este nelimitată ca tărmurile și ca ființele.

4. Sfaturi de încheiere

488.

**Aceasta încheie scurta mea explicație
Despre Dharma, adresată ție.
Consider-o atât de apropiată ție
Cât îți ești [n.t. de apropiat] tu însuși.**

Consideră atât aceste învățături care sunt un scurt rezumat al Dharmei, cât și Dharma ca întreg, cel mai apropiat ție posibil, una cu tine.

489.

**Cei (cele) care îndrăgesc Dharma,
De fapt se îndrăgesc pe ei înșiși (ele însele).
Dacă cineva vrea să facă bine celor pe care îi îndrăgește,
Aceasta se poate realiza cu ajutorul Dharmei.**

Când cineva studiază și aplică învățăturile Divinului Buddha (adică Dharma), acea ființă face îşi bine atât ei înseşi, cât și celorlalte ființe. A obține nașteri în lumile superioare, a face fapte bune, care fac bine celorlalți, a obține Eliberarea și apoi Trezirea perfectă, sunt lucruri exclusiv bune. Așadar, dacă cineva vrea să facă bine, trebuie să urmeze Dharma.

490.

Așadar, fii devotat Dharmei, așa cum îți ești ție însuși.

Fii devotat practicii corecte, așa cum ești devotat Dharmei.

Fii devotat înțelepciunii, așa cum ești devotat practicii corecte.

Fii devotat înțelepților, așa cum ești devotat înțelepciunii.

491.

Cineva care, datorită propriilor neajunsuri și greșeli,

Are îndoieli despre un învățător pur, iubitor, inteligent

Și care vorbește echilibrat despre ceea ce este de ajutor,

[n.t. Acea persoană] își distruge șansele de a-și atinge scopurile.

Gândind „sunt în grija cuiva care este pur, iubitor, înțelept

Și care afirmă cu echilibru ceea ce este de ajutor”

Jură să te disciplinezi din punct de vedere spiritual, rege.

Aici Ārya Nāgārjuna îl sfătuiește pe rege ca, din orgoliu sau din ignoranță, să nu respingă un învățător calificat, cu vederi corecte, ci să îl accepte ca pe un ajutor prețios.

492.

Află, pe scurt, calificările [necesare] prietenilor spirituali:

Învățăture trebuie să primești de la

Cei care sunt mulțumiți,

Care au compasiune și moralitate,

Și posedă înțelepciunea

Care elimină stările mentale negative.

Acceptă ca ghid spiritual doar pe cineva care este mulțumit (o persoană realizată nu mai fuge după atingerea multor scopuri, așadar în afară de a ajuta celelalte ființe nu mai are alte dorințe), care are compasiune (în versetul anterior Ārya Nāgārjuna pomenește despre iubirea binevoitoare, celălalt aspect al compasiunii), este moral, și are prajñā. Stările mentale negative includ ignoranța, ura, lăcomia, tendințele, și așa mai departe, toate perturbările mentale, inclusiv percepția.

Așadar, nu trebuie să ne încredem decât unui învățător calificat, având aceste caracteristici, iar dacă întâlnim un asemenea învățător nu trebuie să îl respingem.

493.

**După ce ai înțeles [învățătura predată de ei],
Cu respect, trebuie să o pui în practică.
Prin acest sistem excelent,
Vei obține realizarea supremă.**

Realizarea supremă este Trezirea perfectă, Buddhaitatea.

494.

**Vorbește adevărul, vorbește blând ființelor.
Fii plăcut, inatacabil, convingător.
Fii judicios și priceput, nu dori să defăimezi,
Fii independent, și întotdeauna vorbește bine.**

A fi independent înseamnă a te baza pe Dharma și pe propria înțelepciune cultivată tot cu ajutorul Dharmei, a fi independent de păreri și judecățile celorlalte ființe.

495.

**Reaua ta voință să fie complet învinsă,
Fii bine disciplinat, reținut, generos,
Măreț, cu o minte calmă.
Nu fii ușor de agitat, nu amâna, nu fii viclean,
Ci fii prietenos, respectuos și plăcut.**

496.

**Fii de bun augur, ca Luna plină
Și strălucitor ca Soarele toamna.
Fii profund precum oceanul.
Și ferm ca muntele Meru.**

497.

**Eliberat de toate defectele și negativitățile,
Și împodobit cu toate însușirile pozitive,
Fii sprijin și resursă pentru toate ființele,
Și devino omniscient.**

Omniscient: Buddha.

498.

Aceste învățături nu au fost predate

Numai pentru un rege.

Ele au fost predate și celorlalte ființe,

Din dorința de a le ajuta

În cel mai potrivit mod pentru ele.

Ārya Nāgārjuna spune aici explicit că Tratatul nu este adresat numai regelui ci este destinat tuturor ființelor, care să îl înțeleagă și să îl aplice, pe măsura capacităților lor.

499.

O rege, ar fi bine pentru tine

Ca în fiecare zi să te gândești la acest sfat,

Pentru ca tu și celelalte ființe

Să atingeți Trezirea completă și perfectă.

Această lucrare, acest sfat amplu al lui Ārya Nāgārjuna, care nu este însă decât un scurt rezumat al Dharmei (care este vastă ca un ocean), trebuie luat în considerare în fiecare zi, și dacă acest lucru se va întâmpla, atunci cei care o fac vor atinge Trezirea unui Buddha, și implicit le vor ajuta și pe celelalte ființe să o atingă. Nu trebuie doar să ne rezumăm la a-l citi și a reține câteva idei, ci trebuie să îl înțelegem și să îl aplicăm.

500.

De dragul Trezirii, cei care aspiră la ea trebuie să facă eforturi

Să aibă moralitate, respect suprem pentru învățători,

Să aibă răbdare, să fie lipsiți de invidie și de zgârcenie,

Să fie înzestrați cu bogăția altruismului fără speranța unei răsplăți,

Să îi ajute pe cei cu lipsuri,

Să fie devotați persoanelor supreme,

Să le evite pe cele care nu sunt [supreme],

Și să îmbrățișeze Dharma.

Trezirea se obține *numai* cu efort, și *nu* fără. Deși unii „maeștri” susțin că dacă orice ființă are potențialul de a se Trezi atunci eforturile nu sunt necesare, Divinul Buddha și bineînțelele Ārya Nāgārjuna au spus mereu că viziunea corectă,

Eliberarea, Trezirea se obțin numai cu efort, și nu se obțin *niciodată* automat, de la sine, natural sau accidental, etc.

A îmbrățișa Dharma înseamnă și a o studia, a o păstra, a o practica, a o aplica, a o răspândi pentru binele celorlalte ființe, și așa mai departe.

Acesta este sfatul final din acest Tratat.

Cel de-al cincilea capitol, O indicare a faptelor unui Bodhisattva, s-a încheiat.

Aici se încheie „Ghirlanda de Nestemate” scrisă de Ārya Nāgārjuna.

Dicționar de termeni¹

ABHIDHARMA. Una dintre cele trei părți ale Tripitaka. Învățăături sistematice despre metafizică, direcționate către antrenarea cunoașterii discriminatorii prin analiza elementelor experienței și investigarea naturii lucrurilor existente din punct de vedere convențional.

ABHIRATI. „Încântător”. Tărâmul-Buddha situat în Est, [creat și] condus de către Buddha Akshobhya.

ACT AL ADEVĂRULUI (*Satyādhisthāna*). Credința magică potrivit căreia rostirea unei afirmații adevărate poate schimba mersul evenimentelor și poate produce minuni.

ACTE ALE MINȚII, MENTALE (*manasikāra*). Focalizarea atenției, concentrarea minții.

ADUNARE. Vezi COMUNITATE.

AEON. Vezi EON sau KALPA.

AGREGATE (*upādāna-skandha*). Vezi SKANDHA.

AJITA. „Invincibil”. Epitet pentru Maitreya.

AKANISHTHA, ZEII (*Akanishthā devā*). Cea mai presus dintre cele cinci categorii de Zei din Locurile Pure, care este cel mai înalt nivel din tărâmul formei (*rūpa-dhātu*). Aici renasc și ating Eliberarea „Cei-Care-Nu-Se-Mai-Întorc”. Drept consecință, toți locuitorii acestui tărâm sunt Protectori ai Dharmei.

AKṢOBHYA, BUDDHA. Literalmente: „imperturbabil” sau „de neclintit”. Un Buddha care [a creat și] conduce Tărâmul-Buddha numit Abhirati, care se află în Est.

AMĂGIRE (*moha*). A treia dintre cele trei rădăcini ale răului. Confuzie, nebunie, dezorientare, prostie, iluzie, imaginație încăpățânată și greșită, în ciuda dovezilor contrare de nezdruccinat. Vezi ILUZIE.

ĀNANDA. Renumit pentru credința și devotamentul său. Se spune că ar fi recitat din memorie cuvintele lui Buddha, la Consiliul celor 500 de Arhați (vezi Tripitaka). Se consideră că el este cel care a făcut introducerea fiecărei Sutra dictate prin cuvintele „Așa am auzit odată”.

ANIMAL (*tiryagyonī*). De jos în sus, al treilea destin inferior din cele șase destine, categoria include Nagașii și alte animale și păsări mitice.

APARIȚIA DEPENDENTĂ. Vezi CO-PRODUCEREA CONDIȚIONATĂ.

ARHAT (*arhan*). Literalmente: „demn de respect”. Sfântul Hīnayāna perfect. El știe ceea ce este folositor pentru propria salvare și este mulțumit temporar cu

¹ Compus de către traducătorul în limba română prin compilarea mai multor dicționare și definiții.

Trezirea strict pentru sine însuși. O etapă temporară de pe Calea către Buddhaitate.

ARIPILE TREZIRII (*bodhipaksa*). Treizeci și șapte: patru aplicații ale atenției sau conștiinței, patru eforturi corecte, patru baze pentru puterile psihice, cinci dominante, cinci puteri, șapte membre ale Trezirii, opt membre ale Căii. Pentru enumerarea completă, vezi definițiile de la sfârșitul dicționarului.

ASEITATE, AȘA-CUM-ESTE, sau ASTFEL-CUM-ESTE (*tathatā*). De asemenea: realitatea adevărată, nimic adăugat sau luat. Cuvântul din limba română, „aseitate”, nu este traducerea cea mai fidelă, el însemnând „existența originând din și neavând nicio altă sursă decât ea însăși” și fiind folosit mai ales în contextul presupunerii existenței unei divinități supreme, a cărei existență însă nu se presupune în buddhism și nu face obiectul buddhismului, acesta fiind non-teist și non-pozitivist. Pe parcursul acestei cărți, cuvântul este folosit pentru „Așa-Cum-Este” Realitatea, modul real de a exista al dharmelor, natura tuturor dharmelor, esența Realității, natura Realității.

ASURA. Ființe titanice, aflate în permanent război cu zeii. Demoni. În funcție de clasificare, ei aparțin tărâmurilor lui Măra și sunt considerați un destin inferior și nefericit, sau sunt considerați un destin ceva mai bun, dar în ambele cazuri inferior celui de zeu și de ființă umană, și în oricare caz incapabili de a studia și de a urma Dharma.

ATENȚIE, CONȘTIENȚĂ (*smṛti*). A treia dintre cele cinci facultăți (mentale), al șaptelea pas de pe Nobila Cale Octuplă, primul dintre cele șapte membre ale iluminării, ale Trezirii. Sau: actul de reamintire care împiedică ideile să „zboare din minte” și care luptă cu uitarea, cu lipsa de grijă și cu distragerea. De asemenea, cea care permite observarea precisă.

ATOTCUNOAȘTERE (*sarva-jñatā*). Omnisciența unui Buddha.

AVAKĪRNAKUSUMA. „Acoperit cu flori”. Denumirea unui grup de viitori Buddha.

AVĪCI, IADUL. Un iad fierbinte în care suferința este „neîntreruptă”, despre care Ārya Nāgārjuna spunea că locuitorii săi sunt simple vreascuri pentru focul care arde neconținut în el.

BAZELE ÎNCREDERII ÎN SINE (*vāiśāradya*). Patru: încrederea în sine a lui Tathāgata, care vine din 1) a fi cunoscut complet toate dharmele, 2) a fi oprit complet toate revărsările, 3) a fi descris complet piedicile pentru Eliberare, 4) a fi arătat cum trebuie să intre cineva pe calea care duce la Eliberare.

BHADRAKALPA. Eră favorabilă, în care vor apărea o mie de Buddha. Hīnayāna acceptă numai cinci Buddha, cei patru de până acum: Krakucchanda, Kanakamuni, Kasyapa, Śākyamuni (Buddha istoric, Gautama Siddhartha, persoana principală din această Sutra) și viitorul Buddha prezis de Śākyamuni, adică Maitreya.

BHIKSU. Un călugăr, cineva care și-a părăsit casa și care a depus jurămintele monastice.

BHĪSMA-GARJITA-NIRGHOSA-SVARA. Un Tathāgata. Cel cu o voce care inspiră venerație profundă. Sau: cel a cărei voce fără sunet scoate un răget înspăimântător.

BIMBISĀRA RĀJA. Un rege din Magadha, din vremea lui Buddha.

BINE-PLECAT (*Su-gata*). Epitet pentru Buddha, care a plecat pe calea corectă și în locul corect.

BODHICITTA (*bodhi-citta*). Literalmente, mintea Trezirii. Este de două feluri: bodhicitta ultimă, care este mintea complet trezită care vede vacuitatea tuturor fenomenelor (dharmelor), și bodhicitta relativă care este aspirația de a practica cele șase perfecțiuni și de a elibera toate ființele de suferința din Samsara. Bodhicitta relativă se împarte în bodhicitta de aspirație și bodhicitta de perseverență.

BODHISATTVA (*bodhi-sattva*), *bodhi*: Trezire, *sattva*: principiu, existență reală, sau ființă. „Ființă a Trezirii”. Ființa ideală din Mahāyāna care, prin înțelepciune și compasiune infinită, caută iluminarea tuturor ființelor, nu numai a sa însuși [n.t. și care, dacă urmează corect perfecțiunea înțelepciunii, va deveni un Buddha. Poate fi atât bărbat, cât și femeie.

BRAHMĀ. O divinitate foarte înaltă. Presupus drept creator al lumii în tradiția Brahmānică, în Buddhism fiind o simplă încarnare din Samsara, muritoare și supusă suferinței, deși trăiește foarte mult și în relativă tihnă.

BRAHMĀ, SĂLAȘURILE LUI (*Brahmā-vihārā*). Cele patru Nelimitate: 1. Prietenie, 2. Compasiune, 3. Bucurie Empatică, 4. Calm Imperturbabil sau Imparțialitate.

BRAHMĀN, TÂNĂR (*mānava*). Membru al castei văzute tradițional ca o castă a depozitarilor și transmitătorii cunoașterii sacre. Într-o viață anterioară Buddha a fost membru al acestei caste.

BUCURIE EMPATICĂ (*muditā*). A te bucura de succesele spirituale și materiale ale celorlalți. Al treilea Nelimitat. Îmbogățită de învățătura de dedicare a meritului, din Mahāyāna.

BUDDHA. „Cel Trezit”. Cel care s-a Trezit la Realitate. Termen folosit atât pentru ființa cel mai recent Trezită pe această planetă (Buddha istoric, adică Gautama Siddhartha, numit și Śakyamuni, adică înțeleptul clanului Śakya), cât și pentru orice alte ființe care au ajuns la aceeași stare, la aceeași realizare, despre care se afirmă în Prajñāpāramitā Sutra că sunt într-un număr „infini”. Numit și „Tathāgata”, „Buddha”, „Jina”, „Conducătorul Caravanei”, etc. În traducere se mai folosesc și „Divinul”, „Împlinitul”, „Realizatul”, „Trezitul”, „Nobilul”, „Desăvârșitul”.

BUDDHA, AUTORITATEA LUI (*buddha dhisthāna*). Inspirația sau carisma lui Buddha, prin care el insuflă gândurile în mintea oamenilor și îi susține pe adepții Dharmei.

BUDDHA-DHARMELE. Calitățile, însușirile sau caracteristicile unui Buddha. De asemenea, învățătura (*Dharma*) lui Buddha.

BUDDHA, OCHIUL (*buddha-caksus*). Intuiția directă a tuturor dharmelor, fără excepție.

BUDDHA, TĂRÂMUL– sau CÂMPUL– (*buddha-kṣetra*). Un sistem de lumi în care un Buddha predă Dharma și aduce ființele la maturitatea spirituală. Deseori, acest sistem este creat chiar de acel Buddha. Asemenea câmpuri sau țărâmurii sunt numeroase. De asemenea, regatul unui Buddha.

CALM IMPERTURBABIL, ECHILIBRAT (*upekṣā*). „A trece cu vederea”. Al patrulea Nelimitat. O atitudine de indiferență neatașată sau de echilibru calm față de toate lucrurile condiționate, care se reflectă într-o atitudine de imparțialitate în ceea ce privește toate ființele. Vezi IMPARȚIALITATE.

CANDALA UNUI BODHISATTVA (*bodhisattva-candāla*). Un Bodhisattva care se comportă precum un expulzat dintr-o castă, care a încălcat sau care încalcă grav moralitatea sau alte virtuți.

CARACTERISTICI ALE EXISTENȚEI, TREI: Impermanența, suferința și absența sinelui (sau mai general, a oricărei esențe). Numite uneori și semne ale existenței.

CĂI, PATRU. Cel-Care-A-Intrat-În-Curent, Cel-Care-Se-Mai-Întoarce-O-Singură-Dată, Cel-Care-Nu-Se-Mai-Întoarce, Arhatul. Sunt etapele Eliberării.

CĂILE CĂTRE PUTERILE PSIHICE (*rddhi-pāda*). Patru: 1) dorința-de-a-face, 2) vigoarea, 3) gândul, 4) cercetarea. De asemenea, „Baze ale Puterilor (Psihice)”.

CĂILE (FELURILE, TIPURILE) POZITIVE DE ACȚIUNE, sau VIRTUOASE, sau BINEFĂCĂTOARE (*kuśalakarmapatha*). Zece, abținerea: 1) de la a lua viața, 2) de la a lua ceea ce nu este oferit sau dat, 3) de la comportamentul sexual nepotrivit sau greșit, 4) de la vorbirea falsă sau mincinoasă, 5) de la denigrare, 6) de la vorbirea aspră sau dură, 7) de la bârfă și de la vorbăria inutilă, 8) de la lăcomie, 9) de la reaua voință, 10) de la vederile greșite.

CÂMPURILE SIMȚURILOR (*āyatana*). Doisprezece, corespunzând celor șase organe de simț și obiectelor lor.

CEI PATRU REGI MĂREȚI. Vezi GARDIENII LUMII.

CEL-CARE-A-INTRAT-ÎN-CURRENT (*srotāpatti*). Literalmente, „intrarea în curent”. Cineva care a intrat pe Cale, comparată cu un curent de apă care duce la Trezirea deplină. Este primul dintre cele patru stadii ale dezvoltării spirituale din Hīnayāna. Prima dintre cele Patru Căi.

CEL-CARE-NU-SE-MAI-ÎNTOARCE (*anāgāmin*). Un sfânt care, după deces, nu se va mai întoarce în această lume, ci va câștiga Nirvana în altă parte, adică în Locurile Pure. A treia dintre Cele Patru Căi.

CEL-CARE-SĂLĂȘLUIEȘTE-ÎN-PACE (*aranā-vihārin*). O persoană care este lipsită de murdării[le minții] și care astfel este liberă față de pasiune și non-pasiune. Se consideră că Subhūti a atins această stare. Vezi Arhatul. A patra dintre cele Patru Căi.

CEL-CARE-SE-MAI-ÎNTOARCE-O-SINGURĂ-DATĂ (*sakrdāgāmin*). Destinat să mai aibă o singură naștere. A doua dintre cele Patru Căi.

CHILIOCOSMOS, MIC (*sāhasra-cūdika-lokadhātu*). Un sistem alcătuit din 1000 de stele (sori), luni, raiuri, iaduri, etc. Cele mai cunoscute dintre aceste lumi sunt kama-loka, rūpa-loka și arūpa-loka, fiecare fiind alcătuită din nenumărate subdiviziuni.

COMPASIUNE (*karunā*). A doua din cele patru Nelimitate. O simplă virtute socială în tradiția Înțelepților (sau Venerabililor), este dorința de a ajuta ființele, din cauza observării suferințelor lor. În Mahāyāna, este pe același rang cu înțelepciunea, fiind auto-generată și nu izvorâtă. În Prajñāpāramitā Sutra, ea este rezultatul înțelepciunii, la fel ca și perfecțiunea în mijloace, deci este izvorâtă.

COMUNITATE (*sangha* în pali, respectiv *saṃgha* în sanscrită). Patru adunări: călugări, călugărițe, laici și laice care urmează Dharma. În ramura Theravada se acceptă doar primele două adunări. Una dintre cele Trei Nestemate.

COMUNITATE SUPREMĂ (*ārya sangha*). Adunarea ființelor care au atins stadiul de Bodhisattva sau de Bodhisattva ireversibil, indiferent dacă sunt sau nu membri ai comunității monastice.

CONCENTRARE (*samādhi*). O îngustare a atenției, care duce la un calm liniștit. Al optulea pas în calea octuplă (calea din opt părți). În mod tradițional, constă în trei tipuri de practici: 1) cele opt meditații (*dhyāna*), 2) cele patru Nelimitate, 3) puterile psihice.

CONDUCĂTOR DE CARAVANĂ (*sārthavāha*). Epitet pentru Buddha.

CONȘTIENȚĂ. Vezi ATENȚIE.

CONȘTIINȚĂ (*vijñāna*). În funcție de context, înseamnă: 1) al cincilea dintre cele cinci agregate (*skandha*). (Celelalte patru depind de ea, prin faptul că ea le condiționează și le determină și ea este cea care este conștientă de funcția celorlalte patru), 2) pura conștientă, 3) un gând, 4) o minte, 5) al șaselea element material.

CONȘTIINȚE, OPT (*aṣṭa-vijñāna-kāya*). Conștiința fundamentală, baza pentru toate experiențele, cea care înmagazinează impresiile experiențelor anterioare ce formează semințele karmei (*ālaya-vijñāna*), conștiința pângărită (*kliṣṭa-manas*), conștiința mentală (*mano-vijñāna*) și cele cinci conștiințe ale simțurilor.

COPACUL TREZIRII sau al ILUMINĂRII (*bodhi-vrksa*). Copacul sacru din specia *Ficus religiosa*, sub care Buddha a obținut sau a atins Trezirea.

CO-PRODUCEREA CONDIȚIONATĂ, sau APARIȚIA DEPENDENTĂ sau APARIȚIA INTERDEPENDENTĂ (*pratītya-samutpāda*). Douăsprezece legături: 1) ignoranța, 2) formațiunile karmice, 3) conștiința, 4) numele și forma, 5) cele șase organe de simț (sau facultățile simțurilor și obiectele lor), 6) contactul, 7) senzația, 8) nesațul (jinduirea, tânjirea), 9) apucarea sau agățarea, 10) devenirea, 11) (re)nașterea, 12) bătrânețea, descompunerea și moartea; ele cauzează tot ceea ce se întâmplă în această lume. Sau, mai general: o modalitate de descriere a fenomenelor, ființelor sau obiectelor (adică a tuturor dharmelor) pentru a înțelege dependența și interdependența lor și implicit lipsa esenței și a realității lor fundamentale, a faptului că nu sunt produse (în sensul de „produs finit”), că sunt lipsite de esență, semne și caracteristici adevărate, etc.

CORPUL-FORMĂ (*rūpa-kāya*). Corpul material, fizic, corpul care poate fi văzut de ochiul fizic.

CREDINȚĂ sau ÎNCREDERE (*śraddhā*). Prima dintre cele cinci facultăți. O stare temporară necesară inițial, dar care devine tot mai puțin importantă pe măsură ce conștiința spirituală crește. Are patru obiecte: 1) credința în karma și în renaștere, 2) acceptarea învățăturilor de bază despre natura realității, cum ar fi producerea dependentă, 3) încrederea în cele trei refugii: Buddha, Dharma și Samgha, 4) încrederea în eficiența practicilor prescrise și în Nirvana, ca și cale finală de ieșire din toate greutățile și suferințele.

CUNOAȘTERE ANALITICĂ (*pratisamvid*). Patru, analiza: 1) sensurilor, 2) a dharmelor, 3) a limbilor sau a limbajelor, 4) a vorbirii sau a viului grai.

CUNOSCĂTOR AL LUMII (*loka-vid*). Eпитet pentru Buddha.

DEDICARE (*parināmanā*). Transferul meritului cuiva către bunăstarea și Trezirea cea mai înaltă a tuturor ființelor. Pentru acest proces, se mai folosește și cuvântul „transformare”, ca în expresia „transformare în iluminare completă”, sau „dedicare”.

DESTINE (*gati*). Șase categorii de ființe animate, sau șase tipuri de nașteri; ele sunt 1) zei (*deva*), 2) semizeii, titani sau demoni (*asura*), 3) oameni (*manuṣya*), 4) animale (*tiryag*), 5) fantome (*preta*), 6) ființele din iaduri (*naraka*).

DESTINE DUREROASE. Destinele de animal, fantomă flămândă, ființă din infern. În unele cazuri, este inclus și destinul de titan sau de demon.

DEVA. Vezi ZEI.

DEVENIRE (*bhava*). Venirea continuă în existență. Cea de-a zecea dintre cele douăsprezece legături ale co-producerii condiționate (apariției dependente).

DHARANI. Formule scurte care ne permit să ne amintim punctele esențiale ale învățăturii.

DHARMA. 1) Realitatea unică, finală, fundamentală; 2) un eveniment esențialmente real, sau un adevăr; 3) ca reflectat în viață: dreptate, virtute; 4) dacă este scris cu majusculă, învățătura lui Buddha: Doctrină, Scriptură, Adevăr. Se referă la învățăturile Buddhiste în general sau, în funcție de context, la o anumită învățătură în particular; unii traducători se referă la acestea ca fiind „doctrina buddhistă”, termen ce sugerează însă îngustime și rigiditate și de aceea în traducere se folosesc alternativ cele două cuvinte, doctrină și învățătură; 5) obiect al celui de-al șaselea organ de simț (al minții); 6) în general, orice entitate perceptibilă sau conceptibilă: fenomen, ființă, obiect, noțiune, însușire, concept, idee, parte, stare, etc.

DHARMA, CORP– (*dharma-kāya*). 1) colecția învățăturilor lui Buddha; 2) corpul absolut al Buddhității, lipsit de orice caracteristici și însușiri.

DHARMA, ELEMENT– (*dharma-dhātu*). 1) Dharma Absolută sau, simplu, Absolutul, 2) sfera religiei, 3) sfera obiectelor mentale.

DHARMELORE, NON-ÎNSUȘIREA TUTUROR, NON-ADERENȚA LA (*sarva-dharmāparigrhīta*). A nu te agăța de nicio stare mentală, a nu adera la nicio stare mentală și nici la obiectele aparente. Generată de înțelegerea naturii adevărate a tuturor dharmelor.

DHARMA, OCHIUL– (*dharma-cakṣus*). Referitor la persoane individuale: capabil de a cunoaște; cu ajutorul căruia, odată cu ajutorul învățării, persoanele pot fi făcute să găsească calea către salvare. Sau: viziunea dezvoltată în urma realizării adevărului.

DHARMA-VINAYA. Un alt termen pentru Buddhism, sau pentru învățăturile Buddhiste. Vezi Vinaya.

DHYĀNA. Patru, opt sau nouă. În ordine, cele patru Dhyāna ale formei, cele patru Dhyāna fără formă, și suprema „încetare a senzațiilor și percepțiilor” (*Nirodha-Samāpatti*).

DICHILIOCOSMOS, MEDIU (*dvisāhasra-madhyama lokadhātu*). Un sistem care conține un milion de stele (sori), luni, raiuri, iaduri, etc.

DĪPAMKARA. „Aducătorul-de-Lumină”. Un Buddha, al 24-lea predecesor al lui Buddha Gautama, cel care i-a prezis că într-o zi va ajunge Buddha.

DIRECȚII (*diś*). Zece: cele patru puncte cardinale, cele patru direcții intermediare, și deasupra și dedesubt.

DISCIPOL, sau ASCULTĂTOR (*śrāvaka*). Cineva care ascultă. Tehnic, numai cei care au auzit (sau ascultat) Legea direct de la Buddha, însă în textele Mahāyāna se folosește asemenea și pentru cei care urmează Hīnayāna.

DISCRIMINARE, DEOSEBIRE, DIFERENȚIERE, DISTINGERE (*vikalpa*). Considerată a fi imaginație falsă și zadarnică. Distincția artificială și eronată prin care se disting, deosebesc, discriminează sau percep obiecte, ființe, fenomene, ca și cum ar exista, în realitate neexistând; semnele considerate ca fiind

particulare lor neavând nicio existență reală și nicio bază reală prin care ar putea fi considerate semne la modul absolut. Reificare. Vezi exemplul de la SKANDHA.

DIVIN (*bhagavan*). Un epitet pentru Buddha. De asemenea „Cel Binecuvântat”, dar în acest caz sensul nu este „binecuvântat de către cineva, de către altcineva”. Cuvânt care semnifică „cel care are toate [însușirile] extraordinare, toate puterile, toată faima, toate bogățiile, toată cunoașterea, toată renunțarea” și multe altele asemănătoare. În India, epitet pentru zeități sau divinități, iar în cadrul Buddhismului pentru Buddha.

DUȘMĂNIE sau OSTILITATE (*upanāha*). Una dintre cele zece întinări secundare.

EFORTURI CORECTE (*samyak-prahāna*). Patru: a-și stârni voința, a face un efort sau a exercita vigoarea, a concentra și activa gândurile, a se strădui în mod corect, pentru: 1) a evita producerea (viitoare) a dharmelor rele și negative (nevirtuoase) care nu au fost încă produse, 2) abandonarea (renunțarea) la dharmele rele și negative (nevirtuoase) care au fost produse, 3) producerea de dharma bune și binefăcătoare (virtuoase) care nu au fost încă produse, 4) menținerea, non-dispariția, dezvoltarea ulterioară și împlinirea completă a acelor dharma pozitive (virtuoase) care au fost produse.

ELEMENT (*dhātu*). 1) Cele patru elemente materiale: pământ, apă, foc și aer. Spațiul-eter și conștiința sunt uneori adăugate, pentru a deveni șase. 2) Cele optsprezece elemente, adică cele șase organe de simț (văz, auz, pipăit, miros, gust și minte), cele șase obiecte ale simțurilor (obiectele vederii, auzului, etc.) și cele șase tipuri de conștiințe ale simțurilor (conștiința văzului sau a faptului că se vede ceva, conștiința auzului sau a faptului că se aude ceva, etc.). 3) Elementul Dharma, sau al Dharmei. 4) Elementul lui Tathāgata.

EON. Vezi KALPA.

ERA CA O STEA, ERA CONSTELAȚIEI (*tārakôpama-kalpa*). Numele unei ere viitoare.

EXISTENȚĂ PROPRIE, ÎN SINE sau INERENTĂ (*sva-bhāva*). Condiția naturală sau inerentă a ceva care există strict prin propria sa putere, având un semn invariabil și inalienabil și având o esență neschimbătoare. În „existența sa proprie” un lucru este pur și simplu ceea ce este și nu așa cum este el relativ la noi înșine, sau la altceva. Nicio dharma nu are existență proprie.

EXPERIENȚĂ și REALIZARE. O expresie sau doi termeni folosiți pentru înțelegere și pătrundere. „Experiența” se referă la experiențele meditative temporare, iar „realizarea” la înțelegerea profundă și neschimbătoare a naturii lucrurilor.

FACULTĂȚI [mentale] (*indriya*). Cinci: 1) încredere sau credință, 2) vigoare, 3) atenție sau conștiință, 4) concentrare, 5) înțelepciune. Virtuțile esențiale din Buddhismul timpuriu.

FĂRĂ-ÎNTOARCERE. Fără întoarcere de la Trezirea supremă. Vezi STADIUL IREVERSIBIL.

FIINȚĂ (*sattva*). O entitate vie, simțitoare. Având conștiință. O ființă animată, prin contrast cu obiectele neanimate. Toate ființele cu conștiință sau minte, care nu au atins încă Buddhitatea. Include toate ființele din Samsara și pe cele care au atins orice nivel (*bhūmi*) de Bodhisattva.

FIU DE FAMILIE NOBILĂ (sau BUNĂ), sau FIICĂ (*kulaputra* sau *kuladuhitā*). O formulă politicoasă de adresare față de cei care urmează învățătura lui Buddha, implicând o bună înzestrare spirituală, sau o bună poziție socială, sau ambele.

FLOARE DE AUR (*suvarna-puspa*). Numele unui viitor Buddha prezis.

FORMA (*rūpa*). Primul dintre cele cinci agregate (*skandha*); materia și energia, considerate ca fiind de fapt nediferențiate.

FORMAȚIUNI KARMICE (*samskāra*). Complexe, lucruri condiționate, impulsuri. 1) Cel de-al patrulea agregat (*skandha*), 2) a doua legătură din producerea condiționată, 3) opusul necondiționatului.

FRUCT (*pala*). Efect rezultat din acțiuni bune și rele (pozitive și negative).

FURIE sau MÂNIE (*krodha*). Una dintre cele zece murdării secundare.

GANDHARVA. 1) Ființă pe cale să intre într-un pântec, 2) muzician ceresc.

GARDIENII LUMII, PATRU (*cātur loka-pāla*). Cei patru regi-zei ai lui Indra, care sălășluiesc pe cele patru laturi ale Muntelui Meru, în primul dintre cele șase târâmurii ale dorinței (*kāmadhātu*). Ei resping atacurile asupra lumii, realizate de spiritele rele, dornice de a face rău. În est Dhrtarāstra, în sud Virūdhaka, în vest Virūpākṣa, în nord Vaiśravaṇa. De asemenea, denumiți Cei Patru Mari Regi (*mahā-rāja*).

GARUDA. O pasăre de pradă mitică, dușman al rasei șerpilor (Naga).

GÂND sau MINTE (*citta*). 1) Minte, 2) gând sau spirit.

GÂND AL TREZIRII, sau MINTEA TREZIRII (*bodhi-citta*). 1) Gândul prin care un Bodhisattva hotărăște pentru prima dată să câștige Trezirea sau iluminarea deplină a unui Buddha. 2) Vezi BODHICITTA.

GÂNDUL NEEGALABIL, sau NEEGALAT, sau care egalează inegalabilul (*asama-citta*). Gândul care înțelege identitatea tuturor lucrurilor și principiilor. Obținut în cel de-al șaptelea stadiu al unui Bodhisattva.

GENEROZITATEA, sau DĂRUIREA (*dāna*). Prima dintre cele șase perfecțiuni. Constă în a dăruia lucruri materiale, instruire în Dharma, corpul propriu sau viața proprie, și meritul rezultat prin aceste acțiuni, pentru beneficiul celorlalte ființe.

GHIDUL BUDDHAȘILOR (*buddha-netrī*). Prajñāpāramitā, Perfecțiunea Înțelepciunii.

GNOZĂ (*jñāna*). În general, cunoaștere religioasă care duce la salvare. În Buddhism, realizarea și cunoașterea clară ce duce la Eliberare și apoi la Trezire.

GOSPODAR, STĂPÂNUL CASEI (*grhapati*). Un laic buddhist, care nu este membru în casta luptătorilor (*kśatriya*) sau în cea a Brahmanilor.

GRIJI LUMEȘTI, OPT. Reacții de speranță și frică care împiedică o ființă să urmeze Calea. Sunt patru perechi, atașare de un aspect și aversiune față de aspectul opus. Ele sunt: atașare față de câștig, aversiune față de pierdere, atașare față de plăcere, aversiune față de durere, atașare față de laudă, aversiune față de critică, atașare față de faimă, aversiune față de o reputație proastă.

IAD (*niraya*). Un loc pedeapsă și de mare suferință. La fel ca oricare alt tărâm și alt destin, nici acesta nu este permanent, însă durata unei vieți într-un iad este imensă, iar suferința este imensă și ea. Mai mult, odată o ființă intrată într-un iad, ieșirea nu mai este sigură, pentru că, în încercarea de a scăpa de suferința din iadul respectiv, ființa va face multe acțiuni negative, negativitate care poate duce direct la renașterea în alt iad, după decesul în iadul anterior (deces care poate surveni și ca efect al distrugerii aceluia iad în urma unui cataclism) și astfel poate avea loc un sub-ciclu, în interiorul ciclului nașterii și morții.

IGNORANȚĂ (*avidyā*). Cauza finală, cea mai profundă, a transmigrației (a renașterii), este corolarul negativ al gnozei, al cunoașterii; prima dintre cele doisprezece legături ale producerii dependente. De asemenea, „neștiință”. Vezi ILUZIE.

ILUMINARE (*bodhi*). În limba sanscrită, „bodhi” înseamnă trezire sau înflorire. Cu toate acestea, datorită influenței creștine asupra traducătorilor, el este tradus adesea ca „iluminare”, deși conform Buddhismului nu există o ființă supremă care să ilumineze prin grația sa o altă ființă, obișnuită. Traducerea corectă este „Trezire”. Am folosit ambele variante în traducere, pentru a familiariza cititorul cu această noțiune, însă în Dharma nu există niciun echivalent al cuvântului „iluminare”. Vezi TREZIRE.

ILUZIE (*moha*). A treia dintre cele trei rădăcini ale răului. Înșelăciune, fraudă, natura aparentă a fenomenelor. În fapt, ar trebui tradusă ca o expresie: „închipuiri greșite și încăpățânate, în ciuda evidenței care le contrazice”. Înțelegere greșită, percepție greșită, etc., proces de percepere și concepere a ceea ce nu există, sau de înțelegere complet greșită a ceea ce există și a modului său de existență. Deși este folosită ca un sinonim pentru ignoranță, nu este doar ignoranță, adică lipsa cunoașterii corecte, ci și cunoaștere greșită.

IMPARȚIALITATE (*upeksā*). De la: *upa-īks*, „a trece cu vederea, a nu ține seama”, spre exemplu de diferențe. A patra Nelimitată. Atitudinea ființei perfecte față de toate ființele vii, simțitoare.

IMPULSURI, VOINȚĂ sau FORMAȚIUNI MENTALE (*samskāra*). Al patrulea dintre cele cinci agregate (*skandha*). Sunt cincizeci și cinci [de impulsuri], răsărind din șase rădăcini: lăcomie, ură, iluzie și din opusurile acestora.

INDRA. Un mare zeu arian, cunoscut în general sub numele de Śakra sau de Kauśika.

INFLUENȚĂ FORMATIVĂ (*abhisamskāra*). „Formațiunile karmice”, care sunt cea de-a doua verigă din lanțul producerii dependente.

IREVERSIBIL. Vezi STADIUL IREVERSIBIL.

ĪSĀNA. Unul dintre numele mai vechi ale lui Śiva-Rudra, atât creator, cât și distrugător.

ÎNAINȚA, A (*carati*). Sau „a parcurge”, sau „a merge”. Verb din rădăcina sanscrită „car”, însemnând a (se) mișca și, prin extensie, a trăi, a practica, a întreprinde sau a observa, a fi atent la, a trata ceva ca fiind real, a-l lua în considerare, a-l urma. A înainta în formă (sau în celelalte agregate) înseamnă a considera forma (materia) drept ceva real, a fi atent la ea, a fi important ca o anumită formă să fie într-un anume fel, să existe sau să nu existe. A înainta în perfecțiunea înțelepciunii înseamnă a o trata cu toată atenția, a te ocupa de ea, a o studia, a o analiza, a practica cele indicate de ea, a acționa potrivit ei, etc.

ÎNȚELEPCIUNE - CUNOAȘTERE (*prajñā*). Cea de-a cincea dintre cele cinci facultăți. În buddhismul timpuriu, aceasta consta în contemplarea metodică a dharmelor și în meditația interioară asupra modului de existență al acestora. Nu este doar înțelepciune, deși este tradusă astfel, ci și cunoaștere directă, nemijlocită, realizarea realității. Înțelepciune izvorâtă din realizarea directă, completă, profundă. Nu este aceeași cu înțelepciunea bazată pe experiență, care este numai formațiune mentală. Vezi PERFECȚIUNEA ÎNȚELEPCIUNII.

ÎNVĂȚĂTOR (*śāstar*). Un Buddha.

IZOLAT, IZOLATĂ. Despre orice dharma. Este un sinonim al cuvântului „gol” sau „vid”, sau al expresiei „lipsită de orice esență”. Faptul că o dharma este izolată de toate celelalte dharme înseamnă că nu poate acționa asupra lor în niciun fel, așadar dharmele nu au niciun fel de relație între ele. În consecință, ele nici nu pot produce alte dharme, nici nu le pot distruge, nici nu le pot influența sau schimba. Toate acestea sunt numai percepție greșită, invalidă.

JAMBUDVĪPA. Numele buddhist pentru India. Vezi RÂUL JAMBU.

JINA. „Cuceritor”, „Victorios”. Epitet pentru Buddha.

JUBILARE (*anumodanā*). Bucurie, mulțumire, satisfacție și aprobare pentru realizările spirituale ale celorlalți.

KALPA. Eon, eră, durata de timp a unei lumi, sau un interval de timp similar.

KARMA. O acțiune volitivă, care este fie pozitivă (virtuoasă), fie negativă (nevirtuoasă), este ceea ce trece, într-o continuitate neîntreruptă, dintr-un amalgam instantaneu al agregatelor către altul, fie în timpul vieții unei ființe, fie după moartea sa, până când rezultatul (*vipāka*) fiecărei activități voliționale a corpului, vorbirii sau gândirii a fost manifestat, s-a ajuns la el.

KAUŚIKA. Nume pentru Indra, derivat din numele clanului Kusika, a cărui divinitate tutelară este considerat.

KINNARA. Ființă fabuloasă, reprezentată cu jumătatea superioară a unui corp uman și cu jumătatea inferioară a unei păsări.

KLEŚA. Tulburările, perturbările mentale, inclusiv o parte din cauzele și efectele lor. Cele trei „otrăvuri ale minții” sau tulburările fundamentale sunt considerate ignoranța (sau iluzia), atașarea și aversiunea, care duc la nenumărate alte perturbări și stări mentale. În Mahayana se mai consideră încă două fundamentale pe lângă acestea trei, și anume mândria și invidia, toate fiind numite „cele cinci otrăvuri”. În alte enumerări se mai socotesc încă două, și anume îndoiala și vederile greșite.

KOS (*krośa*). O distanță de aproximativ 2,5 mile sau 4 kilometri.

KOTI. Un număr foarte mare.

KSATRIYA. Un membru al castei luptătorilor.

LAIC (*upāsaka*). Cineva care practică încrederea sau credința în înțelepciunea lui Buddha și adoptă refugiul formal în Buddha, Dharma și Samgha. Poate fi un gospodar și trebuie să creadă neabătut în învățături, cum ar fi în cele în Patru Adevăruri Nobile.

LAICĂ (*upāsika*). Vezi LAIC.

LĂCOMIE (*rāga*). Prima dintre cele trei rădăcini ale răului. Antidotul este credința, iar apoi înțelepciunea-cunoaștere.

LEGĂTURI, sau LANȚURI (*samyojana*). Zece: 1) vederea individualității, 2) contaminarea cu regulile și cu ritualele (adică a le vedea mai importante decât esența învățăturii), 3) îndoielile, 4) lăcomia pentru pasiunile senzuale, 5) lăcomia pentru lumea formei, 6) lăcomia pentru lumea fără formă, 7) reaua voință, 8) agitația (mentală), 9) îngâmfarea, 10) ignoranța.

LEGEA BUNĂ (*saddharma*). Învățătura (sau doctrina) lui Buddha.

LIPSA DORINȚEI, sau FĂRĂ DORINȚĂ (*apranihita*). „A nu pune nimic în față”, o stare în care cineva nu face niciun plan pentru viitor. Termenul poate fi de asemenea tradus ca „fără scop”. Este cea de-a treia dintre cele trei uși ale Eliberării.

LIPSA ESENȚEI, sau FĂRĂ ESENȚĂ. Prima dintre cele trei uși către Eliberare. Vezi Vacuitate.

LIPSA SEMNELOR, sau FĂRĂ SEMNE (*a-nimitta*). A doua dintre cele trei uși către Libertate. Starea de încetare a tuturor percepțiilor legate de simțuri, care este intrarea în Nirvana. Se spune că ar fi realizarea unui Arhat.

LOCURI DE RENAȘTERE (*gati*). Vezi DESTINE.

LOCURILE PURE (*śuddhāvāsa*). Un grup de cinci paradisuri din tărâmul formei, care include Akaniṣṭha, cel mai înalt tărâm din lumea formei. În acesta renasc cei „fără-întoarcere”, care vor deveni Arhați fără să mai renască într-o altă lume. Zeii

de acolo nu sunt din aceeași categorie ca Bodhisattva fără întoarcere sau ireversibili, și Locurile Pure nu sunt același lucru cu Tărâmul Pur (Sukhāvātī) al lui Buddha Amitābha. Vezi și ZEI LOCURILOR PURE.

LUMEA TRIPLĂ (*traidhātuka*). 1) lumea dorinței pentru plăcerile simțurilor, 2) lumea formei, 3) lumea fără formă.

MAHĀKĀŚYAPA. Un discipol al lui Buddha, pe primul loc între cei care urmează reguli ascetice.

MAHĀKĀTYĀYANA. Un discipol al lui Buddha.

MAHĀKOSTHILA. Un discipol al lui Buddha.

MAHĀYĀNA. Vezi VEHICULE.

MAHORAGA. „Mari Șerpi”, un grup de demoni. A nu se confunda cu *mahā-nāga* (vezi MĂREȚII ȘERPI).

MAITREYA. Cel-Care-lubește-Binevoitor, sau Prietenul. Un Bodhisattva regent al lui Buddha Śakyamuni, care acum sălășluiește în paradisul Tuṣita, de unde va renaște pe această planetă pentru a deveni cel de-al cincilea Buddha în această lume (Buddha Śakyamuni fiind al patrulea). Buddha a prezis că acest lucru se va întâmpla atunci când ființele umane vor avea înălțimea de aproximativ 30 de metri (după calculele adaptate sistemului metric), și se presupune de către unii Maeștri că va avea loc în aproximativ 2,5 milioane de ani. Buddha a prezis și că până atunci Dharma va fi aproape complet uitată.

MAMA BODHISATTVAȘILOR (*bodhisattva-mātā*). Perfecțiunea înțelepciunii.

MANTRA. Vrajă, incantație. Ramura Vajrayana (sau Mantrayana) a buddhismului tibetan acordă o importanță deosebită acestor formule, considerate a proteja mintea și a genera diferite realizări. În traducere directă, acest cuvânt din limba sanscrită ar însemna „instrument al minții”, „instrument al gândului”, sau „ceea ce protejează mintea”.

MĀRA. Moartea. Distrugătorul și dușmanul a ceea ce este priceput, pozitiv, binefăcător. „Ademenitorul” Buddhist, personificarea tuturor relelor și pasiunilor, al căror momeli și capcane sunt plăcerile simțurilor și nu numai. Uneori identificat cu cele cinci agregate și cu ceea ce este nepermanent, suferință și non-sine. Deși în limba română Mara este un nume pentru o reprezentantă a sexului feminin, în Buddhism acesta este de sex masculin.

MĀRA, CEI PATRU. Māra al agregatelor (Skandhamāra), Māra al perturbărilor (Kleśamāra), Māra al Morții (Mṛtyumāra) și Māra fiul zeilor (Devaputramāra).

MĀRA, OȘTIREA LUI (*māra-sena*). O oștire de demoni hidoși și grotești și monștri care atacă Bodhisattvașii. Ei reprezintă și pasiunile umane.

MARILE IADURI (*mahā-niraya*). Locuri de pedeapsă, marcate de căldură excesivă, de frig excesiv sau de multe tipuri de chinuri.

MĂREAȚA COMPASIUNE (*mahā-karunā*). Mai cuprinzătoare decât compasiunea obișnuită pentru că 1) este trezită nu numai de suferința evidentă,

ci și de cea ascunsă, 2) se întinde dincolo de lumea dorințelor (senzuale), în lumea formei și în lumea fără formă, 3) este simțită în egală măsură față de toate ființele, 4) abandonează, în plus față de ură, și iluzia, 5) nu numai compătimentește, ci și protejează, 6) este complet lipsită de noțiunile sau ideile de ființă și de suferință ca realități adevărate.

MĂREAȚĂ FIINȚĂ (*mahā-sattva*). Epitet standard al unui Bodhisattva. De asemenea, „măreț erou spiritual”, pentru că aspirațiile sale sunt la scară eroică.

MĂREȚ VEHICUL, MARE VEHICUL. Vezi **VEHICULE**.

MĂREȚII DISCIPOLI (*mahā-śrāvaka*). Cei optzeci de discipoli mai importanți ai lui Buddha Gautama (sau Śakyamuni).

MĂREȚII ȘERPI (*mahā-nāga*). Epitet pentru Discipolii lui Buddha, care indică măreața lor înțelepciune. Vezi **DISCIPOLI**.

MEDITAȚIE (*dhyāna*). De două feluri. (1) Shamatha, meditația de sălășluire calmă, practica meditativă de calmare a minții pentru a putea sta lipsiți de perturbările activității gândurilor; poate fi cu suport, folosind un obiect pentru concentrare, obiect care poate fi material, sau mental, sau chiar și simpla respirație, și fără suport, adică doar a sta fără distrageri. (2) Vipashyana, meditația de pătrundere și cunoaștere, care dezvoltă înțelegerea directă a naturii realității.

MEMBRELE CĂII (*mārgānga*). Pașii (treptele) Nobilei Căi Octuple.

MEMBRELE TREZIRII (*bodhi-anga*). Șapte: 1) atenția sau conștiința, 2) cercetarea dharmelor, 3) vigoarea, 4) liniștea, 5) bucuria sau extazul, 6) concentrarea, 7) calmul imperturbabil.

MERGE, A (*carati*). Vezi **ÎNAINȚA**.

MERIT (*punya*). Fructul faptelor bune și condiția pentru o fericire mai mare, sau pentru progresul spiritual.

MIJLOACE DE TRANSFORMARE, SAU DE CONVERSIE (*samgraha-vastu*). Patru: 1) generozitatea sau dăruirea, 2) cuvintele binevoitoare, prietenești, 3) ajutorarea, 4) concordanța între vorbe și fapte.

MODURI VIRTUOASE DE ACȚIUNE. Vezi **CĂILE POZITIVE DE ACȚIUNE**.

MORALITATE (*śīla*). A doua dintre cele șase perfecțiuni, constă din a urma cele zece feluri pozitive sau virtuozități de acțiune sau cele cinci precepte sau reguli.

MURDĂRIE (*kleśa*). Impuritate sau corupere; „pasiune” sau „viciu”.

NĀGA. Spirite ale apei, șerpi sau dragoni, fie protectori, fie distrugători.

NAȘTERE-ȘI-MOARTE (*samsāra*). Literalmente: „rătăcire” sau „lume”. Transmigrația în curs de producere, la care sunt supuse ființele. În învățăturile Mahāyāna, nu este fundamental diferită de Nirvana.

NECAUZAT (*anabhisamskāra*). Ceea ce nu este generat de o reacție la un stimul, sau ceea ce nu are o cauză.

NECONDIȚIONAT (*asamskrta*). Independent de cauze sau de condiții de existență. Adeseori, un epitet pentru Nirvana.

NELIMITATE (*apramāna*). Patru: 1) prietenia, 2) compasiunea, 3) bucuria empatică, 4) imparțialitatea. Acestea sunt privite ca virtuți sociale și sunt de importanță secundară în doctrina sau învățătura Hīnayāna, însă primesc un accent mai mare în Mahāyāna.

NESTEMATE (*ratnā*). Trei: Buddha, Dharma și Samgha (Sangha).

NIRVANA FINALĂ. Vezi PARINIRVANA.

NIRVANA. „Încetare”, „stingere”. Calm liniștit, sublim, existență reală, nedistorsionată.

NIYUTA. Un număr mare.

NON-SINE (*anātman*). Al treilea dintre cele trei semne. Exprimat în formula „Orice există, nimic nu este al meu, nu sunt aceasta, acesta nu este sinele meu.”

OAMENI OBIȘNUIȚI (*prthag-jana*). Oamenii obișnuiți, care nu au ajuns încă la Cale și care încă sunt dominați de lăcomie, ură și iluzie.

OBIECT SUPREM (*paramārtha*). Adevărat în cel mai profund mod posibil, Absolut.

OBSCURAȚII sau ÎNTUNECĂRI. Două, care acoperă natura de Buddha a tuturor ființelor: (1) vălul sau murdăria emoțiilor contradictorii (vezi KLESHA) și (2) vălul sau murdăria tendințelor latente, uneori numit întunecarea percepției dualiste, sau obscurațiile intelectuale / cognitive. Prima categorie împiedică ființele să se elibereze din Samsara, și cea de-a doua le împiedică să obțină cunoașterea precisă și corectă și să realizeze adevărul.

OBSTACOLE (*nīvarana*). Cinci: 1) dorința pentru obiectele simțurilor, 2) reaua voință, 3) lenea și lănezeala, 4) agitația și simțul vinovăției, 5) îndoiala.

OCHI (*caksus*). Trei sau cinci dimensiuni ale vederii, parțial fizice, parțial spirituale: 1) ochiul fizic, 2) ochiul ceresc (divin), 3) ochiul înțelepciunii, 4) ochiul-Dharma, 5) ochiul-Buddha.

OCHIUL CERESC (*divya-caksus*). Analizează moartea și renașterea ființelor în univers, în toate cele șase destine, fără să întâlnească niciun obstacol și rămânând nestânjenit de munți, ziduri și păduri.

OCHIUL FIZIC (*māmsa-caksus*). Ochiul obișnuit, prin care sunt văzute obiectele fizice; raza sa de acțiune este foarte limitată.

OCHIUL ÎNȚELEPCIUNII (*prajñā-caksus*). Cunoaște însușirile adevărate ale diverselor dharme.

ODIHNA BINECUVÂNTATĂ (*nirvrti*). NIRVANA din Hīnayāna, realizarea cea mai profundă a unui Arhat. Stare temporară, pas intermediar dar stabil către starea de Buddha.

OFENSE DE NEIERTAT sau PĂCATE DE NEIERTAT, sau PĂCATE CAPITALE pentru un călugăr sau o călugăriță (*mūlāpatti*). Patru, care duc imediat si

irevocabil la excluderea din Samgha, și la imposibilitatea de a mai fi admiși în ea în cursul acestei vieți: 1) adulterul, 2) furtul, 3) uciderea unei ființe umane sau încurajarea uneia de a se sinucide, 4) pretinderea în mod fals a posesiei realizărilor spirituale. Parte din disciplina monastică timpurie (*prātimokśa*).

OTRĂVURI, sau MIZERII (*kleśa*). Zece, după Abhidharma: lăcomia, ura, iluzia, mândria, vederile greșite, îndoiala, lenea sau indiferența, agitația, nerușinarea și nesăbuința.

PALATUL VAIJAYANTA (*prasāda*). Palatul lui Indra.

PARCURGE, A (*carati*). Vezi ÎNAINTA.

PARINIRVANA. NIRVANA completă, finală, fără rămășițe.

PĂCATE, MORTALE sau CAPITALE (*ānantaryāni*). Cinci acțiuni care au drept consecință renașterea într-un infern, imediat după moartea din viața actuală: 1) a-ți ucide mama, 2) a-ți ucide tatăl, 3) a ucide un Arhat, 4) a cauza neînțelegeri sau schisme în ordinul călugărilor (Samgha), 5) a cauza curgerea sângelui unui Tathāgata (a răni intenționat corpul unui Tathāgata).

PELERINAJUL CEL GREU (*duśkara-cārika*). Un termen tehnic pentru cariera unui Bodhisattva, cu multele sale greutăți și acte de sacrificiu de sine.

PENINSULA JAMBUDVĪPA (*jambudvīpa*). Vezi JAMBUDVĪPA.

PERCEPȚIE (*samjñā*). Concept, noțiune, idee. Sunt șase, corespunzătoare celor șase organe de simț (cele cinci materiale, plus mintea). Al treilea agregat.

PERFECT CONTROLAT (*vaśībhūta*). O însușire sau calitate atribuită în special Arhatului.

PERFECȚIUNEA ÎNȚELEPCIUNII, sau ÎNȚELEPCIUNEA PERFECTĂ (*prajñā-pāramitā*). Cunoaștere perfectă transcendentă. A șasea perfecțiune. Cea mai importantă dintre perfecțiuni, în învățătura Mahāyāna. Funcția sa este pur spirituală și duce la realizarea interioară că toate dharmele sunt „vide”, „goale”, inexistente în realitate, ne-produse, ne-apărute. Este atât cunoaștere, realizare directă și nemijlocită, cât și înțelepciunea naturală derivată din ea. Este uneori personificată ca o divinitate feminină, dar personificarea a apărut mult mai târziu decât Sutra.

PERFECȚIUNI sau TRANSCENDENTE (*pāramitā*). Șase: 1) generozitatea, 2) moralitatea, 3) răbdarea, 4) vigoarea sau elanul, 5) concentrarea sau meditația, 6) înțelepciunea. Lista din buddhismul Mahāyāna: Generozitatea, Moralitatea, Răbdarea, Vigoarea, Concentrarea, Înțelepciunea (cele șase principale), Priceperea în Mijloace, Hotărârea, Puterile spirituale și Cunoașterea; lista perfecțiunilor după categorisirea din canonul Pali, zece: Generozitatea, Moralitatea, Renunțarea, Înțelepciunea, Vigoarea, Răbdarea, Onestitatea sau rostirea adevărului, Hotărârea, Compasiunea, Liniștea și Echilibrul. Acțiuni pure, lipsite de concepte dualiste, pentru eliberarea ființelor din Samsara.

PERIOADE DE TIMP, TREI (*tryadhva*). Trecut, viitor și prezent.

PERSOANĂ (*pudgala*). O entitate, un continuum care migrează de la o renaștere la alta.

PIȘĂCA. Un demon de dimensiuni reduse.

PISCUL VULTURULUI (*Grdhra-kūta-parvata*). Un munte lângă Rājagriha.

PLĂCERILE SIMȚURILOR, sau PLĂCERILE SENZUALE (*kāma-guna*). Cinci: derivate din văz, sunet, miros, gust și atingere.

PRAJĀPATI. „Stăpânul Creaturilor”, nume pentru divinitățile hinduse mai importante.

PRASENAJIT RĀJA. Un rege al ținutului Kośala.

PRATYEKABUDDHA. Buddha Solitar. Nu dorește și nici nu este capabil să îi învețe pe ceilalți. Are o realizare mai profundă a adevărului decât un Arhat. Etapă temporară pe Calea către Buddhitate, la fel ca cea de Arhat.

PRETA. Fantomă flămândă care bântuie pământul. Unul dintre cele șase destine, unul dintre cele trei destine inferioare, nefericite, dureroase.

PRICEPERE ÎN MIJLOACE (*upāya-kauśalya*). Priceperea, capacitatea unui Bodhisattva de a face ceea ce este necesar și potrivit pentru salvarea ființelor simțitoare, atât a celorlalți, cât și a lui însuși.

PRIETEN, BUN (*kalyāna-mitra*). Cineva care ajută la transformarea sau la progresul în Dharma. Un învățător spiritual bun sau priceput.

PRIETEN, RĂU (*pāpa-mitra*). Cineva care distrage de la Dharma. Un învățător rău sau nepriceput.

PRIETENIE (*maitrī*). Prima dintre cele patru Nelimitate. Constă în a aduce beneficii celorlalți, este bazată pe capacitatea de a vedea partea pozitivă, plăcută a lor, și duce la liniștirea relei voințe și a răutății.

PRODUCEREA EULUI (*aham-kāra*). Concepția individualității, a se gândi la sine.

PUR, PURITATE. Despre toate dharmele. Este un cuvânt sinonim cu „ne-produsul”, „ne-manifestatul”, „imposibil de perceput sau de înțeles”, „ceea ce nu are efecte”.

PŪRNA. Fiul lui Maitrāyaṇī; un discipol al lui Buddha.

PUTEREA (ȘI MĂREȚIA) LUI BUDDHA (*buddhānubhāva*). Carisma și autoritatea sa.

PUTERILE (UNUI TATHĀGATA) (*bala*). Zece, cum ar fi: a cunoaște înțelept, așa cum este într-adevăr, ceea ce poate fi ca ceea ce poate fi și ceea ce nu poate fi ca ceea ce nu poate fi.

RĀJAGRIHA. Capitala ținutului Magadha.

RĀKSASA. Un demon rău, o categorie de demoni.

RASĂ PURĂ, DE (*ājāneya*). De rasă nobilă, în general folosit pentru animale, dar aplicat și pentru oameni, în special pentru Buddhași, Bodhisattvași și Arhați.

RĂBDARE (*kṣanti*). A treia dintre cele șase perfecțiuni. Non-furia și non-agitarea în ceea ce privește durerea, greutatea, abuzurile și învățăturile sau doctrinele dificile și necorespunzătoare.

RĂDĂCINI ALE RĂULUI, TREI: Lăcomia, ura și iluzia.

RĂDĂCINI, POZITIVE, BUNE, sau BINEFĂCĂTOARE, sau VIRTUOASE, sau ALE VIRTUȚII (*kusāla-mūla*). Un termen pentru meritul trecut care își va aduce răsplata.

RĂTĂCITOR (*parivrājaka*). Un cerșetor rătăcitor non-buddhist, posedând o înțelepciune limitată.

RÂUL JAMBU (*jambu-nadī*). Un râu sau un fluviu fabulos curgând din Muntele Meru, format din suc și fructul copacului Jambu (ghergin) de pe acel munte.

REA VOINȚĂ (*vyāpāda*). Răutate. Una dintre cele patru legături.

REALITATEA-LIMITĂ (*bhūta-koti*). Punctul unde realitatea, așa cum o știm, se sfârșește; sinonim pentru NIRVANA din Hīnayāna.

REALIZARE. „Realizarea” nu înseamnă construirea, atingerea sau obținerea a ceva, ci are un sens apropiat de expresia convențională „a-ți da seama direct, nemijlocit, de ceva”. „Realizarea Realității” înseamnă vederea clară, directă, înțelegerea de o profunzime infinită a stării de fapt. Aceste cuvinte, desigur, sunt incapabile să exprime foarte precis ceva ce nu ține de cuvinte, de noțiuni. Desigur, se poate spune că „Realizarea Realității” este o realizare în sens obișnuit, în sensul că a necesitat efort și resurse, și că prin ea se „obține” încetarea suferinței și eliberarea din Samsara, respectiv Trezirea perfectă. Totuși, sensul cel mai apropiat de cel intenționat în texte este cel de la începutul acestei definiții.

REALIZĂRI (*samāpatti*). În general, din „cele nouă opriri succesive”, adică cele patru concentrări sau meditații, cele patru realizări fără formă și meditația încetării percepției și simțurilor.

REALIZĂRILE FĂRĂ FORMĂ (*ārūpya-samāpatti*). Patru: 1) spațiul nesfârșit, 2) conștiința infinită, 3) absolut nimic, 4) nici percepție și nici non-percepție.

RESPINGĂTOR (*aśubha*). O caracteristică a tuturor aspectelor unei experiențe a simțurilor. Este adeseori adăugată celor trei semne.

REVĂRSĂRI (*āsrava*). Patru: 1) dorința după obiectele simțurilor, 2) devenirea, 3) ignoranța, 4) vederile greșite. Extincția sau dispariția lor constituie starea de Arhat.

REVĂRSĂRI, DHARME CU. Cele cinci agregate, cele douăsprezece câmpuri ale simțurilor, cele optsprezece elemente, cele patru Nelimitate, cele patru realizări fără formă, cele cinci supracunoașteri.

REVĂRSĂRI, DHARME FĂRĂ. Cele patru folosiri ale atenției conștiente, cele patru eforturi corecte, cele patru baze pentru puterile psihice, cele cinci dominante, cele cinci puteri, cele șapte membre ale Trezirii, Nobila Cale Octuplă.

Cele Patru Adevăruri Nobile, cele patru Dhyāna, cele opt Eliberări, cele nouă obțineri ale etapelor succesive ale unui Bodhisattva, cele trei Uși ale Eliberării, cele zece puteri ale unui Tathāgata, cele patru baze pentru încrederea în sine, cele patru cunoașteri analitice, măreața prietenie, măreața compasiune, cele optsprezece dharma speciale ale lui Buddha.

RISHI, sau RIȘI. „Văzători”, înțelepți legendari, compozitori ai imnurilor Vedice, ridicați în paradis și având un statut comparabil cu cel al zeilor.

ROATA DHARMEI (*dharma-cakra*). Acesta este numele pentru predarea învățăturilor (sau Dharrei) de către Mărețul Buddha Śakyamuni, comparată cu punerea în mișcare a unei roți care se învârt și în prezent, ajutând ființele să se elibereze de suferință. Canonul Buddhist consideră trei „învârtiri” ale Roții Dharrei: prima a fost cu învățăturile despre Cele Patru Adevăruri Nobile și despre absența sinelui în ființe, a doua a fost cu învățăturile despre vacuitatea ființelor și a fenomenelor în general, și cea de-a treia a fost cu învățăturile despre luminozitate și despre natura de Buddha (sau de Tathāgata).

SAHĀPATI. „Stăpânul Lumii Oamenilor”. Numele Buddhist pentru Brahmā.

ŚAKRA. Nume pentru Indra, „Conducătorul Zeilor”.

ŚĀKYA. Un trib de proprietari de pământuri și de războinici (*ksatriya*) din Kapilavastu, din care descinde și Gautama Siddhartha (Buddha).

SAMĀDHI. Cel de-al optulea element din Nobila Cale Octuplă. Absorbire meditativă stabilă, non-duală, perfect conștientă. Duce la Realizări. De multe ori, sinonim cu Realizările.

SAMGHA sau SANGHA. Una dintre cele Trei Nestemate. Vezi COMUNITATE.

SAMSARA. Cuvânt din limba sanscrită care înseamnă „rătăcire”. Este folosit de către Buddha pentru a descrie rătăcirea ființelor în ciclul renașterilor și morților. Existență ciclică. Potrivit semnificației sale, nu este un „drum” urmat, ci o rătăcire fără o direcție precisă și fără un scop precis. Existența condiționată a vieții obișnuite în care suferința apare deoarece ființa încă are ignoranță, atașare și agresiune (cele trei otrăvuri). Eliberarea, sau Trezirea, sau Iluminarea sunt cuvintele folosite pentru a indica starea de oprire a acestui ciclu care, în absența realizării naturii adevărate a tuturor fenomenelor aparente, continuă la nesfârșit. Vezi NAȘTERE-ȘI-MOARTE.

ŚĀRIPUTRA. Unul dintre principalii discipoli ai lui Buddha. Renumit între Vârstnici pentru înțelepciunea și priceperea în Abhidharma (contemplarea analitică a evenimentelor). Mahāyāna consideră totuși înțelepciunea sa ca fiind inferioară, prin contemplarea analitică excesivă pierzând tocmai esența directă a ceea ce se indică în învățăături.

SĀLĀṢLUIRE. A se afla, a acționa, a ocupa, a rezida, a trăi.

SEMN (*lakṣaṇa*). 1) O caracteristică a entităților. În acest sens se pot distinge semne speciale și semne generale. Semnele speciale sunt trăsăturile

caracteristice ale diferitelor lucruri, semnele generale sunt cele găsite în toate lucrurile condiționate: impermanența, suferința și absența sinelui (și a esenței). 2) Cele treizeci și două de semne ale unui supraom. Particularitățile fizice găsite în corpul unui Buddha, precum și în cele ale unui Rege Universal. 3) În general, termen tehnic pentru obiectul falsei percepții. Primul sens al cuvântului a fost explicat în *Buddhist Wisdom Books*, pag. 57, și în ediția *Vajracchedika* a lui E. Conze din 1957, pag. 106-107.]

SEMN (*nimitta*). 1) Obiect al atenției, 2) bază pentru recunoaștere, 3) o ocazie pentru a intra în meditație.

SENZAȚII (*vedanā*). Ele pot fi analizate ca plăcute, neplăcute și neutre. Al doilea dintre cele cinci agregate (*skandha*).

SINE (*ātman*). O entitate substanțială, care rămâne una, neschimbată, liberă și necauzată. Imaginat și afirmat în numeroase religii, în Buddhism este demonstrat ca inexistent.

SISTEM DE LUME CU PATRU CONTINENTE (*cāturdvīpaka lokadhātu*). Pământul, conținând patru continente mitice, dintre care Jambudvīpa este cel mai important.

SISTEM DE LUMI, sau LUME (*loka-dhātu*). O lume, cu toate raiurile și iadurile pe care le-ar putea conține, cu toate ființele din toate planurile de existență.

SKANDHA. Literalmente, „grămezi, agregate”. Cinci: 1) forma, materia, energia, internă sau externă; 2) senzația; a simți un obiect; 3) percepția, înțelegerea, distingerea, recunoașterea; 4) formațiunile mentale, impulsurile, voința; toate tipurile de obiceiuri mentale, gânduri, idei, păreri, prejudecăți, hotărâri; 5) conștiința; cea care cunoaște și discern. Acestea sunt constituențele a ceea ce este considerat în mod greșit ca fiind un sine sau o persoană. În *Samyutta Nikaya*, se zice că Buddha a spus: „O «caleașcă» există pe baza agregării părților și, exact așa, conceptul de «ființă» există atunci când cele cinci agregate sunt disponibile.” Bineînțeles, aceeași analiză se poate aplica și părților caleștii. Deci, așa cum caleașca este de fapt o reificare, o considerare ca fiind real a ceva ce de fapt nu există ca atare, așa este și ideea de sine și la fel și toate dharmele.

SPIRIT, FANTOMĂ (*amanusya*). „Nu om”, o ființă supraumană (în unele enumerări include și zeii), un titan, un demon.

ŚRAMANA. Ascet, celibatar, cel care depune eforturi. Un cerșetor religios. În acea vreme, persoana care se dedica religiei, pentru a avea mai mult timp pentru aceasta, cerșea zilnic cel mult un bol cu mâncare și, dacă era necesar, câte o piesă de îmbrăcăminte sau găzduire, și niciodată de două ori din același loc. Cel care primea mâncarea era angajat în salvarea tuturor ființelor, iar cel care îi oferea mâncarea îndeplinea astfel o acțiune pozitivă, prin care ajuta atât la salvarea „cerșetorului”, cât și a tuturor ființelor, inclusiv a sa. Un călugăr cerșetor se oprea

în fața unei gospodării și aștepta o vreme, fără a scoate un cuvânt, fără să ceară. Dacă familia respectivă nu avea sau nu dorea să îi ofere nimic, el mergea mai departe.

ŚRENIKA. Numele unui cerșetor rătăcitor. Vezi RĂTĂCITOR.

STADIUL IREVERSIBIL AL UNUI BODHISATTVA, STADIUL „FĂRĂ-ÎNTOARCERE” (*avinivartanīya bodhisattva-bhūmi, sau avaivartika*). Stadiul în care un Bodhisattva nu mai poate cădea înapoi, nu mai poate regresa, nu se mai poate întoarce din mersul său către Trezirea perfectă, deplină, a unui Buddha. În această Sutra este descris ca fiind stadiul în care un Bodhisattva vede totul conform perfecțiunii înțelepciunii.

STÂLPII ATENȚIEI sau COLOANELE CONȘTIENȚEI (*smṛtyupasthāna*). Patru. Aplicarea atenției sau a conștiinței la 1) corp, 2) senzații, 3) gând sau minte, 4) dharme (condiții pentru existență).

STŪPA. Un relicvariu, o movilă, un altar, adesea în formă de clopot și construit pe teren deschis, special pentru a conține relicvele lui Buddha și ale discipolilor săi, sau pentru a comemora locul unor acțiuni ale lor.

SUBHŪTI. Unul dintre discipolii principali ai lui Buddha. Potrivit tradiției Vârșnicilor, este remarcat pentru prietenie și compasiune. În Mahāyāna, el este privit ca cel mai presus, cel dintâi dintre discipoli. El este principalul interlocutor din Sutrele Prajñāpāramitā, vorbind fără greșală, prin puterea și autoritatea lui Buddha.

SUDHARMĀ. „Menținerea Dreptății”. Sala de adunare a Zeilor.

SUFERINȚĂ, BOALĂ, RĂU (*duhkha*). Al doilea dintre cele trei semne. Primul Adevăr Nobil. Este de trei feluri: suferința evidentă, suferința schimbării, suferința atotpătrunzătoare. Sunt descrise mai pe larg în prefața ediției în limba română a „Prajñāpāramitā Sutra în 8.000 de versete”.

SUFLET (*jīva*). Forța unificatoare și generatoare de viață dintr-un organism. La fel ca orice altă dharma, nu este etern, independent sau neschimbător.

SUMERU. Un munte localizat în centrul lumii și înconjurat de șapte lanțuri muntoase concentrice. De asemenea, Meru.

SUPRACUNOAȘTERI (*abhijñā*). Șase: 1) puterea psihică, 2) urechea divină, 3) cunoașterea gândurilor celorlalți, 4) reamintirea vieților trecute, 5) ochiul divin, 6) cunoașterea încetării revărsărilor. Uneori cinci, fără ultima. Arhații le-au obținut pe toate șase.

SŪTRA. Literalmente fir de țesătură, sau ceva ce ține lucrurile împreună. În înțeles general înseamnă o învățătură, un tratat sau un discurs din Hinduism, Jainism sau Buddhism. În Buddhism, este un text despre care se știe sau se presupune în mod rezonabil că a fost rostit de către Buddha însuși, sau inspirat în mod direct de către Buddha (în timp ce se afla în meditație, el a inspirat mintea uneia sau mai multor persoane prezente), sau povestit de către cineva de

încredere prezent la un discurs al lui Buddha (și transcris după plecarea lui Buddha). De asemenea, mai înseamnă și o secțiune dintre cele trei categorii din Tripitaka (vezi dicționarul), ce conține Sutare referitoare la meditație (sau samadhi, vezi dicționarul).

SŪTRĀNTA. Un text Buddhist sau învățăturile conținute în el.

ȘERPI. Vezi MĂREȚII ȘERPI.

TATHĀGATA (*tathā-gata* sau *tathā-āgata*). Un titlu al lui Buddha, însemnând fie „Astfel-Plecat”, fie „Astfel-Venit”.

TATHĀGATA, IMAGINEA LUI (*tathāgata-vigraha*). Figura sau forma unui Tathāgata sau, în alt context, modul absolut de a exista al lui Tathāgata.

TĂRÂMUL DORINȚELOR SIMȚURILOR, sau al DORINȚELOR SENZUALE (*kāma-dhātu*). Tărâmul cel mai de jos din lumea triplă. Include tărâmul material grosier locuit de animale și de oameni, și tărâmurile infernale, ale fantomelor flămânde, ale semi-zeilor și a multor categorii de zei. Ființele renasc aici datorită karmei.

TĂRÂMUL FORMEI (*rūpa-dhātu*). Al doilea tărâm al triplei lumi, alcătuit din materie subtilă, locuit de zei. Ființele renasc aici datorită puterii meditațiilor efectuate.

TĂRÂMUL FĂRĂ FORMĂ (*arūpa-dhātu*). Al treilea tărâm al triplei lumi, sălașurile unor ființe neiluminate care au practicat cele patru absorbiri (meditative): spațiu infinit, conștiință infinită, absolut nimic, și nici prezență nici absență (a concepțiilor). Ființele renasc aici datorită puterii meditațiilor efectuate și a faptului că au intrat în meditație după momentul morții. Aceste ființe rămân în aceste patru feluri de meditații conceptuale subtile timp de mai multe ere, după care renasc în stări inferioare din Samsara.

TĂRÂMUL LUI BRAHMĀ (*Brahmā-kāyika*). De asemenea, „Grupul lui Brahmā”: zeii situați cei mai jos în tărâmul formei.

TERASA TREZIRII (*bodhi-manda*). Nume dat locului de sub copacul Trezirii (copacul Bodhi) unde a stat așezat Buddha atunci când a devenit perfect Trezit. De asemenea: terasa iluminării, loc al iluminării.

TRANSĂ. Vezi MEDITAȚIE și DHYĀNA.

TREZIRE, COMPLETĂ (*anuttara-samyak-sambodhi*). Literalmente, cea mai corectă și mai perfectă Trezire. Caracteristică numai Buddhașilor. Scopul Mahāyāna, care înlocuiește scopul Nirvānei private, personale, a Arhaților. Tradusă în literatura occidentală și prin cuvântul „Iluminare”. Sensul cuvântului sanscrit „bodhi” este trezire sau înflorire completă, adică de trezire din iluzie, din vis, la Realitate, la Adevăr, și respectiv de înflorire sau dezvoltare completă a tuturor calităților posibile. „Iluminare” poate presupune ca sens și o sursă „exterioară” de „lumină”, și ca cineva să fie „iluminat” în mod pasiv, printr-un fel de grație divină, însă nu acesta este sensul în Buddhism, care este non-teist.

TRIPITAKA. Literalmente, trei coșuri. Cuvintele Divinului Buddha. Imediat după MahāpariNirvana lui Buddha, cei mai Treziți discipoli, împreună cu Ananda, care avea o memorie excepțională, s-au adunat și au transcris învățăturile orale care nu fuseseră încă transcrise. Acestea au fost scrise pe papirusuri, iar după terminarea procesului au fost depozitate în trei coșuri mari, conținând trei categorii de învățături: Vinaya, Abhidharma și Sutra (vezi dicționarul pentru fiecare dintre cele trei categorii).

TRICHILIOCOSMOS, MARE (*trisāhasra-mahāsāhasra-lokadhātu*). Un sistem care cuprinde un miliard de stele (sori), un miliard de luni, un miliard de raiuri și iaduri, etc.

TRIPLA LUME sau TREI TĂRÂMURI. De jos în sus, Tărâmul dorinței, Tărâmul formei, Tărâmul fără formă.

TRIPLA NESTEMATĂ (*tri-ratnā*). 1) Buddha, 2) Dharma, 3) Samgha. Acestea sunt, de asemenea și „refugiile” laicilor.

TRUFIE (*māṇa*). A noua dintre cele zece legături (*samyojana*).

URA (*dvesa*). A doua dintre cele trei rădăcini ale răului. Antidotul este înțelepciunea.

UȘI ALE ELIBERĂRII (*vimoksa-dvāra*). Trei: 1) Vacuitatea, 2) Lipsa Semnelor, 3) Lipsa Dorințelor. Odată ajunși pe Cale, aceste uși sunt intrarea în NIRVANA.

UȘILE CONCENTRĂRII (*samādhi-mukha*). Concentrarea pe diverse adevăruri, care deschid ușa calmului plin de pace.

VACUITATE (*śūnyatā*). Absența atât a existenței cât și a inexistenței vreunei dharme. Lipsa existenței și a inexistenței a tot ceea ce concepem și percepem, inclusiv a concepției, a percepției și a noțiunilor. Vacuitatea în sine este și ea lipsită de existență (absența a ceva nu este existentă). Noțiunea de Vacuitate este și ea lipsită de existență. Implicit, lipsa oricăror caracteristici de orice fel, spre exemplu: a începutului, a duratei și a încetării, a apariției, a existenței, a dispariției, a inexistenței, a prezenței, a absenței, a legăturii, a eliberării, a plăcutului, a neplăcutului, a aderenței, a lipsei aderenței, a însușirilor, a lipsei acestora, etc. Pentru a înțelege Vacuitatea, se apelează deseori la comparația cu spațiul. Deși putem avea noțiunea de spațiu, el nici nu există și nici nu lipsește, nu are caracteristici, nu are început, durată sau sfârșit, nu apare și nu poate să dispară, nu are limite de niciun fel. Se mai poate explica și ca lipsa absolută a oricărei esențe de orice fel, a oricărei substanțialități. Ca sinonime, se mai folosesc și cuvintele „gol” și „vid”.

VAIDŪRYA. Lapis lazuli.

VAJRAPĀNI. „Cu un fulger în mână”, un gardian yaksa impunător, rezident în Rājagriha. Poate fi invocat de către un Bodhisattva, pentru a-i înspăimânta pe cei care fac rău. Deseori, văzut în fresce ca însoțindu-l pe Buddha.

VÂRSTNIC (*sthavira*), 1) Titlu implicând ortodoxia (în sensul de învățătură dreaptă în buddhism) , 2) membru al sectei timpurii, aderente la „învățătura Venerabililor”.

VEDERE (*drsti*). Opinie, părere, punct de vedere, aproape întotdeauna greșit.

VEDERI GREȘITE sau DISTORSIONATE (*viparyāsa*). Patru. Ignoranța analizată ca încercare de a căuta sau găsi: 1) permanența în ceea ce este de fapt impermanent, 2) ușurare, fericire sau plăcere în ceea ce este inseparabil de suferință, 3) sine în ceea ce nu este legat în niciun fel de niciun sine, 4) puritate în ceea ce este de fapt impur.

VEHICUL(E) (*yāna*). Același cuvânt se folosește și pentru cale și pentru drum. Metode de salvare, așa cum sunt analizate de Mahāyāna. Trei: 1) Discipoli, 2) Pratyekabuddhași; acestea două constituie Hīnayāna, vehiculul inferior sau mic; peiorativ pentru acei buddhiști care nu au acceptat noua învățătură Mahāyāna. 3) Mahāyāna, marele Vehicul; mișcarea din buddhism care a luat naștere pe la începutul erei creștine, adoptând doctrina Bodhisattva, scopul căreia este starea de Buddha sau suprema, perfectă Trezire, și combinând-o cu o doctrină metafizică a Vacuității universale.

VEHICULUL BODHISATTVAȘILOR. Sau Calea Bodhisattvașilor. Alt nume pentru Mahāyāna, Marele Vehicul. În limba sanscrită, „vehicul”, „cale”, „călătorie”, etc. sunt denumite cu același cuvânt, „yana”, iar Maha înseamnă mare sau măreață.

VEHICUL INFERIOR. Vezi VEHICUL(E).

VENERABIL (*āyusmat*). Apelativ respectuos pentru un călugăr.

VIAȚĂ SFÂNTĂ (*Brahmā-caryā*). A fi călugăr sau călugăriță. O viață castă.

VID, GOL (*śūnya*). 1) Zadarnic, inutil, atunci când este aplicat lucrurilor din această lume, 2) non-existența unui sine (vezi SINE) și a unei esențe (vezi VACUITATE), 3) o dharma condiționată.

VIGOARE (*vīrya*). A doua dintre cele cinci facultăți. Derivat din cuvântul erou (*vīra*) și presupunând eforturi eroice pentru beneficiul altor ființe simțitoare, precum și efort susținut și neîncetat pentru depășirea propriilor greșeli și neajunsuri și pentru cultivarea virtuții.

VINAYA. Una dintre cele trei diviziuni pentru scripturi. Se ocupă de disciplina monastică.

VOINȚĂ: Vezi IMPULSURI.

YAKSHA. Vezi ZÂNĂ.

ZÂNĂ (*yaksa*). O ființă semi-divină, în general binevoitoare. Un gnom. În principal, spirite ale copacilor, prezente în sevă și în apele vii (cele din natură), aducând fertilitate și creștere.

ZEII CELOR TREIZECI ȘI TREI (*trayastrimśakayikā deva-putrā*). Zei care locuiesc pe cele treizeci și trei de vârfuri ale muntelui Sumeru (Meru), în cel de-al doilea din cele șase tărâmurile ale dorinței (*kāmadhātu*). Zeii sunt conduși de Sakra

(numit și Indra). Buddha s-a deplasat de mai multe ori în acest tărâm pentru a preda, și mulți zei (inclusiv Sakra) din acest tărâm au fost prezenți de multe ori la discursurile sale rostite pe Pământ. Durata aproximativă a vieții în acest tărâm este de 36 de milioane de ani (este descrisă ca fiind de 1000 de ani în termenii lor, cu fiecare zi echivalând ca durată cu 100 de ani pe Pământ). Acești zei sunt în conflict neîntrerupt cu Asurașii, care au fost alungați în trecut din acest tărâm, și urzesc la recucerirea lui.

ZEII DIN TĂRÂMUL INTERMEDIAR (*antariksa-deva*): Zeii care apar pe cer.

ZEII LOCURILOR PURE (*śuddhāvāsa*): Cinci categorii de zei, care sălășluiesc în Paradisul Locurilor Pure. Acestea sunt cele mai înalte categorii dintre cele optsprezece categorii de zei care sălășluiesc în tărâmul formei (*rūpa-dhātu*) și se spune că sunt în cel de-al patrulea și cel mai înalt nivel din acel tărâm.

ZEII DIN TUȘITA sau TUȘITA (*tuṣita deva*): „Zei satisfăcuți”, ce sălășluiesc în cel de-al patrulea nivel al tărâmului dorințelor. Un Bodhisattva își poate petrece aici ultima viață, înainte de a deveni un Buddha.

ZEIȚA GANGELUI (*gāṅgadevī-bhaginī*): O figură binecunoscută a mitologiei indiene.

ZEU, ZEITATE, DIVINITATE (*deva*): Literalmente: „Cel care strălucește”. În niciun sens un creator, nici omniscient, nici omnipotent; pur și simplu, un locuitor al paradisului, cu durată de viață și inteligență limitate; unul dintre cele șase destine temporare.

Noțiuni fundamentale

CELE PATRU ADEVĂRURI NOBILE și NOBILA CALE OCTUPLĂ. Una dintre primele învățături predate de Buddha, esențială.

1) **Natura suferinței (sau *Dukha*):** „Acesta este adevărul nobil al suferinței: nașterea este suferință, îmbătrânirea este suferință, boala este suferință, moartea este suferință; tristețea, lamentarea, durerea, jelirea și disperarea sunt suferință; unirea cu ceea ce este neplăcut este suferință; separarea de ceea ce este plăcut este suferință; să nu obții ceea ce vrei este suferință; pe scurt, cele cinci agregate supuse atașării, agățării, aderenței, sunt suferință.”

2) **Originea suferinței (*Dukha Samudaya*):** „Acesta este adevărul nobil al originii suferinței: nesațul, jinduirea este cea care duce la existența repetată, însoțit de plăcere și dorință (senzuală), căutând încântare ici și colo, adică jinduind după plăcerile simțurilor, jinduind după existență, jinduind după distrugere.”

3) Încetarea suferinței (*Dukha Nirodha*): „Acesta este adevărul nobil despre încetarea suferinței: este dispariția fără urme și încetarea aceluiași nesaț, aceleiași jinduri, renunțarea la el, abandonul lui, libertatea față de el, nesprijinirea pe el.”

4) Calea care duce la încetarea suferinței (*dukha nirodha gamini patipada magga*): „Acesta este adevărul nobil al căii care duce la încetarea suferinței: este Nobila Cale Octuplă, adică: vederea (sau viziunea) corectă, intenția corectă, vorbirea corectă, acțiunea corectă, modul de trai corect (și de a câștiga în mod corect traiul, evitând spre exemplu implicarea în afaceri cu arme, otrăvuri, ființe, carne și intoxicanți), efortul corect, atenția (sau conștiința) corectă, și concentrarea (sau meditația) corectă.”

CELE PATRU SIGILII:

- 1) Tot ceea ce este condiționat este nepermanent.
- 2) Tot ceea ce este impur aduce suferință.
- 3) Toate dharmele sunt goale și lipsite de sine, de esență.
- 4) Trezirea este dincolo de extreme.

CELE TREIZECI ȘI ȘAPTE DE ARIPI ALE TREZIRII

I. cele patru aplicații ale atenției conștiente: 1. atenția conștientă în ceea ce privește corpul, 2. atenția conștientă în ceea ce privește senzațiile, 3. atenția conștientă în ceea ce privește mintea, 4. atenția conștientă în ceea ce privește dharmele (fenomenele); II. cele patru eforturi corecte: 5. generarea însușirilor virtuozitate care nu au fost încă generate, 6. sporirea însușirilor virtuozitate deja generate, 7. ne-generarea însușirilor ne-virtuozitate ce nu au fost încă generate, 8. abandonarea completă a însușirilor ne-virtuozitate deja generate; III. cele patru baze pentru puterile psihice: 9. aspirația, 10. efortul, 11. contemplarea, 12. stabilizarea meditativă analitică; IV. cele cinci dominante: 13. credința, 14. efortul, 15. atenția conștientă, 16. stabilizarea meditativă, 17. înțelepciunea; V. cele cinci puteri: 18. credința, 19. efortul, 20. atenția conștientă, 21. stabilizarea meditativă, 22. înțelepciunea; VI. cele șapte membre ale Trezirii: 23. atenția corectă, 24. deosebirea sau discriminarea corectă a fenomenelor (dharmelor), 25. efortul corect, 26. bucuria corectă, 27. conformarea sau adaptarea corectă, 28. stabilizarea meditativă corectă, 29. viziunea uniformă corectă; VII. Nobila Cale Octuplă: 30. vederea (sau viziunea) corectă, 31. intenția corectă, 32. vorbirea corectă, 33. acțiunea corectă, 34. modul de trai corect, 35. efortul corect, 36. atenția (sau conștiința) corectă, 37. concentrarea (sau meditația) corectă.

Enumerări a căror prescurtare se regăsește în texte:

„*forme, etc.*” înseamnă „forme, senzații, percepții, impulsuri (voință) și conștiință”, sau „cele cinci agregate (*skandha*)”;

„*credință (încredere), etc.*” se referă la cele cinci virtuți esențiale: credință (încredere), vigoare, atenție, concentrare și înțelepciune;

„*prietenie, etc.*” indică cele patru nemărginite: prietenie, compasiune, bucurie empatică și imparțialitate;

„*flori, etc.*” înseamnă „flori, tămâie, parfumuri, coroane de flori, alifii, prafuri înmiresmate, fâșii de pânză, umbrele de soare, însemne, clopoței, steaguri, cu rânduri de lămpi în jur și cu multe alte feluri de venerare”;

„*a se ocupa de*”, sau „*a adopta studiul și practica, etc.*” înseamnă „a se ocupa de, sau a adopta studiul și practica”, urmate de „a păstra în minte, a studia, predica, scrie, răspândi, explica și repeta”;

„*nume, etc.*” este pentru „nume, clan, putere, înfățișare și formă”;

„*zece căi de acțiune pozitive, virtuozitate, sau binefăcătoare*” indică acțiunile unui Bodhisattva: el însuși analizează, îi stărnește și pe ceilalți să urmeze: 1) abținerea de la a lua viața, 2) abținerea de la a lua ceea ce nu este dat sau oferit, 3) abținerea de la comportamentul greșit în ceea ce privește plăcerile simțurilor, abținerea de la intoxicanți pentru că tind să întunece mintea, 4) abținerea de la vorbirea mincinoasă, 5) abținerea de la vorbirea din răutate, care să provoace conflict, 6) abținerea de la vorbirea aspră, dură, 7) abținerea de la flecăreală, 8) abținerea de la lăcomie și jinduire, 9) abținerea de la reața voință, 10) abținerea de la vederile greșite; această definiție se găsește și în dicționarul de termeni;

„*cele șase elemente ale simțurilor*” sunt: elementul organului văzului, elementul organului auzului, elementul organului mirosului, elementul organului gustului, elementul organului tactil, elementul conștiinței mentale.

„*cele douăsprezece verigi (nidana) ale lanțului apariției dependente*” sunt: ignoranța, formațiunile karmice, conștiința (sau conștiințele), numele și forma, porțile simțurilor, contactul, senzația, jinduirea, agățarea, devenirea, nașterea, îmbătrânirea și moartea.

„*cele trei uși spre eliberare*” sunt: concentrarea sau meditația asupra Vacuității (a Lipsei Esenței), a Lipsei Semnelor și a Lipsei Dorințelor;

„*cele cinci facultăți*” sunt: credința, vigoarea, atenția sau conștiința, concentrarea și înțelepciunea; virtuțile esențiale în buddhismul timpuriu;

„*cele șase perfecțiuni*” sunt: Generozitatea, Moralitatea, Răbdarea, Vigoarea sau Elanul, Concentrarea sau Meditația, și Înțelepciunea.

Cuprins

Notă introductivă.....	1
Introducere.....	2
Capitolul 1	3
1. Calea către fericire și Eliberare	3
2. Avantajele unei conduite morale și ale unei vieți favorabile și înzestrate	6
3. Calea către Eliberare și către Trezirea supremă	12
4. Infirmarea existenței inerente și indicarea Vacuității.....	26
Capitolul 2	41
1. Cercetarea și pătrunderea în profund.....	41
2. Renunțarea la atașare, și înțelegerea calităților Buddhaității.....	53
Capitolul 3	68
1. Realizarea bucurășă a muncii nelimitate a unui Bodhisattva	68
2. Sfaturi pentru aprofundarea înțelepciunii și pentru acumularea de merit	76
3. Fructele (rezultatele) înțelepciunii și meritului	88
Capitolul 4	96
1. Sfaturi practice pentru conducători	96
2. Înțelepciune spirituală pentru persoanele cu putere	109
Capitolul 5	132
1. Abandonarea tulburărilor și cultivarea bunătății	132
2. Calitățile extraordinare ale celor zece baze sau niveluri ale Bodhisattvașilor	144
3. Calitățile magnifice ale unui Buddha.....	151
4. Sfaturi de încheiere.....	157
Dicționar de termeni.....	162
Noțiuni fundamentale.....	186
Cuprins	189